

Urednice
Martina Harc
Martina Briš
Josipa Forjan

**ZNANSTVENI
SABOR
SLAVONIJE I
BARANJE**

Osijek, 17. – 18. listopada 2024.

KNJIGA SAŽETAKA

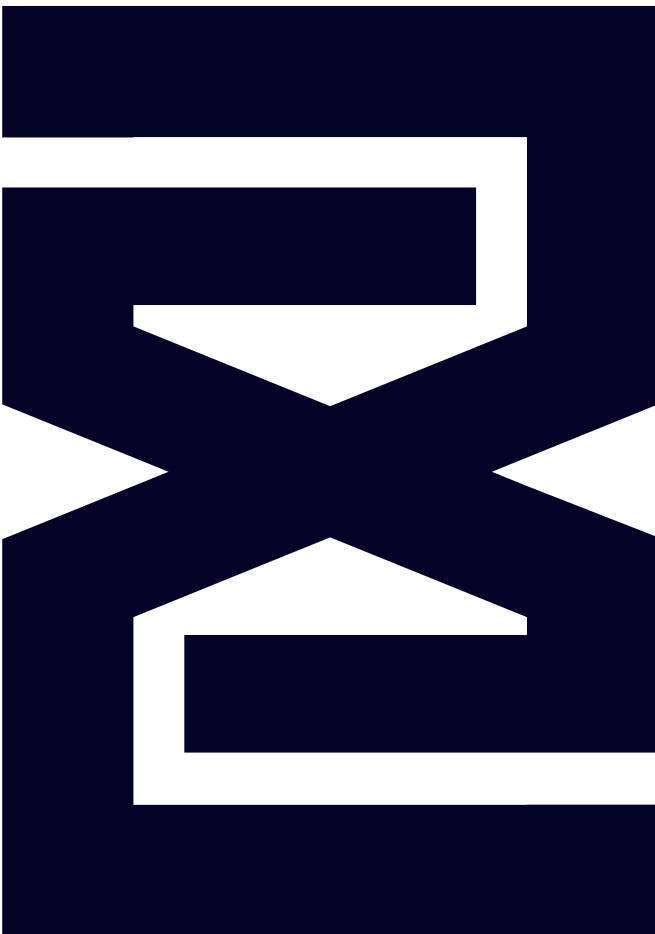
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku

HRVATSKA AKADEMIJA
ZNANOSTI I UMJETNOSTI
ZAVOD ZA ZNANSTVENI
I UMJETNIČKI RAD U OSIJEKU

SVEUČILIŠTE
JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU

KNJIGA SAŽETAKA

Znanstveni sabor
Slavonije i Baranje

Urednice
Martina Harc
Martina Briš
Josipa Forjan

NAKLADNIK

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Trg Nikole Šubića Zrinskog 11
10000 Zagreb

ZA NAKLADNIKA

Dario Vretenar

UREDнице

Martina Harc
Martina Briš
Josipa Forjan

LEKTURA

Ivana Buljubašić Srb

KOREKTURA

Snježana Stošić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Đuro Jelečević

TISAK

Studio HS internet d.o.o.

OSIJEK, rujan 2024.

ISBN 978-953-347-589-9 (tiskano izdanje)

ISBN 978-953-347-590-5 (elektroničko izdanje)

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001242217.

ZNANSTVENI
SABOR
SLAVONIJE I
BARANJE

KNJIGA SAŽETAKA

Znanstveni sabor
Slavonije i Baranje

Urednice

Martina Harc

Martina Briš

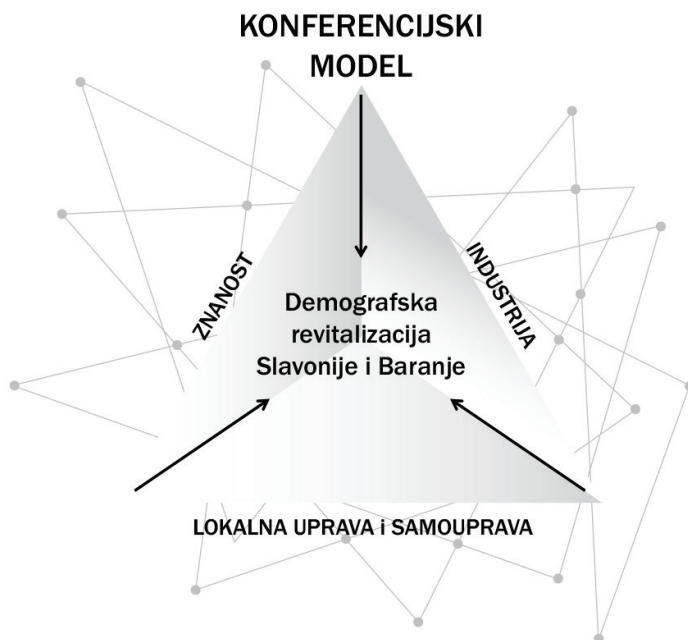
Josipa Forjan

Osijek, rujan 2024.

Uvodnik

Povodom obilježavanja **50. obljetnice** svoje opstojnosti u 2024. godini, **Zavod za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku** uz potporu **Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera** te pod pokroviteljstvom **Vlade Republike Hrvatske, Grada Osijeka i Osječko-baranjske županije** organizira **Znanstveni sabor Slavonije i Baranje**, 17. i 18. listopada 2024. godine u Osijeku.

Znanstveni sabor Slavonije i Baranje **znanstvena je platforma** na kojoj se prema konferencijskom modelu susreću znanstvenici, predstavnici lokalne uprave i samouprave te gospodarstvenici sa zajedničkim ciljem znanstvene i stručne rasprave o povijesnoj, društveno-ekonomskoj i kulturnoj problematici slavonsko-baranjske regije.

Krovna tema ovogodišnjeg *Znanstvenog sabora Slavonije i Baranje* je **Demografska revitalizacija Slavonije i Baranje**. Tema je usmjerena, ali nije ograničena, te uključuje i ostale srodne teme koje s različitih znanstvenih stajališta istraživački promišljaju kontekst demografskih izazova. Iako su najveći demografski izazovi Republike Hrvatske upravo na području Slavonije i Baranje, demografska revitalizacija prepoznata je kao ključno nacionalno pitanje i jedno od četiri razvojna smjera Republike Hrvatske.

Demografske promjene na području istočne Hrvatske ne utječu samo na socijalnu, teritorijalnu i međugeneracijsku koheziju Slavonije i Baranje s ostalim dijelovima Republike Hrvatske nego i na konkurentnost i regionalnu nejednakost. Posljednje dostupni podatci o vanjskoj i unutarnjoj migraciji stanovništva Republike Hrvatske za 2023. godinu (DZS, srpanj 2024.) ukazuju na promjenu negativnog trenda, ali unatoč tome istočna Hrvatska i nadalje mora uložiti značajne napore kako bi prekinula većinom zabilježeno smanjenje ukupnog broja stanovnika u pet slavonskih županija. Uzimajući u obzir da nepovoljni demografski trendovi nisu samo posljedica unutarnjih socijalnih i ekonomskih politika, nego i europskih, odnosno globalnih procesa, Republika Hrvatska je tijekom predsjedanja Vijećem Europske unije u 2020. godini pokrenula raspravu o demografskoj problematici i na europskoj razini. Tim naporima utjecala je na donošenje i izradu zaključaka Vijeća Europske unije *Demografski izazovi – put naprijed* (8668/20) koji su postavili temelje izrade *Strategije demografske revitalizacije Republike Hrvatske do 2033. godine*. Donesena Strategija nacionalni je strateški dokument kojom su postavljeni ciljevi i smjernice za djelovanje javnih politika na demografski razvoj zemlje.

Knjiga sažetaka Znanstvenog sabora Slavonije i Baranje sadrži ukupno 77 sažetaka uz ključne poruke radova 192 autora, od čega su 168 znanstvenika sa Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Sveučilišta u Rijeci, Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilišta u Slavonskom Brodu, Sveučilišta u Mostaru, Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, Veleučilišta Lavoslava Ružičke u Vukovaru i Veleučilišta Edward Bernays.

Sažetke i ključne poruke radova autori predstavljaju drugi dan *Znanstvenog sabora Slavonije i Baranje*, 18. listopada 2024. u Gospodarskom centru Osječko-baranjske županije.

Potpore Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u organizaciji Znanstvenog sabora Slavonije i Baranje potvrđuje dugogodišnju suradnju te međusobnu znanstvenu upoznatljivost i znanstvenu izvrsnost naših institucija.

Uključivanjem Osječko-baranjske županije i Grada Osijeka u organizaciju Znanstvenog sabora Slavonije i Baranje dodatno se ojačava pozicija grada Osijeka i Osječko-baranjske županije kao poželjnih mjesta za znanstveni i kulturni razvoj sadašnjih i budućih generacija.

Urednice

Sadržaj

Zvonko ANTUNOVIĆ, Željka KLIR ŠALAVARDIĆ, Danijela SAMAC, Krunoslav ZMAIĆ, Josip NOVOSELEC: POTENCIJALI RAZVOJA EKOLOŠKOG STOČARSTVA U FUNKCIJI DEMOGRAFSKE REVITALIZACIJE SLAVONIJE I BARANJE	1
Mirjana BABAN, Ljubica RANOGAJEC, Pero MIJIĆ, Nikica PRVANOVIĆ BABIĆ, Jelena RAMLJAK, Tihana RISTIĆ: KONJIČKA INDUSTRIJA KAO POKRETAČ RAZVOJA DEMOGRAFSKE STRUKTURE	3
Marin BABIĆ: USPOREDNA ANALIZA SUSTAVA FINANCIRANJA OBRAZOVANJA U VELIKIM GRADOVIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ	6
Tena BABIĆ SESAR: KULTURNE VRIJEDNOSTI U JEZIKU – EUFEMIZMI O TRUDNOĆI U SLAVONSKOM DIJALEKTU	8
Lidija BAGARIĆ: SUVREMENI TRENDOVI U TURIZMU KAO PRILIKA ZA KREIRANJE NOVIH TURISTIČKIH DOŽIVLJAJA SLAVONIJE I BARANJE	10
Ines BAJTO, Veronika SUDAR: BIOMEDICINA I PRAVNA REGULACIJA	12
Marina BAN: INTERKULTURALIZAM U METODICI GLAZBENE KULTURE NA PODRUČJU ISTOČNE SLAVONIJE	14
Snježana BARIĆ-ŠELMIĆ, Đurđica LUKŠIĆ: POTENCIJAL IZVRSNOSTI TURISTIČKE DESTINACIJE – BRENDIRANJE PLAŽA U BARANJI	16
Anita BARIŠIĆ, Katarina MAROŠEVIĆ: CILJEVI GLOBALNOG ODRŽIVOG RAZVOJA JAVNIH USTANOVA I ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA SLAVONIJE I BARANJE	18
Ivan BENAKOVIĆ: ULOGA I POTENCIJAL TEOLOGIJE U SMANJIVANJU POLARIZACIJE DRUŠTVA	20
Sanja BIJAKŠIĆ, Davorka TOPIĆ STIPIĆ, Vladimir VEGAR: DIGITALNE TEHNOLOGIJE KAO ALAT PREPOZNATLJIVOSTI VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA U DOMAĆEM I MEĐUNARODNOM OKRUŽJU	22
Martina BRIŠ: BIBLIOMETRIJSKA ANALIZA UPRAVLJANJA KVALITETOM U POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI: TEMELJ ZA DEMOGRAFSKU REVITALIZACIJU RURALNIH PODRUČJA	24
Iva BULJUBAŠIĆ: VIRTUALNO OKRUŽJE: POTENCIJALI DRUŠTVENE MREŽE LINKEDIN NA TRŽIŠTU RADA	26
Sandra CVIKIĆ, Ružica ZUCIĆ: VINKOVAČKI REGIONALNI CENTAR KOMPETENTNOSTI U POLJOPRIVREDI, OPSTANAK POLJOPRIVREDE I DEMOGRAFSKA REVITALIZACIJA SLAVONIJE I BARANJE	28
Marija ČANDRLIĆ, Slavko ČANDRLIĆ, Ivan VČEV: UNAPRJEĐENJE ORALNOG ZDRAVLJA DJECE I ODRASLIH NA PODRUČJU VIROVITIČKO-PODRAVSKE ŽUPANIJE	30

Slavko ČANDRLIĆ: JAVNOZDRAVSTVENI PROBLEMI I RJEŠENJA U SLAVONIJI U 18. I 19. STOLJEĆU	32
Biljana ČINČURAK ERCEG, Attila PÁNOVICS: UNAPRJEĐENJE I SURADNJA REGIONALNIH ZRAČNIH LUKA KAO RJEŠENJE ZA REGIONALNI RAZVOJ	34
Dunja DEGMEČIĆ, Mirjana MIKULIĆ, Andrijana ŠANTIĆ, Iva VIDANEC BANDIĆ, Marija RAGUŽ, Ivana JELINČIĆ: PREVALENCIJA DELUZIJA U OPĆOJ POPULACIJI	36
Anamarija DELIĆ: DESET GODINA POSLIJE: ZAŠTO JE PRAVNO-EKONOMSKA KLINIKA JOŠ UVIJEK SAMO PROJEKT?	39
Ines DRENJANČEVIĆ, Ana STUPIN, Zrinka MIHALJEVIĆ, Nikolina KOLOBARIĆ, Ivana JUKIĆ, Petar ŠUŠNJARA, Marko STUPIN, Martina MIHALJ, Aleksandar KIBEL, Brankica JURANIĆ, Kristina SELTHOFER-RELATIĆ: FUNKCIONALNA HRANA U SLUŽBI ZDRAVLJA – ŠTO SMO NAUČILI IZ RANDOMIZIRANIH KLINIČKIH STUDIJA?	41
Zdravko DRENJANČEVIĆ: SLAVONSKI MELOS U SKLADATELJSKOM IZRIČAJU ZLATKA PIBERNIKA I ADALBERTA MARKOVIĆA	45
Jelena DUJMOVIĆ BOCKA, Danijela ROMIĆ: ULOGA LOKALNE I PODRUČNE SAMOUPRAVE U ANULIRANJU NEGATIVNIH UČINAKA DEMOGRAFSKOG PUSTOŠENJA ISTOČNE SLAVONIJE	46
Jelena ĐURKIN BADURINA, Lorena DADIĆ FRUK, Daniel DRAGIČEVIĆ: ULOGA UDRUGA U REVITALIZACIJI URBANIH PODRUČJA: PRIMJER GRADA OSIJEKA	48
Mia FILIPOV, Dajana VINKOVIĆ, Renata JUKIĆ: KVALITETA UČENIČKE PREHRANE U ŠKOLAMA NA PODRUČJU SLAVONIJE I BARANJE	50
Zvonimir FILIPOVIĆ, Slobodan STOJANOVIĆ, Željko SUDARIĆ: REGIONALNI MALOPRODAJNI LANCI: KATALIZATOR ODRŽIVOSTI LOKALNIH PROIZVOĐAČA	52
Josipa FORJAN, Ivana JOBST: METODOLOGIJA ZA STRATEŠKO USMJERAVANJE KREATIVNE INDUSTRIJE	54
Daniela GRAČAN, Iva KOVAČEVIĆ, Romina AGBABA: ZELENE KNJIŽNICE I ODRŽIVI RAZVOJ KROZ OČI STUDENATA	56
Zdravko GRUBEŠA, Ivo MIJOČ, Dražen ĆUĆIĆ: STATISTIKA STEČAJEVA U HRVATSKOJ I EUROPSKOJ UNIJI KROZ UČINKE PRIKRIVENIH GUBITAKA	58
Martina HARC: IZAZOVI DEMOGRAFSKE REVITALIZACIJE SLAVONIJE I BARANJE	60
Marijan HERCEG, Petra PEJIĆ, Mario VRANJEŠ: IZAZOVI UMJETNE INTELIGENCIJE	62
Igor JOSIPOVIĆ, Nemanja SPASENOVSKI: KRETANJE BROJA STUDENATA SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU: POVIJEST I PERSPEKTIVE	64

Antonija JOZIĆ, Jasna HORVAT: TRANSFORMACIJA LOKALNE ZAJEDNICE USLIJED GOSPODARENJA NEMATERIJALNOM KULTURNOM BAŠTINOM	66
Dinko JUKIĆ, SEMIOTIKA MARKE	68
Jana KATUNAR, KORISTI ZAJEDNIČKE POLJOPRIVREDNE POLITIKE ZA STANOVNIKE REPUBLIKE HRVATSKE I ODABRANIH DRŽAVA EUROPSKE UNIJE	70
Goran KNEŽEVIĆ, Danijel TOPIĆ, Nemanja MIŠLJENOVIC: ENERGETSKE ZAJEDNICE I DIJELJENJE ENERGIJE	72
Ante KOLAK, Aleksandra KRAMPAČ-GRLJUŠIĆ, Maja BRUST NEMET: MOŽE LI SE PRIJATELJSTVO MJERITI? – PRIJATELJSKI MEĐUVRŠNJAČKI ODNOSI U RAZREDNOJ/ŠKOLSKOJ HIJERARHIJI	74
Tihana KOPRIVNJAK POPOVIĆ, Mirna LEKO ŠIMIĆ: STRUKTURA MEĐUNARODNOG POSLOVANJA PODUZEĆA SLAVONIJE I BARANJE	76
Ivan KRAUS, Mirela RAVAS, Ivana BRKANIĆ MIHIĆ, Jelena KALUĐER, Lucija KRAUS: KUĆE OD NABIJENE ZEMLJE: TRENUTAČNO STANJE U HRVATSKOJ I PERSPEKTIVA ZA ODRŽIVA STAMBENA RJEŠENJA	78
Marinela KRSTINIĆ NIŽIĆ, Zvonimira ŠVERKO GRDIĆ: REGIONALNE I LOKALNE EKONOMSKE NERAVNOTEŽE NA PODRUČJU SLAVONIJE I BARANJE	80
Ivan LENARD, Mirko LUKAŠ: POČETNO STALEŠKO I STRUČNO UDRUŽIVANJE UČITELJA NA PROSTORU SLAVONIJE U DRUGOJ POLOVICI 19. STOLJEĆA	82
Igor LOINJAK: GEOGRAFSKO-KULTUROLOŠKA OKOSNICA KAO UMJETNIČKA INSPIRACIJA	84
Igor MAVRIN, Damir ŠEBO, Sunčica KNEŽEVIĆ: LOKALNO DJELOVANJE ZA GLOBALNE CILJEVE – LOKALNE AKCIJSKE GRUPE I ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA KAO POKRETAČI ODRŽIVOG RAZVITKA SLAVONIJE I BARANJE	86
Martina MIKRUT NAĐSOMBAT, Davorin TURKALJ, Ivan KELIĆ: MEDIJSKA PERCEPCIJA I IMIDŽ GRADA: IMPLIKACIJE NA ZADRŽAVANJE STANOVNIŠTVA	88
Sanja MIŠEVIĆ, Anja DRAŽENOVIC: PLAĆE U ZDRAVSTVU, IZAZOVI DE LEGA LATA I DE LEGE FERENDA	90
Darko MRKONJIĆ: PODUNAVSKI TRADICIJSKI ČAMAC - ČIKL - PROJEKT U OKVIRU DIREKTIVE 2013/53/EU	92
Anamarija PETEK ERIĆ, Ivan ERIĆ, Ivana PAVLIČEVIĆ TOMAS, Ivan POŽGAIN: ULOGA UMJETNE INTELIGENCIJE U LIJEČENJU PSIHIJATRIJSKIH POREMEĆAJA	94
Tunjica PETRAŠEVIĆ, Dunja DUIĆ, Veronika SUDAR: EUROPSKI PROSTOR ZA ZDRAVSTVENE PODATKE KAO RJEŠENJE JAVNOZDRAVSTVENIH PROBLEMA?	96
Anton PETRIČEVIĆ: ZAPOSŁJAVANJE KAO PREDUVJET DEMOGRAFSKE REVITALIZACIJE SLAVONIJE I BARANJE	98

Ana POPOVIĆ, Antonija HULJEV, Irella BOGUT: ULOGA PROJEKTA SURADNJE TVRTKE UNIKOM I FAKULTETA ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI U STRUČNOM OSPOSOBLJAVANJU STUDENATA	100
Dorijan RADOČAJ, Mladen JURIŠIĆ: EVALUACIJA METODE PREDIKCIJE POGODNOSTI POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA ZA UZGOJ SOJE UPORABOM K-NEAREST NEIGHBORS METODE STROJNOG UČENJA	102
Antoaneta RADOČAJ-JERKOVIĆ, Berislav JERKOVIĆ: SVEUČILIŠNI STUDIJ GLAZBE I NJEGOV UTJECAJ NA GLAZBENI ŽIVOT SLAVONIJE I BARANJE	104
Paula RAJKOVIĆ, Zvonimir TOMAC, Ivan PERIĆ: POVEZANOST IZMEĐU RADNE ONESPOSOBLJENOSTI I TJELESNE AKTIVNOSTI MEĐU MLADIM LJUDIMA	106
Marija RAŠIĆ, Emina BERBIĆ KOLAR, Daniel RAŠIĆ: ARHAIZMI U NAZIVIMA POLJOPRIVREDNIH ORUĐA: DIJALEKTOLOŠKA ANALIZA I NJIHOVA SUVREMENA PRIMJENA	108
Slavko RUPČIĆ, Vanja MANDRIĆ, Miroslav LISJAK, Vinko ŽOLDIN: UTJECAJ VISOKOFREKVENCIJSKOG ELEKTROMAGNETSKOG POLJA NA KLIJAVOST SJEMENA	110
Ljerka SEDLAN KÖNIG, Dora VRBAN: OD PREDRASUDA DO RAZUMIJEVANJA: POVEZIVANJE STUDIJA O DISKRIMINIRANJU STARIJIH OSOBA SA STUDIJAMA STARENJA	112
Božo SKOKO, Damir JUGO, Dejan GLUVAČEVIĆ: KULTURNA BAŠTINA KAO IDENTITETSKA OSNOVA U TURISTIČKOJ PROMOCIJI BARANJE	114
Daniela SOLDIĆ FRLETA: RAZVOJ ODRŽIVIH DESTINACIJA KROZ EUDAJMONISTIČKA TURISTIČKA ISKUSTVA	116
Marin STRMOTA: DEMOGRAFSKI IZAZOVI FERTILITETA U SLAVONIJI I BARANJI: ANALIZA TRENDOVA I UTJECAJA ISELJAVANJA	118
Antonija ŠARIĆ, Lahorka BUDIĆ: KREATIVNOST I INOVATIVNOST U PODUČAVANJU STRANOG JEZIKA STRUKE	120
Jasmina TOMAŠIĆ HUMER, Ana BABIĆ ČIKEŠ, Marija MILIĆ, Daniela ŠINCEK: ULOGA RODNO UVJETOVANOG NASILJA U INDIKATORIMA NEGATIVNOG MENTALNOG ZDRAVLJA	122
Tihana ŠKOJO, Marko SESAR, Dora VUJNOVIĆ: ULOGA TAMBURAŠKOGA ORKESTRA KAO IZVANŠKOLSKE AKTIVNOSTI U PROMICANJU KULTURNIH VRIJEDNOSTI SLAVONIJE, BARANJE I SRIJEMA	124
Dunja ŠOJAT, Nikolina TOMIĆ, Tatjana BAČUN, ANEMIJA U BOLESNIKA SA ŠEĆERNOM BOLESTI TIP 2 NA TERAPIJI METFORMINOM	126
Željko ŠPOLJARIĆ, Vedrana JERKOVIĆ ŠTIL, Krešimir MIKLOŠEVIĆ: UTJECAJ INDUSTRIJE 4.0 NA DEMOGRAFSKI RAZVOJ	128

Helena ŠTIMAC: RAZOTKRIVANJE ZELENIH LAŽI: PERCEPCIJA POTROŠAČA O GREENWASHINGU	130
Jasna ŠULENTIĆ BEGIĆ, Amir BEGIĆ, Domagoj PREMUŽIĆ: OSOBNI RAZVOJ UČENIKA GLAZBENE ŠKOLE PUTEJEM JAVNIH GLAZBENIH NASTUPA: STUDIJA SLUČAJA	132
Margareta TURKALJ PODMANICKI, Marija HAM, Antun BILOŠ: VREDNOVANJE KULTURNOG POTENCIJALA SLAVONIJE I BARANJE KROZ OZNAKU EUROPSKE BAŠTINE – PRELIMINARNI METAANALITIČKI PRISTUP	134
Damir VASILJ, Milea AJDUK KURTOVIĆ, Matea TOPIĆ CRNOJA: VISOKOŠKOLSKE USTANOVE KAO INICIJATORI RAZVITKA DRUŠTVENE ZAJEDNICE	136
Marina VIDOSAVLJEVIĆ, Miroslav VENUS, Dinko PUNTARIĆ, Vlatka GVOZDIĆ, Mario BEGOVIĆ, Domagoj VIDOSAVLJEVIĆ: ISTRAŽIVANJE PRISUTNOSTI METALA I METALOIDA U IZVORIMA I VODOTOCIMA NA PODRUČJU PARKA PRIRODE PAPUK	138
Dubravka VLAŠIĆ, Karmen PAOLIĆ LAGANIS: ODRŽIVI RAZVOJ I INTERNA REVIZIJA – MOGUĆNOSTI I IZAZOVI	140
Nenad VRETENAR, Jana KATUNAR, Jelena JARDAS ANTONIĆ: ISPLATIVOST ULAGANJA U NOVE NASADE VIINOGRADA	142
Gorka VULETIĆ, Tena BLAŽEVIĆ: PSIHOSOCIJALNI PREDIKTORI NAMJERE STUDENATA ZA EMIGRACIJOM	144
Suzana VULETIĆ, Štefica MIKŠIĆ, Brankica JURANIĆ, Ela PEJIĆ: IMPLEMENTACIJA PALIJATIVNE SKRBI I HOSPICIJSKOG POKRETA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI	146
Marija ZAVRŠKI: BAŠTINA U DŽEPU – NOVI ČUVARI PROŠLOSTI ZA TURIZAM BUDUĆNOSTI	148
Dražen ŽIVIĆ, Sandra MRVICA MAĐARAC, Višnja BARTOLOVIĆ: OBRAZOVNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA SLAVONIJE I BARANJE KAO ODREDNICA NJEZINE DEMOGRAFSKE I EKONOMSKE ODRŽIVOSTI	150
Zlata ŽIVAKOVIĆ-KERŽE, Slavko ČANDRLIĆ, Hrvoje PAVIĆ: ZARAZNE BOLESTI – ZLA KOB DEMOGRAFSKOG RASTA OSIJEKA (OSVRT NA KRAJ 19. I POČETAK 20. STOLJEĆA)	152
Tanja ŽUNA PFEIFFER, Ivana DJEDOVIĆ, Dubravka ŠPOLJARIĆ MARONIĆ, Filip STEVIĆ, Nikolina BEK: INVAZIVNE BILJNE VRSTE NA PODRUČJU VELIMIROVCA I LILE, PRIGRADSKIM NASELJIMA GRADA NAŠICA	154
Mirela ŽUPAN: MEĐUNARODNA SURADNJA U ZAŠTITI RANJIVIH	156

POTENCIJALI RAZVOJA EKOLOŠKOG STOČARSTVA U FUNKCIJI DEMOGRAFSKE REVITALIZACIJE SLAVONIJE I BARANJE

Zvonko ANTUNOVIĆ

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
zantunovic@fazos.hr

Željka KLIR ŠALAVARDIĆ

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
zklir@fazos.hr

Danijela SAMAC

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
dsamac@fazos.hr

Krunoslav ZMAIĆ

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
kzmaic@fazos.hr

Josip NOVOSELEC

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
jnovoselec@fazos.hr

Sažetak

Ekološko stočarstvo doprinosi očuvanju okoliša i kulturne baštine, što u konačnici dovodi do očuvanja i revitalizacije ruralnih prostora s ekonomskog, društvenog i ekološkog stajališta. U svijetu je sve veći interes za ekološkom stočarskom proizvodnjom koja prati i povećanu potražnju za ekološkim animalnim proizvodima. Slična je situacija i u Republici Hrvatskoj, ali i u pet slavonskih županija (Osječko-baranjskoj, Vukovarsko-srijemskoj, Požeško-slavonskoj, Brodsko-posavskoj i Virovitičko-podravskoj). Posljednjih sedam godina utvrđeno je značajno povećanje površina ekološki upotrebljavanog poljoprivrednog zemljišta za 15,59%, i to od 38 424 ha tijekom 2016. do 44 415 ha u 2022. godini. Također je utvrđeno značajno povećanje broja domaćih životinja u ekološkim uzgojima u slavonskim županijama, s određenim odstupanjima, što ukazuje na pojačan interes za ekološkim stočarstvom. Tijekom 2022. godine u slavonskim županijama u ekološkim uzgojima bilo je 4365 goveda, 316 svinja, 11 245 ovaca, 496 koza, 444 kopitara, a nema zabilježenih podataka za broj peradi i pčelinjih zajednica. Usporedbom s ukupnim brojem životinja u ekološkim uzgojima u Republici Hrvatskoj na području slavonskih županija bilo je 12,7% goveda, 81,03% svinja, 13,56% ovaca, 7,36% koza te 8,57% kopitara. U ekološkim uzgojima tijekom 2022. godine najviše je goveda, svinja, ovaca, koza i peradi zabilježeno u Osječko-baranjskoj županiji, a najviše kopitara u Brodsko-posavskoj

županiji. Uspoređujući posljednjih sedam godina u ekološkim uzgojima u slavonskim županijama najviše je povećan broj koza – za 327,6%, zatim kopitara – za 84,23%, ovaca – za 7,0%, goveda – za 1,4%, a smanjen je broj svinja – za 38,0%, dok podatci za broj peradi i pčelinjih zajednica nisu izraženi. Ekološka stočarska proizvodnja mogla bi biti i jedna od mogućnosti zapošljavanja ruralnog stanovništva, čime će se osigurati financijska stabilnost farmera, što bi moglo pridonijeti poboljšanju demografske slike, osobito ruralnog prostora. Međutim, još uvijek je potrebno dosta zalaganja, rada i truda te šireg sinergijskog djelovanja različitih resornih skupina agrosektora koji se trebaju uložiti u razvoj ekološkoga stočarstva u Republici Hrvatskoj, pa tako i u Slavoniji i Baranji.

Ključne riječi: ekološko stočarstvo, Slavonija, Baranja, slavonske županije, revitalizacija

Ključna poruka rada: Razvojem ekološke stočarske proizvodnje potaknulo bi se i zapošljavanje stanovništva, što bi poboljšalo financijsku stabilnost farmera i time doprinijelo smanjenju depopulacije ruralnih prostora. Za jači razvoj ekološke stočarske proizvodnje na području Slavonije i Baranje potrebno je još više rada i truda svih dionika.

KONJIČKA INDUSTRIJA KAO POKRETAČ RAZVOJA DEMOGRAFSKE STRUKTURE

Mirjana BABAN

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
mbaban@fazos.hr

Ljubica RANOGAJEC

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
ljubica.ranogajec@fazos.hr

Pero MIJIĆ

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
pmijic@fazos.hr

Nikica PRVANOVIĆ BABIĆ

Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Ulica Vjekoslava Heinzela 55, Zagreb, Hrvatska
nikica@vef.unizg.hr

Jelena RAMLJAK

Agronomski fakultet, Svetošimunska cesta 25, Zagreb, Hrvatska
jramljak@agr.hr

Tihana RISTIĆ

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
tihana.ristic@gmail.com

Sažetak

Konjička industrija pojam je koji se u svijetu upotrebljava još od početka prošloga stoljeća, a odnosi se na cjelokupno konjogojstvo neke zemlje. Obuhvaća temeljne aktivnosti od profesionalnog do amaterskog bavljenja konjima te aktivnosti kojima se osiguravaju dobra i servisi za temeljne aktivnosti, pritom otvarajući veliki broj radnih mjesta. Ukupna vrijednost globalne konjičke industrije godišnje iznosi oko 300 milijardi dolara i u njoj je zaposleno oko 1,6 milijuna ljudi. Konjička industrija razlikuje se od ostalih oblika poljoprivrede jer se konji ne drže isključivo zbog ekonomskog profita već i zbog rekreacije ili kao kućni ljubimci. Kao jedan od najdinamičnijih i najraznovrsnijih oblika ta industrija uvelike pridonosi gospodarstvu, ruralnoj raznolikosti i kulturi sa značajnom regionalnom rasprostranjenošću pružajući multifunkcionalnu ulogu u ruralnim zajednicama. Uspoređujući s drugim zemljama Europske unije, u ukupnoj hrvatskoj poljoprivrednoj, ali i sportskoj djelatnosti, konjogojstvo zauzima neznatan udio. Međutim, u odnosu na ostale stočarske grane u Republici Hrvatskoj ukupan broj registriranih kopitara ima stalan trend povećanja, pa posljedično tome kontinuirano raste i broj vlasnika/posjednika kopitara, a time i broj registriranih objekata. Značajno povećanje populacije hladnokrvnih konja

potaknuto je mjerama očuvanja animalnih genetskih resursa, a toplokrvnih pasmina konja zbog intenzivne popularizacije konjogojstva i konjičkog sporta. U Slavoniji i Baranji najveći udio toplokrvnih pasmina konja čini lipicanska pasmina, a tome je osim tradicije uzgoja zasigurno doprinijelo i povećanje broja sportskih natjecanja, kulturnih manifestacija, turističkih, rekreacijskih i drugih organiziranih aktivnosti koje uključuju konje. Nositelji su konjogojstva u Slavoniji i Baranji Državna ergela Đakovo, Državna ergela Lipik, aktivni konjički klubovi, konjogojske udruge i udruge koje provode terapijske i rekreacijske aktivnosti te obiteljska gospodarstva i obrti koji se bave konjima. Zbog kontinuiranog povećanja broja konja i navedenih dionika konjička se industrija u Hrvatskoj razvija u dobrom smjeru. Konjogojske udruge zbog očuvanja, promicanja, razvijanja i unaprjeđivanja kulturne i tradicijske baštine konjogojaca s područja Slavonije i Baranje, a s obzirom na brojnost grla i članova, predstavljaju potencijalno glavni i najbrojniji čimbenik u razvoju konjičkog turizma. Cilj je rada prikazati stanje konjogojstva i ukazati na potencijal konjičke industrije kao pokretača razvoja demografske strukture u Slavoniji i Baranji analizom podataka provedenog upitnika s obzirom na postojeću cjelokupnu infrastrukturu. Primarni podatci prikupljeni su metodom ankete, a kao instrument istraživanja uporabljen je *online* upitnik. Istraživanje je provedeno u razdoblju od ožujka do lipnja 2024. godine. Upitnik ispunili su ispitanici koji se bave konjima iz pet županija s područja Slavonije i Baranje. Cilj je upitnika bio prikupiti podatke o demografskoj strukturi u konjogojstvu na analiziranom području. Upitnik je sadržavao ukupno 50 pitanja otvorenog i zatvorenog tipa. U prvom dijelu upitnika bila su obuhvaćena pitanja sociodemografskih obilježja, a drugi dio istraživanja bio je usredotočen na broj konja, vlasništvo konja, troškove držanja konja, uporabu pašnjačkih površina, pansionski smještaj, trening, načine uporabe konja, transport konja, opskrbu i proizvodnju hrane za konje i drugo.

Ključne riječi: konjogojstvo, konjička industrija, konjički turizam, demografija

Ključna poruka rada: Cilj je rada prikazati stanje konjogojstva i ukazati na potencijal konjičke industrije kao pokretača razvoja demografske strukture u Slavoniji i Baranji analizom podataka s obzirom na postojeću cjelokupnu infrastrukturu.

USPOREDNA ANALIZA SUSTAVA FINANCIRANJA OBRAZOVANJA U VELIKIM GRADOVIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Marin BABIĆ

HEP-Plin d.o.o., Ulica cara Hadrijana 7, Osijek, Hrvatska

marin.babic88@gmail.com

Sažetak

Pristupačnost obrazovanja pomaže osigurati pismenost društva. Iako svaka zemlja ima vlastiti obrazac i model obrazovnog sustava, u izgradnji potražnje za kvalitetnijim obrazovanjem obično su relevantni slični čimbenici. Takvi čimbenici ujedno osiguravaju razumijevanje pritiska javnosti za veće financiranje obrazovanja. Interes za obrazovanje raste s eksplozijama stanovništva posebno kada su koncentrirani u urbanim područjima koja omogućavaju veću pristupnost internetu, medijima i drugim izvorima znanja. Uspostavljanje i provedba politika financiranja obrazovanja ima presudnu ulogu u dostupnosti svih obrazovnih usluga i programa. Suvremene fiskalne politike za obrazovanje zahtijevaju dugoročno planiranje te doprinose razvoju kvalitete sustava odgoja i obrazovanja. Predmet je rada usporedna analiza financiranja predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Analizom se ispituje uporaba sustava planiranja proračuna ili sustava upravljanja obrazovnim resursima na primjerima triju hrvatskih gradova: Osijeku, Vinkovcima i Zadru. Cilj je rada istražiti razinu ulaganja u prve dvije stube odgojnog i obrazovnog sustava koje u radu predstavljaju rani i predškolski odgoj te osnovnoškolsko obrazovanje. Dodatno, cilj je financiranju i analizi obrazovanja doprinijeti poboljšanju ekonomske i demografske slike lokalne zajednice kroz suradnju s obrazovnim institucijama. Primjena teorijskog okvira koji opisuje financiranje obrazovnog sustava na predškolskoj i osnovnoškolskoj razini za odabrane gradove i njihove financijske proračune doprinijet će sveobuhvatnoj analizi i uspješnijoj realizaciji ciljeva financiranja obrazovanja u budućnosti. Empirijsko istraživanje rada uključuje analizu financiranja predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja u tri velika grada. U namjeri testiranja postavljenih hipoteza provedena je analiza utemeljena na sekundarnim podacima predstavljajući pojedine studije slučajeva, a prikupljeni podatci prikazani su metodama deskriptivne statistike. Sukladno postavljenim ciljevima rada njime se propituju dvije hipoteze rada: (i) sustavi predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj u značajnoj su mjeri decentralizirani te (ii) financiranje predškolskog odgoja neujednačeno je u gradovima Republike Hrvatske. Rezultati analize upućuju da je organizacija osnovnoškolskog sustava u odnosu na predškolsko obrazovanje na višoj razini, a osnovnoškolsko obrazovanje dostupno je svakom djetetu te je svima osiguran

osobni razvitak prema mogućnostima, interesima i potrebama. U državnom proračunu predviđena su sredstva za pokriće troškova poslovanja osnovnoškolskih ustanova, pri čemu mogu računati na sredstva za poravnanje do minimalnog financijskog standarda javnih potreba osnovnog školstva. Rad donosi raspravu i zaključna razmatranja u kontekstu daljnjeg razvoja i implementacije strategija koje potiču razvoj obrazovanja na predškolskoj i osnovnoškolskoj razini na dobrobit pojedinaca i cijele zajednice.

Ključne riječi: obrazovanje, predškolski odgoj, financiranje, proračun, deskriptivna analiza

Ključna poruka rada: Financiranje obrazovanja predstavlja temeljnu okosnicu demografskih politika Republike Hrvatske.

KULTURNE VRIJEDNOSTI U JEZIKU – EUFEMIZMI O TRUDNOĆI U SLAVONSKOM DIJALEKTU

Tena BABIĆ SESAR

Filozofski fakultet u Osijeku, L. Jägera 9, Osijek, Hrvatska

tenababicsesar@gmail.com

Sažetak

Vjerovanja, običaji i stavovi suvremenoga čovjeka ono su što on baštini iz davnina, a spoj su magijskih i religijskih vjerovanja, društvenih, povijesnih, kulturnih, ekonomskih činitelja. Proučavanje narodnih običaja pokazuje opetovanost elemenata u ritualima i svetkovanama – i u takozvanim godišnjim običajima i u onima koji se održavaju nekim povodom ili prigodno. Usredotočimo li se isključivo na hrvatski kulturni prostor, uočavamo kako su poveznice među hrvatskim krajevima mnogobrojne. To ide u prilog tezi da svi mi (Hrvati) jednako mislimo, pa onda te misli isto ili slično oblikujemo. Tako otkrivamo zakonitosti po kojima određena zajednica ili kultura oblikuje stavove i poima svijet u kojem živi. S tim u vezu treba dovesti jezik kao medij kojim se kroz pjesmu, priču, nabranjanja, pa i kroz kletve, izriče ono dubinsko i iskonsko. Obilje narodnih običaja u Hrvata nesumnjivo je odraz starine. Sklapanje braka zasigurno je jedna od najvažnijih životnih odluka, stoga je i brojnost običaja vezanih uz taj događaj razvidna. Jedan je od glavnih ciljeva stupanja u bračnu zajednicu dobivanje potomstva, a prema kršćanskim načelima prvotna je svrha braka ljubav bračnoga druga iz koje rođenje djeteta proizlazi kao nešto samo po sebi razumljivo. Dokaz su tomu i nebrojeni narodni svadbene i drugi običaji kojima se potiče dobivanje (muškoga) djeteta. Očekivano je stoga, u skladu s navedenim, kako je jedno od čovjekovih (kršćanskih) temeljnih zaduženja i smisao postojanja u ovozemaljskom životu dobivanje i darivanje (svijetu) potomaka, da je trudnoća – od početka (tj. čina začeća) do kraja (tj. čina poroda) stvar sama po sebi prirodna, razumljiva, općeprihvaćena – čak poželjna – u svim kulturama, svim živim bićima (pa je onda dio svake civilizacije, ali i dio pojedinca). Međutim, i danas je predmet zatrudnjivanja, donošenja novoga bića na svijet, tj. trudnoća tabu. Da je u hrvatskom jeziku doista tako, svjedoči – među ostalim – niz sinonima za leksem trudnoća (bremenitost, drugo stanje, blagoslovljeno stanje, graviditet, gravidnost). Kada smjer istraživanja, još uvijek u okviru hrvatskoga jezika, usmjerimo prema organskim govorima, konkretno staroštokavskim govorima slavonskoga dijalekta, uočavamo i brojne frazemske konstrukcije (zabilježene dijalektološkim i etnološkim istraživanjima) kojima se o trudnoći i trudnicama govori drugačije. Posebnost je tih konstrukcija višestruka – nisu zabilježene u standardnom hrvatskom jeziku, što svjedoči o njihovoj originalnosti, i izvrstan su odraz kulture u kojoj su nastale jer je izbor i konstrukcija

riječi pratilac unaprijed oblikovanih i uvriježenih razmišljanja. I, koliko god plodnost bila presudna i neophodna, toliko se o njoj ne govori izravno. U skladu s navedenim, cilj je rada prikazati na nekoliko primjera kako se odnos kulture i pojedinca prema trudnoći ostvaruje u jeziku starinaca Šokaca, odnosno kako se trudnoća konceptualizira u okviru šokačke (jezične) kulture, koje su konstrukcije najčešće i kakav je izbor motiva. Izdvojeni su primjeri iz govora koji pripadaju šokačkim govorima, točnije slavonskom dijalektu štokavskoga narječja. U radu će se najprije nešto reći o Šokcima, a potom će se pristupiti analizi odabranih frazema kako bi se prikazalo kako se u Šokaca oblikuje stvarnost, kako se ono što je tabu (bilo nekada, a možda je i još uvijek) uokviruje u jezičnim izričajima i kako ti izričaji funkcioniraju danas.

Ključne riječi: hrvatski jezik, slavonski dijalekt, eufemizmi, trudnoća, kulturne vrijednosti

Ključna poruka rada: U radu će se, imajući na umu kulturne vrijednosti u jeziku, na nekoliko primjera eufemizama prikazati kako se odnos kulture i pojedinca prema trudnoći ostvaruje u jeziku starinaca Šokaca, odnosno kako se trudnoća konceptualizira u okviru šokačke (jezične) kulture, koje su konstrukcije najčešće i kakav je izbor motiva. Izdvojit će se primjeri iz govora koji pripadaju šokačkim govorima, točnije slavonskom dijalektu štokavskoga narječja. U radu će se najprije nešto reći o Šokcima, a potom će se pristupiti analizi odabranih eufemizama kako bi se prikazalo kako se u Šokaca oblikuje stvarnost, kako se ono što je tabu (bilo nekada, a možda je i još uvijek) uokviruje u jezičnim izričajima i kako ti izričaji funkcioniraju danas.

SUVREMENI TRENDVI U TURIZMU KAO PRILIKA ZA KREIRANJE NOVIH TURISTIČKIH DOŽIVLJAJA SLAVONIJE I BARANJE

Lidija BAGARIĆ

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska
lidijab@fthm.hr

Sažetak

Turizam kao pojava izrazito je dinamičan i neprestano se mijenja, posebice pod utjecajem novih tehnologija, društvenih trendova i specifičnih potreba turista. Hrvatska je na svjetskom turističkom tržištu prepoznata kao izrazito poželjna turistička destinacija, što znatno doprinosi cjelokupnom gospodarskom razvoju. Unatoč tomu što turizam u priobalnom dijelu ima dominantnu ulogu, kontinentalni turizam također ima značajan potencijal za razvoj novih turističkih doživljaja. Slavonija i Baranja kao vodeće regije kontinentalne Hrvatske obiluju bogatom povijesnom i kulturnom baštinom, tradicijom i prirodnim ljepotama, ali često ostaju nedovoljno valorizirane u turističkom smislu. Stoga je svrha rada istražiti potencijale i izazove razvoja turizma u Slavoniji i Baranji te identificirati strategije koje mogu doprinijeti snažnijem turističkom razvoju. Radom se nastoji dati odgovor na istraživačko pitanje: otvaraju li suvremeni trendovi u turizmu nove mogućnosti razvoja turističkih proizvoda u Slavoniji i Baranji te koji su ključni faktori za uspješnost? Sukladno tomu analizirat će se mogućnosti otvaranja novih prilika za kontinentalni dio Hrvatske. Analizirat će se i faktori koji utječu na turističku privlačnost Slavonije i Baranje, uključujući kulturnu baštinu, gastronomiju, ruralni turizam te aktivnosti povezane s prirodom i ekoturizmom. Cilj je istraživanja pružiti uvid u suvremene trendove u turizmu i analizirati kako trendovi poput potražnje za autentičnim iskustvima, održivim turizmom i digitalne transformacije mogu pružiti nove prilike za razvoj tog dijela Hrvatske. Kroz primjere dobre prakse istražiti će se mogućnosti integracije tradicionalnih i inovativnih turističkih sadržaja u nove turističke doživljaje. Rezultati ukazuju na važnost suradnje turističkih dionika, lokalne zajednice i državnih institucija u promicanju atraktivnosti Slavonije i Baranje te potrebi poticanja daljnjih inicijativa prema održivom razvoju turizma u tom dijelu Hrvatske. Zaključeno je da ne nedostaje ideja i inovativnosti, ali je potrebna veća suradnja dionika u oblikovanju i promociji turističkih vrijednosti. Rad nastoji pružiti smjernice i preporuke za daljnji razvoj turizma u Slavoniji i Baranji s ciljem promicanja održivog razvoja i jačanja konkurentnosti.

Ključne riječi: turizam, trendovi, Slavonija i Baranja, potencijal razvoja

Ključna poruka rada: Turizam je dinamičan i pod utjecajem novih tehnologija, društvenih trendova i potreba turista, pa se time otvaraju nove prilike za razvoj kontinentalnog turizma. Rad istražuje suvremene trendove u turizmu i analizira faktore koji utječu na turističku privlačnost Slavonije i Baranje te ističe potrebu za integracijom sadržaja i suradnjom dionika.

BIOMEDICINA I PRAVNA REGULACIJA

Ines BAJTO

C-pharm d.o.o., Gospodarska zona 15, Vukovar, Hrvatska

ines@c-pharm.hr

Veronika SUDAR

Pravni fakultet Osijek, Stjepana Radića 13, Osijek, Hrvatska

vsudar@pravos.hr

Sažetak

Donorska plazmaferaza ključna je tehnika u prikupljanju krvne plazme, a služi i kao ključni korak u farmaceutskoj proizvodnji. Taj proces, koji se oslanja na dobrovoljne, neplaćene donacije, olakšava ekstrakciju plazme iz zdravih pojedinaca, ključnu za stvaranje stabilnih pripravaka plazme kroz frakcioniranje. Dok plazma dobivena iz davanja pune krvi ponajprije služi za transfuzijsku medicinu, plazma dobivena plazmaferozom namijenjena je isključivo za farmaceutsku primjenu. Područje prikupljanja plazme, koje je regulirano različitim pravnim propisima diljem svijeta, naglašava njegovu ključnu ulogu u globalnoj zdravstvenoj zaštiti, a Sjedinjene Američke Države predvodnici su u pravnoj regulaciji i samom postupku plazmaferaze. Međutim, izazovi postoje, a posebno su istaknuti u vremenu pandemije COVID-19 kada su zalihe krvne plazme u cijelom svijetu doživjele nestašicu. U Hrvatskoj inicijative organizacija poput Hrvatskog Crvenog križa i Transfuzijske službe podržavaju načela dobrovoljnog darivanja, osiguravajući stalnu opskrbu krvnim pripravcima. Unatoč tim naporima, postizanje samodostatnosti u lijekovima dobivenim iz plazme zahtijeva strateške intervencije, uključujući povećanje kapaciteta frakcioniranja plazme i regulatornu potporu privatnim centrima za prikupljanje plazme. Takve su mjere imperativ za zaštitu zdravstvenih sustava od poremećaja i jačanje otpornosti u slučaju nesigurnosti lanaca opskrbe. Autori u radu nastoje istražiti složenost prakse prikupljanja plazme, naglašavajući važnost stalnih napora da se zadovolji rastuća potražnja za lijekovima dobivenim iz plazme. Uvidi prikupljeni iz hrvatskog zdravstvenog konteksta ukazuju na izazove i prilike svojstvene postizanju samodostatnosti u lijekovima dobivenim iz plazme, nudeći vrijedne lekcije za globalne zdravstvene sustave koji se nastoje nositi sa sličnim izazovima. Pravna regulacija predstavlja ključnu ulogu u svim daljnjim razvijanjima krvne plazme i lijekova. Cilj je rada prikazati važnost donorske plazmaferaze te utvrditi postojeći pravni okvir za njezin razvoj.

Ključne riječi: krvna plazma, samoodrživost, transfuzijski centar, pravna regulacija, biomedicina

Ključna poruka rada: Donorska plazmafereza ključna je tehnika u prikupljanju krvne plazme, a služi i kao ključni korak u farmaceutskoj proizvodnji te je njezina pravna regulacija nužna.

INTERKULTURALIZAM U METODICI GLAZBENE KULTURE NA PODRUČJU ISTOČNE SLAVONIJE

Marina BAN

Hrvatska radiotelevizija, Radio Osijek, Šamačka 13, Osijek, Hrvatska

marina.ban@hrt.hr

Sažetak

Isprepletanje i prožimanje različitih kultura u suvremenom globalnom svijetu prisutno je u različitim oblicima poučavanja kao primjer spontane potrebe za suradnjom, simbiozom, uvažavanjem, tolerancijom i međusobnim razumijevanjem. Tendencija je rada prikaz interkulturalizma u metodici glazbene kulture na području Istočne Slavonije, a s naglaskom na Kurikulum nastavnog predmeta glazbene kulture za osnovne škole i glazbenu umjetnost za gimnazije u kojemu se od 2019. navodi kao jedno od temeljnih načela. Postavljanje takve teze iziskuje od učitelja primjenu interkulturalnih obilježja u svakodnevnoj nastavi, ali i izvannastavnim glazbenim aktivnostima. Cilj je rada istražiti kakve su mogućnosti provođenja interkulturalizma u nastavi Glazbene kulture u općeobrazovnim školama na području Istočne Hrvatske (kroz pet županija: Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Brodsko-posavska, Virovitičko-podravska i Požeško-slavonska) s obzirom na podjelu škola koje pripadaju urbanim i ruralnim područjima. Vidljivo je da su iz ciljeva Nacionalnog kurikuluma jasno definirane zadaće, ali i sadržaji s posebnim naglaskom na interkulturalno obrazovanje. Pri analizi podataka primjenjuje se kvantitativna i kvalitativna analiza uključivo s postupkom triangulacije kojim se sintetiziraju nalazi kvantitativne i kvalitativne analize. Kvantitativnim metodama deskriptivne statistike analizirani su podatci o stajalištima učitelja, prikupljeni tijekom školske 2022./2023. *online* upitnikom. Uzorak su činili učitelji Glazbene kulture na području Istočne Hrvatske ($n = 123$), a istraživački cilj bio je steći uvid u trenutačno stanje u nastavi Glazbene kulture i izvannastavnim glazbenim aktivnostima. Analizom pedagoške dokumentacije, odnosno školskih kurikula (iz reprezentativnog uzorka od 40% koji se uzima kao zadovoljavajući), ustanovljene su izvannastavne glazbene aktivnosti koje provode učitelji Glazbene kulture u urbanim područjima, a koje pak u ruralnim područjima. Pri analizi školskih kurikula sastavljen je popis učestalih izvannastavnih aktivnosti koje provode učitelji Glazbene kulture u pet županija. Svakoj utvrđenoj aktivnosti nadalje se pridružuju opis i cilj aktivnost te (ne)prisutnost elemenata interkulturalizma. Smatra se da bi se u današnjem vremenu morala omogućiti jednaka dostupnost informacijama, alatima, ali i resursima svima jednako – bez obzira na pripadajuće mjesto škole (i učiteljima i učenicima). Istraživanjem je analizirano jesu li metodički alati, dostupnost informacijama i resursi jednako raspodijeljeni u svim školama

te kakva stajališta prema navedenim (ne)jednakostima imaju učitelji Glazbene kulture. U zaključnim razmatranjima utvrđuju se trenutačna stanja prisutnosti interkulturalizma u nastavi Glazbene kulture i izvannastavnim glazbenim aktivnostima na području Istočne Hrvatske, s obzirom na lociranje škole (ruralno/urbano mjesto) te preporuke za buduće znanstvene i stručne istraživačke pothvate analizirane teme.

Ključne riječi: školski kurikulum, nastava Glazbene kulture, izvannastavne glazbene aktivnosti, urbana/ruralna područja, dostupnost informacija

Ključna poruka rada: Od 2019. godine interkulturalizam je upisan kao jedno od temeljnih načela u Nacionalnom okvirnom kurikulumu, slijedom čega su i očekivane promjene u školskom, a zatim i predmetnom kurikulumu. Načelo interkulturalizma u sustav ulazi kao nužnost i potreba, neovisno o području kojemu škola pripada.

POTENCIJAL IZVRSNOSTI TURISTIČKE DESTINACIJE – BRENDIRANJE PLAŽA U BARANJI

Snježana BARIĆ-ŠELMIĆ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska

snjezana.baric@gmail.com

Đurđica LUKŠIĆ

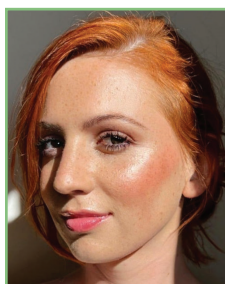
djurdjica.luksic@gmail.com

Sažetak

Destinacijski menadžment upravlja turističkom destinacijom s ciljem održavanja i stvaranja konkurentne i održive turističke ponude. Za izvrsnost turističke destinacije također je važan marketing i imidž (brend). Brendiranje u turizmu postupak je čija je posljedica razlikovanje destinacije od drugih te je neophodna dobra strategija i vizija u kreiranju brenda, što je neizreciva potreba na današnjem globalnom tržištu. Za promociju turističkih destinacija važne su turističke zajednice čije se funkcioniranje razmatra kroz svojevrsni krovni turistički marketing. Rad uključuje istraživački dio proveden anketom na uzorku od 268 ispitanika. Glavno je pitanje i cilj istraživanja mišljenje ispitanika o plažama u Baranji kao atraktivnim turističkim destinacijama. Problem istraživanja odnosi se na doprinos turističkih zajednica Draž i Bilje te neiskorišten potencijal koji plaže kao prirodni resursi posjeduju. Rezultati istraživanja potvrđuju velik potencijal plaža u Baranji, ali i nedovoljan angažman turističkih zajednica za iste.

Ključne riječi: brendiranje destinacije, destinacijski menadžment, marketing destinacije, plaže Baranje, turističke zajednice

Ključna poruka rada: Baranja ima potencijal izvrsnosti kroz brendiranje plaža u funkciji ostvarenja turističke atraktivnosti.

CILJEVI GLOBALNOG ODRŽIVOG RAZVOJA JAVNIH USTANOVA I ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA SLAVONIJE I BARANJE

Anita BARIŠIĆ

Pravni fakultet Osijek, Stjepana Radića 13, Osijek, Hrvatska

abarasic@pravos.hr

Katarina MAROŠEVIĆ

Pravni fakultet Osijek, Stjepana Radića 13, Osijek, Hrvatska

kmarosev@pravos.hr

Sažetak

Ljudi se danas tijekom života suočavaju s brojnim socijalnim rizicima pri čemu dolazi do stanja socijalne i materijalne deprivacije koja pogađa ranjive skupine poput djece i mladih, osoba s invaliditetom i djece s teškoćama, osoba starije životne dobi, ovisnika. Cilj je rada na temelju rezultata provedenog kvalitativnog istraživanja, radi stjecanja percepcije ostvarivanja ciljeva globalnog održivog razvoja javnih ustanova i organizacija civilnog društva s područja Slavonije i Baranje, dati preporuke za uključivanje u javne politike. Istraživanje vođeno teorijom socijalnog konstruktivizma provelo se na namjernom uzorku metodom polustrukturiranih intervjua u 2021./2022. i 2023./2024. godini. U istraživanju je sudjelovalo 15 predstavnika organizacija civilnog društva te šest predstavnika javnih ustanova, a koji pružaju usluge ranjivim skupinama u društvu u Slavoniji i Baranji. Obrada podataka provedena je tematskom analizom. Rezultati su pokazali da predstavnici organizacija civilnog društva i javnih ustanova navode kako im je smjer djelovanja prema ostvarivanju globalnog cilja 1. Svijet bez siromaštva, a potom prema ostvarenju ciljeva 3. Zdravlje i blagostanje, 4. Kvalitetno obrazovanje, 5. Rodna ravnopravnost, 11. Održivi gradovi i zajednice, 16. Mir, pravda i snažne institucije te 17. Partnerstvom do cilja. Rezultati su pokazali da organizacije i javne ustanove provode evaluacije usmjerene uglavnom na procjenu zadovoljstva korisnika, a u samom procesu ostvarivanja ciljeva suočavaju se s brojnim izazovima pri čemu predstavnici organizacija civilnog društva navode kako su to organizacijski, društveni i osobni izazovi u radu. Za predstavnike javnih ustanova izazovi ostvarivanja ciljeva povezani su s radom s korisnicima. Za ostvarivanje globalnih ciljeva i postizanje održivosti predstavnici organizacija civilnog društva smatraju da je volonterstvo iznimno važan resurs. Kako bi zadržali smjer djelovanja za postizanje održivosti i ciljeva globalnog održivog razvoja, organizacije i javne ustanove rad temelje na teorijama, modelima i pristupima koje povezujemo uz teorijske osnove za socijalni rad (teorija sustava, psihosocijalni pristup, feministička teorija, model zastupanja i zagovaranja, teorija osnaživanja, teorija starenja,

teorija socijalne kontrole, teorija privrženosti, model lokalnog razvoja, koncept kvalitete života) s naglaskom na multidisciplinarni pristup u pružanju usluga ljudima temeljenim i vođenim konceptom ljudskih i socijalnih prava. Volonterstvo i postizanje financijske održivosti ključni su za organizacije civilnog društva. Smjer djelovanja javnih politika u odlučivanju nekog mogućeg rješenja za javne ustanove procjenjuju pristupom odozgo prema dolje, dok organizacije civilnog društva smjerove djelovanja na javne politike vide pristupom odozdo prema gore. Ograničenje je istraživanja proces transformacije dviju javnih ustanova u trenutku prikupljanja podataka. Ipak, preporuke proizašle iz rezultata mogu biti od iznimne pomoći za organiziranje i odlučivanje o uslugama za ranjive skupine u zajednici u postizanju održivosti i ciljeva kreiranih na međunarodnoj razini.

Ključne riječi: održivost, civilno društvo, socijalni konstruktivizam, socijalni rad, javne politike

Ključna poruka rada: Odgovorno financijsko upravljanje, razvoj volonterstva i međuresorna suradnja ključne su za postizanje održivih usluga koje organizacije civilnog društva i javne ustanove pružaju ranjivim skupinama Slavonije i Baranje.

ULOGA I POTENCIJAL TELOGIJE U SMANJIVANJU POLARIZACIJE DRUŠTVA

Ivan BENAKOVIĆ

Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, Petra Preradovića 17, Đakovo, Hrvatska

ivan.benakovicc@gmail.com

Sažetak

U svojem radu autor se bavi ulogom teologije u perspektivi smanjivanja polarizacije društva. Polazeći od činjenice da se Bog u nauku Katoličke Crkve objavio u osobi Isusa Krista te time urušio pregrade između ljudi sabirući ih u jedno u snazi svoga uskrsnuća, autor promatra društvo kojemu bi upravo govor o Kristu kao principu jedinstva ljudi mogao poslužiti za uklanjanje polarizacija u društvu. Autor se stoga služi biblijskim tekstovima Novog zavjeta koji na više mjesta ukazuju na Krista kao princip jedinstva ljudi diljem svijeta. Naglasak pri tome autor stavlja ponajprije na analizu izabranih ulomaka Pavlovih poslanica u kojima se naglašava važnost zajedničkog pristupanja otajstvu Boga. Pavao će tako u programatskom retku poslanice Rimljanima (usp. Rim 1, 16-17) ustvrditi da se pravednost Božja otkriva svakome tko vjeruje, Židovu, ali i Grku. Time su izrazi Židov i Grk pokazatelj progresije prema uključenju svih nežidovskih naroda u otajstvo spasenja. Iz istog će razloga poslanica Efežanima ustvrditi kako je Krist porušio pregradu razdjelnicu između izabranog naroda i svih poganskih naroda, i to u svome tijelu umiranjem na križu (usp. Ef 2, 14). S druge strane, sami počeci kršćanstva svjedoče o važnosti uzajamnosti odnosa različitih zajednica koje se okupljaju oko otajstva Isusa Krista. Isusova osoba tako ni u kom slučaju ne može biti ograničena samo na pojedine skupine, nego je uvijek otvorena za sve narode. Takav univerzalni pogled na svjetsku pojavnost može uvelike pomoći u smanjenju polarizacije društva diljem svijeta. Na istom tragu zasigurno je i posljednji opći koncil u Katoličkoj Crkvi (Drugi vatikanski koncil) naglasio važnost univerzalnog poziva na svetost i spasenje svih ljudi te ustvrdio kako se u svim religijama može prepoznati nešto sveto i Bogu ugodno. Sve do sada rečeno potvrđuju i dokumenti pape Franje koji u aktualnom pontifikatu na više mjesta naglašava važnost općeg bratstva svih ljudi te važnost brige za zajednički dom. To osobito biva naglašeno u enciklici *Fratelli tutti* gdje papa Franjo na više mjesta ukazuje na jednako dostojanstvo svih ljudi na temelju jednakog dostojanstva stvorenosti na sliku Božju. Iz svega navedenoga čini se kako teološke znanosti imaju izniman potencijal u smanjivanju polarizacije društva te im kao takvima treba dati priliku u ostvarenju tog potencijala.

Ključne riječi: teologija, Crkva, Pavao, Krist, polarizacija, društvo

Ključna poruka rada: Autor se u radu bavi ulogom i potencijalom teologije u smanjivanju polarizacije društva polazeći od izabranih svetopisamskih ulomaka u kojim se prikazuje opći poziv na jedinstvo u Kristu.

DIGITALNE TEHNOLOGIJE KAO ALAT PREPOZNATLJIVOSTI VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA U DOMAĆEM I MEĐUNARODNOM OKRUŽJU

Sanja BIJAKŠIĆ

Sveučilište u Mostaru, Trg hrvatskih velikana 1, 88 000 Mostar, Bosna i Hercegovina

sanja.bijaksic@sum.ba

Davorka TOPIĆ STIPIĆ

Sveučilište u Mostaru, Trg hrvatskih velikana 1, 88 000 Mostar, Bosna i Hercegovina

davorka.topicstipic@sum.ba

Vladimir VEGAR

Sveučilište u Mostaru, Trg hrvatskih velikana 1, 88 000 Mostar, Bosna i Hercegovina

vladimir.vegar@sum.ba

Sažetak

Globalizacijski procesi nameću potrebu transformacije društva u svim njegovim segmentima. Tu transformaciju moraju provoditi i visokoškolske ustanove koje su najčešće „tromi“ i nefleksibilni sustavi. Međutim, ako žele biti konkurentni i prepoznatljivi u okružju, transformacija postaje imperativ. Mlađe generacije postaju educiranije, tehnološki pismenije i zahtjevnije. Istovremeno, u globaliziranom okružju imaju na raspolaganju veći broj studija koje mogu komparirati, a do željenih informacija dolaze brzo. Budući studenti često pri odabiru studija traže informacije uporabom digitalnih tehnologija koje su postale dijelom njihova života. Visokoškolske ustanove moraju biti svjesne da granica između *offline* i *online* komunikacije sve više nestaje te da primjena digitalnih tehnologija mora postati svakodnevni način komunikacije sa studentskom populacijom, ali i s tržištem rada i društvenom zajednicom kojoj pripadaju. S pomoću digitalnih tehnologija potrebe, želje i zahtjevi studenata mogu se brže prepoznati i pratiti te se na njih može brže i kvalitetnije odgovoriti. Njihovom primjenom mogu se pratiti i zahtjevi tržišta rada kao i društvene zajednice kojoj pripadaju. Digitalni su alati kojima se mogu koristiti: stvaranje vizualnog identiteta koji mora biti jasan, prepoznatljiv te atraktivan za domaći i međunarodni akademski prostor, optimiziranje *web* stranica s ciljem boljeg pozicioniranja na tražilicama, aktivno i kontinuirano promoviranje aktivnosti uz objavljivanje atraktivnih sadržaja na društvenim mrežama, organiziranje *online* studijskih programa kao i programa cjeloživotnog učenja na materinskom ili stranom jeziku koji mogu privući veći broj budućih studenata iz okružja, ali i šire. Organiziranje *online* dana otvorenih vrata koji budućim studentima mogu pomoći pri

upoznavanju kampusa i stvaranju jasnije slike o njemu, komunikacija *email*-marketingom i chatbotovima koji komunikaciju poboljšavaju i personaliziraju, stvaranje i jačanje suradnje na digitalnim platformama. Cilj je rada pokazati na primjeru Sveučilišta u Mostaru koje digitalne tehnologije visokoškolske ustanove mogu upotrebljavati, u kojoj mjeri one doprinose učinkovitijoj komunikaciji s budućim i već upisanim studentima te utječu li na povećanje prepoznatljivosti i pozitivnog imidža u domaćem i međunarodnom akademskom prostoru. Uporabom analitike za praćenje uspjeha primjene digitalnih tehnologija pokazat će se imaju li utjecaja na povećanje raznolikosti i kvalitetu studentske populacije i prepoznatljivosti visokoškolskih institucija što, svakako, ima utjecaja i na društvenu zajednicu u kojoj djeluju.

Ključne riječi: digitalne tehnologije, prepoznatljivost, transformacija, visokoškolske ustanove

Ključna poruka rada: Uporabom digitalnih tehnologija prepoznatljivost i vidljivost visokoškolske ustanove u domaćem i međunarodnom akademskom prostoru jača, istovremeno osiguravši kvalitetnije obrazovanje i učinkovitiju dvosmjernu komunikaciju sa studentima i partnerima.

BIBLIOMETRIJSKA ANALIZA UPRAVLJANJA KVALITETOM U POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI: TEMELJ ZA DEMOGRAFSKU REVITALIZACIJU RURALNIH PODRUČJA

Martina BRIŠ

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

martina.bris@efos.hr

Sažetak

Pregled znanstvenih radova o upravljanju kvalitetom u poljoprivrednoj proizvodnji izvršen je pretraživanjem baze Web of Science Core Collection, što je rezultiralo s 293 495 radova. Najviše je radova na engleskom jeziku (285 784), a 261 784 klasificirana su kao znanstveni članci. Analizom prema području istraživanja najviše je radova iz poljoprivrede (107 786), zatim tehnologije znanosti o hrani (56 972) i znanosti o okolišu/ekologije (45 054). Za daljnje istraživanje odabrani su znanstveni članci na engleskom jeziku iz područja poslovne ekonomije, čime se uzorak svodi na 4.638 radova. Nakon što je napravljen deskriptivni pregled provedena je bibliometrijska analiza promatranih radova. Kako bi se odredile najproduktivnije zemlje s obzirom na broj objavljenih radova koji su uključeni u analizi te citiranost radova po pojedinim državama, napravljene su analize suradnje i citiranosti na razini država (engl. *Co-authorship and Citation analysis, Unit of analysis: Countries*). Kako bi se odredilo tko su najproduktivniji autori članaka koji se analiziraju, napravljena je analiza suradnje (engl. *Co-authorship analysis, Unit of analysis: Authors*). Također je napravljena i analiza međusobne povezanosti autora. Kako bi se dodatno istražili najznačajniji autori iz područja istraživanja, određeni su i najcitiraniji autori, napravljena je analiza citatnosti (engl. *Citation analysis, Unit of analysis: Authors*). Analiza citatnosti provedena je i na razini časopisa (engl. *Citation analysis, Unit of analysis: Sources*) kako bi se saznalo koji su najcitiraniji časopisi u kojima su objavljeni promatrani radovi, ali i na razini članaka (engl. *Citation analysis, Unit of analysis: Documents*) kako bi se odredilo koji su najcitiraniji radovi među istraživanim radovima. Određeno je o kojim je znanstvenim radovima riječ, kolika je njihova citiranost, u kojim su časopisima objavljeni te je pronađen faktor odjeka za svaki časopis. Nadalje, napravljena je analiza najnovijih članaka kao i članaka koje su napisali hrvatski autori. Kako bi se saznalo koje su ključne riječi autori upotrebljavali u istraživanim člancima te koliko se često pojavljuju, provedena je analiza pojavljivanja (engl. *Co-occurrence analysis, Unit of analysis: All keywords*). Rad doprinosi razumijevanju postojeće literature identificiranjem ključnih autora, članaka, časopisa i država s najvećim brojem radova i citiranosti te najznačajnijih ključnih riječi. U

kontekstu demografske revitalizacije rad može poslužiti kao temelj za razumijevanje kako kvaliteta upravljanja u poljoprivrednoj proizvodnji može doprinijeti održivom razvoju ruralnih područja. Identifikacija ključnih autora i radova može pomoći u izgradnji mreža znanstvene suradnje koje bi potaknule inovacije i poboljšanja u poljoprivredi, što bi moglo pozitivno utjecati na demografske trendove. U budućnosti se analiza može proširiti na Scopus bazu i druge bibliometrijske metode kako bi se dodatno ojačala istraživačka baza za demografsku revitalizaciju.

Ključne riječi: upravljanje kvalitetom, poljoprivredna proizvodnja, bibliometrijska analiza, demografska revitalizacija

Ključna poruka rada: Identifikacija ključnih autora, radova i časopisa u upravljanju kvalitetom poljoprivredne proizvodnje, uz analizu suradnje i citiranosti, pruža temelj za demografsku revitalizaciju ruralnih područja kroz poticanje inovacija i održivi razvoj.

VIRTUALNO OKRUŽJE: POTENCIJALI DRUŠTVENE MREŽE LINKEDIN NA TRŽIŠTU RADA

Iva BULJUBAŠIĆ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
buljubasic.unios@gmail.com

Sažetak

Na suvremenom tržištu rada pojava virtualnih okružja značajno je oblikovala strategije profesionalnog umrežavanja, traženja i ponude posla te poslovne prepoznatljivosti i osobne poslovne promocije. U virtualnom poslovnom okružju postoje „osobne iskaznice“ koje daju uvid u profesionalni identitet, karijeru i poslovne aktivnosti prije negoli smo i upoznali individuu ili organizaciju u fizičkom poslovnom okružju. LinkedIn, kao vodeća profesionalna društvena mreža, nudi brojne mogućnosti za prezentaciju vještina, iskustava i postignuća omogućujući korisnicima da izgrade svoj profesionalni identitet kao poduzeće ili individua i povežu se s potencijalnim poslodavcima, individuama sličnih ili istih profesionalnih puteva te akademskim i industrijskim liderima. Cilj je rada iskazan kroz istraživanje potencijala društvene mreže LinkedIn kao ključnog alata u oblikovanju ishoda zapošljavanja i poboljšanju razvoja karijere. Kroz analizu i pregled postojeće literature rad istražuje ulogu LinkedIna u olakšavanju mogućnosti zapošljavanja, koliko se spomenuta društvena mreža može učinkovito rabiti za tvrtke i individue i koje se informacije mogu širiti uz pomoć LinkedIna. Istraživanja ističu učinkovitost LinkedIna u širenju vlastite poslovne promocije, i poslovnih organizacija i samih individua, te uporabu mreže za kontinuirano učenje, razvoj i poslovno umrežavanje. Dodatno, u radu se raspravlja o izazovima povezanim s održavanjem aktivne prisutnosti na LinkedInu, koji sadržaj upotrebljavati na mreži kako bi se održavala relevantnost te može li se u današnjem virtualnom poslovnom svijetu biti prepoznat i vidljiv bez društvene mreže kao što je LinkedIn. Također, u radu se još prikazuje koje su slične društvene mreže poput LinkedIna, zašto je među njima LinkedIn vodeća društvena mreža te može li LinkedIn služiti kao ključni instrument povezivanja, promocije i komunikacije na tržištu rada. Predloženi su budući smjerovi istraživanja za daljnje razumijevanje rastućeg utjecaja LinkedIna na osobnu poslovnu promociju.

Ključne riječi: digitalizacija, društvene mreže, LinkedIn, osobna promocija, tržište rada

Ključna poruka rada: Usmeravanje razvoja karijere u suvremenom poslovnom okruženju zahtjeva osvještavanje važnosti osobne poslovne promocije. Radom se istražuje utjecaj poslovne prepoznatljivosti i karijernog napretka.

VINKOVAČKI REGIONALNI CENTAR KOMPETENTNOSTI U POLJOPRIVREDI, OPSTANAK POLJOPRIVREDE I DEMOGRAFSKA REVITALIZACIJA SLAVONIJE I BARANJE

Sandra CVIKIĆ

*Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Vukovar, Josipa Jurja Strossmayera
25, Vukovar, Hrvatska*

sandra.cvikic@pilar.hr

Ružica ZUCIĆ

*Poljoprivredno šumarska škola Vinkovci, Regionalni centar kompetentnosti, Ul. Hansa
Dietricha Genschera 16, Vinkovci, Hrvatska*

zuzic@zuzic.org

Sažetak

Demografska revitalizacija Slavonije i Baranje nezamisliva je bez razvoja suvremene održive poljoprivrede. Ekološki osviještena i održiva poljoprivredna proizvodnja koja prati suvremene tehnološke inovacije i znanstvena postignuća danas je imperativ svih gospodarstava koja žele zadržati neovisnost proizvodnje hrane i osigurati kvalitetan i zdrav život svojih građana. Prema tome, srednjoškolsko obrazovanje i osposobljavanje, odnosno strukovne škole u poljoprivredi ključni su i nezaobilazni faktor u promišljanju o poljoprivrednoj ekonomskoj neovisnosti hrvatskog gospodarstva, zbog čega se strukovne škole unatrag deset godina kontinuirano usavršavaju, i kadrovski i infrastrukturno kroz projekte izgradnje regionalnih centara kompetentnosti. Regionalni centri kompetentnosti stoga su kreativan i inovativan oblik obrazovanja i osposobljavanja koji omogućuje kontinuirani profesionalni rast i razvoj djece i mladih kao temelja demografske revitalizacije Hrvatske, pa tako i Slavonije i Baranje. Cilj je rada, na primjeru vinkovačke Poljoprivredno šumarske škole, utvrditi u kojoj su mjeri i na koji način provedbom projekta i otvaranjem Regionalnog centra kompetentnosti u poljoprivredi stvoreni preduvjeti za zadržavanje mladih i kompetentnih ljudi u proizvodnji i preradi poljoprivrednih proizvoda na području Slavonije i Baranje. Istovremeno, na temelju istražene znanstvene i stručne literature, kao i strateško-planskih dokumenata EU-a, nacionalne i regionalne razine, želi se utvrditi kakav je potencijal regionalnih centara kompetentnosti ne samo za zadržavanje nego i za doseljavanje mladih obitelji i gospodarstvenika na Istok Hrvatske, kako bi se demografsko pražnjenje tog prostora usporilo i zaustavilo. U tu svrhu rabit će se kvalitativna sociološka metodologija analize sadržaja odabranih relevantnih tekstova uz primjenu kritičke teorije razvojnih politika nacionalne i EU razine u kontekstu regionalnog razvoja Republike Hrvatske.

Ključne riječi: regionalni centar kompetentnosti u poljoprivredi, mladi, obrazovanje i osposobljavanje, demografska revitalizacija.

Ključna poruka rada: Vinkovački regionalni centar kompetentnosti u poljoprivredi kao kreativan i inovativan oblik obrazovanja i osposobljavanja aktivno doprinosi demografskoj revitalizaciji Slavonije i Baranje, jer omogućuje razvoj poljoprivredne ekonomske neovisnosti suvremenog hrvatskog gospodarstva.

UNAPRJEĐENJE ORALNOG ZDRAVLJA DJECE I ODRASLIH NA PODRUČJU VIROVITIČKO-PODRAVSKE ŽUPANIJE

Marija ČANDRLIĆ

Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Crkvena ulica 21, Osijek, Hrvatska
marija.candrlic@fdmz.hr

Slavko ČANDRLIĆ

Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Crkvena ulica 21, Osijek, Hrvatska
slavko.candrlic@fdmz.hr

Ivan VČEV

Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Crkvena ulica 21, Osijek, Hrvatska
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Cara Hadrijana 10, Osijek, Hrvatska
ivan.vcev@fdmz.hr

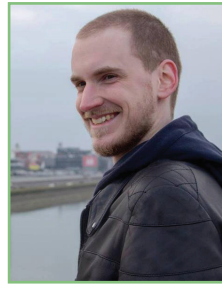
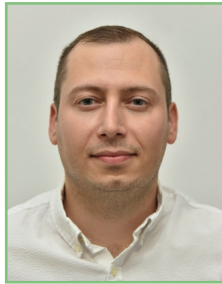
Sažetak

Oralno zdravlje dio je cjelokupnog zdravlja organizma te snažno utječe na kvalitetu života. Recentne epidemiološke studije pokazale su pozitivan trend poboljšanja oralnog zdravlja na području Republike Hrvatske, međutim, u usporedbi sa zapadnoeuropskim državama, i dalje se nalazimo ispod prosjeka. Pacijenti dolaze u stomatološku ordinaciju kako bi uklonili bol, napravili redovite preglede u svrhu kontrole oralnog zdravlja, poboljšali estetiku zubi ili pak trebaju sveobuhvatno i interdisciplinarno stomatološko liječenje. Odabir stomatološke ordinacije temelji se na dostupnosti, praktičnosti i pristupačnosti. Poznato je da su stomatološke ambulante u kojima rade studenti preferirani izbor za sveobuhvatne stomatološke tretmane zbog svoje reputacije, pristupačnosti i profesionalne kompetencije mentora kliničara koji nadziru studentski rad. U tom kontekstu usmjerene su aktivnosti koje provodi Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek u Gradu Orahovici i Virovitičko-podravskoj županiji. Kroz nastavni proces na fakultetu se odvija klinička praksa studenata pod nadzorom mentora, a interdisciplinarna suradnja više stručnjaka iz područja dentalne medicine omogućava holistički, individualan i temeljit pristup svakom pacijentu. Uz nastavne aktivnosti na samome fakultetu studenti su aktivno angažirani u radu za dobrobit cjelokupne zajednice, ponajprije kroz preventivne aktivnosti koje provode u skupinama s većim rizikom od narušavanja oralnog zdravlja. Također, u sprezi s lokalnom zajednicom studenti dentalne medicine provode i znanstveno-istraživačke aktivnosti u svrhu izrade znanstvenih publikacija i diplomskih radova. Stoga, cilj je rada predstaviti ulogu i aktivnosti Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek u unaprjeđenju oralnog zdravlja djece i odraslih u Virovitičko-podravskoj županiji. U tom kontekstu provedena je presječna studija procjene zadovoljstva pacijenata uslugama koje

provode studenti završne godine studija dentalne medicine u stomatološkim ambulantom fakulteta u Orahovici. Istraživanje je provedeno anketnim upitnikom samoprocjene zadovoljstva pacijenta nakon provedenog tretmana studenata u stomatološkoj ambulanti fakulteta. Preliminarni rezultati pokazuju visoki stupanj zadovoljstva pacijenata uslugama koje su izvršili studenti. Informacije proizašle iz istraživanja svakako će biti od velike koristi za razvoj budućih planova za unaprjeđenje oralnog zdravlja pacijenata, kao i samog nastavnog procesa studenata dentalne medicine.

Ključne riječi: oralno zdravlje, edukacija, studenti, stomatološko liječenje, zadovoljstvo

Ključna poruka rada: Cilj je rada predstaviti ulogu i aktivnosti Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek u unaprjeđenju oralnog zdravlja djece i odraslih u Virovitičko-podravskoj županiji.

JAVNOZDRAVSTVENI PROBLEMI I RJEŠENJA U SLAVONIJI U 18. I 19. STOLJEĆU

Slavko ČANDRLIĆ

Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Crkvena ulica 21, Osijek, Hrvatska

slavko.candrlic@fdmz.hr

Sažetak

Nakon Velikog bečkog rata u Slavoniji se značajno smanjio broj stanovnika. Česte zarazne bolesti dodatno su utjecale na već postojeću lošu demografsku situaciju, zbog čega je nedostajalo zdravstvenih radnika, a cjelokupna je zdravstvena skrb bila nedostatna. Poseban strah izazvala je pojava kuge, koja je 1713. prodrla u Beč, i dovela do pomora otprilike deset posto ugarskog stanovništva. Kameralistički teoretičari u Habsburškoj Monarhiji opetovano su naglašavali važnost demografske politike. Vrlo brzo kraljičini savjetnici uvidjeli su da je za povećanje broja stanovništva nužno osigurati kvalitetan sustav zdravstvene zaštite. Joseph von Sonnenfels, bečki profesor, smatrao je da se pri izradi svakog zakona treba voditi briga o tome hoće li se njime doprinijeti demografskoj revitalizaciji. Postupnom migracijom stanovništva iz istočnih krajeva u Slavoniji povećava se broj stanovništva, uključujući i zdravstvenih radnika. Tada se pružanjem zdravstvene zaštite bave franjevci i isusovci te poveći broj šarlatana koji nisu imali ni osnovno obrazovanje o liječničkoj djelatnosti. Iznimku je predstavljao malen broj priučениh brijajača i ranarnika. Do značajnog pomaka dolazi u vrijeme strukturnih reformi carice i kraljice Marije Terezije u okvirima čije se vladavine provodi reorganizacija županijske uprave u Banskoj Hrvatskoj, osniva se Hrvatsko kraljevsko vijeće i odvaja se izvršna od zakonodavne vlasti. Takav ustroj omogućio je implementaciju novih i modernih zakona u upravi, školstvu, pravosuđu te javnom zdravstvu. Stoga se 1770. donosi Opći zdravstveni pravilnik kojim se uvodi formalno obrazovanje liječnika. Takav rasplet doveo je do postupnog stvaranja kvalificiranih zdravstvenih radnika u Slavoniji, kvalitetnije zdravstvene zaštite, manjeg broja preminulih osoba i bolje demografske situacije. Cilj je rada predstaviti javnozdravstvene izazove i rješenja s kojima su se suočavali stanovnici i zdravstveni djelatnici na prostoru Slavonije u kasnom 18. i ranom 19. stoljeću. Istraživanje se temelji na proučavanju arhivskog fonda Poglavarstva slobodnog i kraljevskog grada Osijeka. Kako bi se pojednostavila i razumjela interpretacija tih zapisa, upotrebljavane su pravno-povijesna i poredbena metoda kojima su se usporedili dobiveni rezultati istraživanja s postojećom recentnom znanstvenom i stručnom literaturom. Iz dobivenih rezultata razvidno je da grad Osijek zahvaljujući terezijanskim reformama u zdravstvu i stjecanjem statusa slobodnog i kraljevskog grada 1809. dobiva autonomiju te u velikoj mjeri samostalno uređuje područje zdravstvene zaštite, čime se doprinosi očuvanju

i poboljšanju demografske situacije u čitavoj Slavoniji. S obzirom na to da je riječ o razdoblju vrlo intenzivnih i velikih promjena u sustavu javnozdravstvene i demografske politike, brojne odredbe donesene tada temelj su današnjih modernih javnozdravstvenih odredbi i propisa.

Ključne riječi: demografija, javno zdravstvo, Slavonija, zarazne bolesti, 18. i 19. stoljeće

Ključna poruka rada: U Slavoniji je tijekom 18. i 19. stoljeća došlo do pomaka u razvoju javnozdravstvenog sustava čime se u velikoj mjeri doprinijelo kvaliteti zdravstvene zaštite, manjem mortalitetu te demografskoj revitalizaciji tog kraja.

UNAPRJEĐENJE I SURADNJA REGIONALNIH ZRAČNIH LUKA KAO RJEŠENJE ZA REGIONALNI RAZVOJ

Biljana ČINČURAK ERCEG

Pravni fakultet Osijek, Stjepana Radića 13, Osijek, Hrvatska

biljana.cincurak@pravos.hr

Attila PÁNOVICS

University of Pécs, Faculty of Law, 48-as tér 1., Pécs, Mađarska

panovics.attila@ajk.pte.hu

Sažetak

Promet i mobilnost općenito omogućuju i pojednostavljuju gospodarski i društveni život. Važnost prometa ogleda se u različitim područjima i djelatnostima, a svakako ima veliko značenje u razvitku gospodarstva i društva, proizvodnji, mobilnosti stanovništva te regionalnom razvoju. Iako Slavonija i Baranja ima povoljan geostrateški položaj, u prometnom smislu svakako postoje nedostaci koji onemogućuju bolju prometnu povezanost s ostalim dijelovima Hrvatske, ali i ostatkom Europe. Ni povezanost zračnim putem nije iznimka. Naime, iako zračna luka Osijek posljednjih godina bilježi rast broja putnika te su najavljeni infrastrukturni radovi na samoj putničkoj zgradi, ipak nije ostvarila svoj puni potencijal. Postojeće stanje infrastrukture Zračne luke Osijek ne zadovoljava tehničke uvjete kao ni najnovije ekološke zahtjeve. Povoljan položaj svakako omogućava njezin razvoj. Potrebno je poduzeti niz mjera te uz suradnju nadležnih tijela i drugih zainteresiranih dionika privući nove korisnike, poboljšati položaj Zračne luke što će ujedno pridonijeti i razvoju gospodarstva te revitalizaciji Slavonije i Baranje. Ne treba zanemariti ni blizinu regionalne zračne luke u Pečuhu (Mađarska), ali i drugih zračnih luka koje odvlače dio putnika. Iako zračni promet, uz cestovni, ima velik utjecaj na onečišćenje okoliša, ne treba zanemariti njegov pozitivan utjecaj na gospodarstvo kao ni njegovu važnost u smislu bolje povezanosti te stvaranja radnih mjesta. Regionalne zračne luke stoga igraju važnu ulogu u razvoju regionalnog gospodarstva i društva, i za poduzeća i za građane. U radu se na temelju dostupnih strateških i razvojnih dokumenata, propisa te statističkih podataka prikazuje rad zračnih luka u Osijeku te s obzirom na njegovu blizinu i Pečuhu, prepreke i mogućnosti za njihovo bolje poslovanje te moguću suradnju. Iako su te dvije regionalne zračne luke relativno blizu, to nužno ne mora značiti da su međusobni konkurenti, već treba istražiti mogućnosti za međusobnu suradnju, posebno u smislu smanjenja troškova i privlačenja većeg broja korisnika zračnih luka (za prijevoz putnika i za prijevoz tereta). Nezahvalno je komparirati zračne luke u Osijeku i Pečuhu, ali prikaz poslovanja i položaj svake od njih na tržištu može koristiti pri pronalazenju dobrih

rješenja. Iako se Europska unija zalaže za prebacivanje prometa sa zračnog na željeznički promet, a zbog postizanja ciljeva održivog prometa i klimatske neutralnosti, ipak ne treba zanemariti potencijal i ulogu zračnog prometa.

Ključne riječi: regionalne zračne luke, zračni promet, Zračna Luka Osijek, Zračna luka Pécs-Pogány, regionalni razvoj

Ključna poruka rada: Slavonija i Baranja ima povoljan položaj, ali povezanost s ostatkom Europe zračnim prometom nije odgovarajuća. Unaprjeđenje zračne luke poboljšat će regionalni razvoj. Moguća je i suradnja s drugim regionalnim zračnim lukama.

PREVALENCIJA DELUZIJA U OPĆOJ POPULACIJI

Dunja DEGMEČIĆ

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

Klinika za psihijatriju, KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

ddegmecic@mefos.hr

Mirjana MIKULIĆ

Fakultet zdravstvenih studija, Zrinskog Frankopana 34, Mostar, Bosna i Hercegovina

Centar za mentalno zdravlje, Dom zdravlja Široki Brijeg, Dr. Jure Grubišića 11, Bosna i Hercegovina

miki.siroki@gmail.com

Andrijana ŠANTIĆ

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

Klinika za psihijatriju, KBC Osijek, Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

andrijana.miskovic1@gmail.com

Iva VIDANEC BANDIĆ

Klinika za psihijatriju, KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

iva.vidanec@kbco.hr

Marija RAGUŽ

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

maraguz@mefos.hr

Ivana JELINČIĆ

Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Crkvena ulica 21, Osijek, Hrvatska

Klinika za psihijatriju, KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

ijelincic9@gmail.com

Sažetak

Deluzija (sumanuta misao) predstavlja čvrsto uvjerenje koje proizlazi iz pogrešne interpretacije stvarnosti, iako postoje dokazi koji proturječe tom uvjerenju te je teško promijeniti takvo uvjerenje u osobe. Deluzije su ključna karakteristika psihotičnih poremećaja, no definicija i razumijevanje tog koncepta predmeti su stalnih rasprava. U proteklih godinama istraživanja su pokazala da su deluzije česte u općoj populaciji. Procjenjuje se da je rizik od deluzijskoga (sumanutog) poremećaja u općoj populaciji između 0,05% i 0,1%, prema podacima iz različitih izvora. Istraživanju je cilj istražiti pojavu i učestalost deluzijskih iskustava u općoj populaciji u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Uključenost u istraživanje zahtijevala je da sudionici budu punoljetni, tj. stariji od 18 godina, i da izraze svoj pristanak za sudjelovanje. Istraživanje je provedeno od 1. travnja 2022. do 1. listopada 2022. godine. Podatci su prikupljeni Googleovom online aplikacijom za prikupljanje podataka i *snowball* metodom. Ukupno je u istraživanju

sudjelovalo 410 ispitanika, od kojih je 76 muškaraca i 334 žene. Za procjenu pojavljivanja deluzija korišten je upitnik Petersa i ostalih – Inventar deluzija. Upitnik se sastojao od 21 binarnog pitanja koja su mjerila pojavu deluzija i dodatnih pitanja koja su mjerila koliko su deluzije bile uznemirujuće za sudionike, ocjenjujući ih na Likertovoj skali od 1 do 5. Također su prikupljeni sociodemografski podatci i podatci o medicinskoj anamnezi. Iako distribucije značajno odstupaju od normalne, provjereni su indeksi zakrivljenosti i asimetričnosti. Budući da su apsolutne vrijednosti indeksa zakrivljenosti i asimetričnosti jednake ili približne nuli, opravdana je uporaba parametrijskih statističkih postupaka. U svrhu testiranja hipoteza primijenjen je izračun aritmetičkih sredina, standardnih devijacija i frekvencija odgovora sudionika, uz postupke inferencijalne statističke obrade prilikom testiranja razlika među sudionicima, točnije primijenjen je t-test i jednostavna analiza varijance. Većina sudionika doživljava situacije u kojima osjećaju da neki ljudi nisu ono što se čine da jesu, primjećuju dvostruko značenje u komunikaciji te osjećaju bliskost s Bogom. Postotak muškaraca koji su osjetili posebnu namjenu u svom životu veći je od postotka žena, dok žene izražavaju veću bliskost s Bogom. Stariji sudionici više vjeruju u mogućnost telepatске komunikacije u usporedbi s mlađim skupinama. Sudionici s nižom razinom obrazovanja češće osjećaju nelagodu zbog percepcije drugih i vlastitih misli. Postoje statistički značajne razlike u uznemirenosti deluzijama ovisno o spolu i dobi sudionika, pri čemu muškarci češće razmišljaju o progonu i zavjeri protiv njih.

Ključne riječi: deluzije, opća populacija, prevalencija

Ključna poruka rada: Deluzija (sumanuta ideja) predstavlja čvrsto uvjerenje koje proizlazi iz pogrešne interpretacije stvarnosti, iako postoje dokazi koji proturječe tom uvjerenju te je teško promijeniti takvo uvjerenje u osobe. Deluzije su ključna karakteristika psihičkih poremećaja, no definicija i razumijevanje tog koncepta predmeti su stalnih rasprava. U proteklim godinama istraživanja su pokazala da su deluzije česte u općoj populaciji. Procjenjuje se da je rizik od deluzijskoga (sumanutog) poremećaja u općoj populaciji između 0,05% i 0,1%.

DESET GODINA POSLIJE: ZAŠTO JE PRAVNO-EKONOMSKA KLINIKA JOŠ UVIJEK SAMO PROJEKT?

Anamarija DELIĆ

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

anamarija.delic@efos.hr

Sažetak

Pravne klinike za mala i srednja poduzeća pružaju pravne savjete malim i srednjim poduzećima na pro bono osnovi, istovremeno služeći kao platforma za praktično učenje, povezujući studente, mentore i mala i srednja poduzeća, ali i prenoseći znanje sa sveučilišta u zajednicu. Obično su organizirane unutar pravnih fakulteta i studentima pružaju praktično znanje i iskustvo. Iako su široko rasprostranjene, nisu sve uspjele osigurati mjesto na karti organizacija za potporu poslovanju koje vlasnici malih i srednjih poduzeća prepoznaju i cijene. Pravno-ekonomska klinika u Osijeku projekt je koji su osnovale i vode dva fakulteta, Pravni i Ekonomski, s ciljem pružanja savjeta koji pokrivaju i poslovna i pravna pitanja. Pravno-ekonomska klinika u Osijeku već deset godina pruža pravne i ekonomske savjete, pomaže poduzetnicima u izradi poslovnih i marketinških planova, analizira njihove ugovore i pruža potrebne informacije i podatke o različitim pravnim i ekonomskim pitanjima. Nažalost, status Pravno-ekonomske klinike još uvijek nije na razini ostalih poslovnih potpornih institucija u Slavoniji i Baranji. Svrha je rada analizirati najbolje modele pravnih klinika za mala poduzeća diljem svijeta, ispitati tržište institucija za poslovnu potporu u Slavoniji i Baranji te prikupiti razmišljanja dionika – studenata, mentora, malih i srednjih poduzeća i drugih institucija za poslovnu potporu – o rada i rezultatima Klinike. Podaci će se prikupiti kroz intervjuje s dionicima, ali i internim dokumentima i statističkim podacima (sekundarni izvori). Cilj je rada predložiti poslovni model koji će omogućiti da Pravno-ekonomska klinika postane vidljivija i važan igrač na poduzetničkoj sceni Slavonije i Baranje, ali i da njezin rad bude prepoznat kao važan element u društveno-ekonomskom razvoju istočnog dijela Hrvatske.

Ključne riječi: pravne klinike za mala i srednja poduzeća, poduzetničke potporne institucije, pravni i ekonomski savjeti

Ključna poruka rada: Uspješne poslovne modele nije moguće doslovno preslikati, no primjenjujući rezultate najbolje prakse poslovni subjekti mogu popraviti svoj konkurentski položaj i zauzeti značajnu poziciju na tržištu poslovnih usluga.

FUNKCIONALNA HRANA U SLUŽBI ZDRAVLJA – ŠTO SMO NAUČILI IZ RANDOMIZIRANIH KLINIČKIH STUDIJA?

Ines DRENJANČEVIĆ

Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

idrenjancevic@mefos.hr

Ana STUPIN

Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

astupin@mefos.hr

Zrinka MIHALJEVIĆ

Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

zmihaljevic@mefos.hr

Nikolina KOLOBARIĆ

Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

nbdujmusic@mefos.hr

Ivana JUKIĆ

Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

ijukic@mefos.hr

Petar ŠUŠNJARA

Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

Kineziološki fakultet, Drinska 16a Osijek, Hrvatska

psusnjara@mefos.hr

Marko STUPIN

Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

Klinika za unutarnje bolesti, KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

mstupin@mefos.hr

Martina MIHALJ

Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

Zavod za dermatologiju i venerologiju, KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

mmihalj@mefos.hr

Aleksandar KIBEL

Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

akibel@mefos.hr

Brankica JURANIĆ

Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

Klinika za unutarnje bolesti, KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

juranicbrankica@gmail.com

Kristina SELTHOFER-RELATIĆ

Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

Klinika za unutarnje bolesti, KBC Osijek, Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

ksrelatic@mefos.hr

Sažetak

Tijekom razdoblja od 2017. do 2023. godine u okviru aktivnosti Znanstvenog centra izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju provodio se projekt Europskih strukturnih i investicijskih fondova čiji je jedan od ciljeva bio istraživanje, proizvodnja i medicinsko ispitivanje funkcionalne hrane. Cilj dijela istraživanja provedenih na Medicinskom fakultetu Osijek bio je u okviru kliničkih randomiziranih kontroliranih intervencijskih studija ispitati učinak konzumacije funkcionalne hrane (obogaćenih jaja) na mikrovaskularnu funkciju, oksidativni status i upalu u mladim, zdravih ispitanika i sportaša te bolesnika s akutnom i kroničnom koronarnom bolešću. Sve protokole odobrila su nadležna etička povjerenstva, a ispitanici su dali pisani informirani pristanak. Sudionici su u zasebnim kliničkim pokusima konzumirali dva ili tri obična jaja (75 – 250 mg/dan), dva ili tri jaja obogaćena samo n-3 polinezasićenim masnim kiselinama (n-3 PNMK) u različitim količinama (410 – 1050 mg/dan) ili tri jaja obogaćena n-3 PNMK

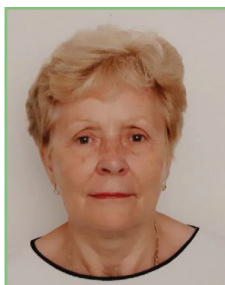

(1050 mg/dan), selenom (0,06 mg/dan), luteinom (1,85 mg/dan i vitaminom E (3,29 mg/dan). Obje vrste obogaćenih jaja promijenila su profil slobodnih masnih kiselina u svih ispitanika na povoljniji niži omjer n6/n3. Postoji značajna korist i pojačanje mikrovaskularne reaktivnosti nakon konzumacije jaja obogaćenih n-3 PNMK u mladim zdravim ispitanika i sportaša (Int J Mol Sci.2020 Jun 10;21(11):4149; Prev Nutr Food Sci.2021 Dec 31;26(4):388-399; Nutrients.2023 Mar 25;15(7):1599., Life (Basel).2023 Oct 31;13(11):2140.), dok u kardiovaskularnih bolesnika nije uočen takav učinak nakon jaja s n-3 PNMK, ali jest nakon jaja s n-3 PNMK i antioksidansima. Učinak je bio jače izražen pri dnevnim dozama n-3 PNMK > 770mg/dan. Istovremeno nisu zabilježene značajne promjene u krvnom tlaku, lipidnom profilu u bilo koje skupine ispitanika. U koronarnih bolesnika postignut je blagi protuupalni učinak (Biology (Basel). 2021 Aug 14;10(8):774.). Biokemijske analize pokazale su promjene na razini citokina, lipidnih medijatora upale i vaskularne reaktivnosti prema smanjenju proupalnih, vazokonstriktorskih, a povećanju protuupalnih, vazodilatatornih i resolvinskih medijatora (Front Biosci (Landmark Ed). 2022 Dec 27;27(12):332.; Nutrients. 2021 May 28;13(6):1851.). Konzumacija jaja obogaćenih funkcionalnim sastojcima, ponajprije n-3 PNMK, ima pozitivan učinak na zdravlje, i zdravim mladim ispitanika i sportaša, a i kardiovaskularnih bolesnika s postakutnim i kroničnim koronarnim sindromom. Posebice je izražen utjecaj na reaktivnost malih krvnih žila, smanjenje oksidativnog stresa i poboljšanje stanja upale. Stoga se jaja mogu preporučiti u svakodnevnoj prehrani, a obogaćena jaja ispunjavaju uvjet za funkcionalnu hranu.

Potpورا: Studija je provedena uz potporu Europskog strukturnog i investicijskog fonda putem bespovratnih sredstava za hrvatski nacionalni Znanstveni centar izvrsnosti za personaliziranu brigu o zdravlju, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera Osijek # KK.01.1.1.01.0010. Jedan od ciljeva istraživanja je proizvodnja i medicinsko ispitivanje funkcionalne hrane u okviru rada Istraživačke jedinice 2, koju su činili Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Odjel za kemiju Sveučilišta u Osijeku i Medicinski fakultet Osijek.

Ključne riječi: funkcionalna hrana, kardiovaskularne bolesti, upala

Ključna poruka rada: Konzumacija jaja obogaćenih funkcionalnim sastojcima, ponajprije n-3 polinezasićenih masnih kiselina imaju pozitivan učinak na zdravlje, i zdravim mladim ispitanika i sportaša, ali i kardiovaskularnih bolesnika. Stoga se jaja mogu preporučiti u svakodnevnoj prehrani, a obogaćena jaja ispunjavaju uvjet za funkcionalnu hranu.

SLAVONSKI MELOS U SKLADATELJSKOM IZRIČAJU ZLATKA PIBERNIKA I ADALBERTA MARKOVIĆA

Zdravko DRENJANČEVIĆ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
zdravko.drenjancevic@gmail.com

Sažetak

Istaknuto mjesto u hrvatskoj umjetničkoj glazbi nadahnutoj folklornim idiomima pripada opusu nastalom na obilježjima slavonskog melosa. Naklonjenost skladatelja glazbi Slavonije značajnije se očituje od razdoblja između dva svjetska rata te je različitim intenzitetom prisutna sve do danas. Razloge toga zanimanja prije svega treba tražiti u ljepoti slavonske pjesme, njezinoj melodiji, pokretljivoj ritmici i harmonijskoj jednostavnosti. Poticaj su zasigurno predstavljali i novi glazbeni pravci koji su zagovarali nastanak umjetničkih skladbi u duhu folklornog izričaja. Slavonsko podrijetlo pojedinih skladatelja je, također, bila poveznica u oblikovanju glazbenog izraza nadahnutog slavonskom tradicijskom glazbom. Rad predstavlja dva hrvatska skladatelja: Zlatka Pibernika i Adalberta Markovića. Na temelju postojeće građe izdvojiti će se skladateljski radovi navedenih autora u kojima su prisutna obilježja slavonskog melosa. Posebno će se istaknuti značaj toga opusa u kontekstu njihova glazbeno-pedagoškog djelovanja u Osijeku.

Ključne riječi: slavonski melos, Zlatko Pibernik, Adalbert Marković, skladatelji, Osijek

Ključna poruka rada: Poticaj za skladanje u duhu slavonskog melosa pojedini skladatelji, poput Zlatka Pibernika i Adalberta Markovića, pronalaze tijekom svojeg boravka i glazbeno-pedagoškog djelovanja u Slavoniji.

ULOGA LOKALNE I PODRUČNE SAMOUPRAVE U ANULIRANJU NEGATIVNIH UČINAKA DEMOGRAFSKOG PUSTOŠENJA ISTOČNE SLAVONIJE

Jelena DUJMOVIĆ BOCKA

Pravni fakultet Osijek, Stjepana Radića 13, Osijek, Hrvatska

jdujmovi@pravos.hr

Danijela ROMIĆ

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, Blage Zadre 2, Vukovar, Hrvatska

dromic@vevu.hr

Sažetak

Negativni demografski trendovi s kojima se suočava cijela Europa podjednako utječu i na Republiku Hrvatsku, dodatno pojačani raseljavanjem stanovništva Slavonije i Baranje zbog ratne agresije devedesetih godina prošlog stoljeća. Odlazak radno sposobnog stanovništva vodi dodatnoj depopulaciji, starenju stanovništva, smanjenju fertiliteta, neujednačenom gospodarskom rastu i smanjenju mogućnosti za ekonomski rast i razvoj. Moderna lokalna samouprava sve više je usmjerena na svoju ulogu pokretača ujednačenog lokalnog razvoja i pružatelja brojnih socijalnih usluga u zajednici. Lokalni razvoj moguć je ako na određenom području postoji dovoljan broj radno sposobnog stanovništva koje jamči financijsku, ali i demografsku održivost lokalne zajednice. Ujednačen regionalni razvoj moguć je ako se poduzimaju dodatni naponi za oporavak slabije naseljenih ruralnih naselja. Uz izuzetak tri najveća grada, sve ostale jedinice lokalne samouprave u dvije najistočnije županije svrstavaju se u kategoriju jedinica s indeksom razvijenosti kategorije I do IV, odnosno ispodprosječno rangiranih jedinica. Od jedinica lokalne samouprave očekuje se, da unatoč svojim lošim financijskim pokazateljima, budu potpora mladima i obiteljima s djecom u prevladavanju socijalnih nejednakosti i financiranju obrazovanja na svim razinama. Cilj je rada utvrditi ispunjavaju li lokalne i regionalne razine vlasti u Slavoniji i Baranji svoju razvojnu i socijalnu ulogu. Za potrebe rada iz javno dostupnih podataka Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade bit će ekstrahirani podaci o različitim mjerama i potporama obiteljima za novorođenu djecu, troškove obrazovanja i stanovanja za jedinice lokalne samouprave u Osječko-baranjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji. Ti podatci bit će analizirani po vrstama mjera i novčanim iznosima u razdoblju od 2020. do 2023. godine. Uz financijsku i sadržajnu analizu dostupnih podataka u radu će biti uporabljena komparativna i pravno-teorijska analiza. Doprinos rada razvoju upravne znanosti ogleda se u cjelovitom teorijskom konstruiranju uloge lokalne samouprave u

rješavanju izazova demografske krize i analizi mjera koje jedinice lokalne samouprave poduzimaju. Rezultati istraživanja pokazuju kako se, iz godine u godinu, broj mjera koje poduzimaju jedinice lokalne samouprave, kao i osigurana financijska sredstva, povećavaju. Ipak, popis stanovništva iz 2021. pokazao je iznimno negativne demografske trendove te je potrebno i dalje pratiti učinke koje će te mjere imati na demografsku sliku Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije. Pravi rezultati tih mjera vidjet će se tek na idućem popisu stanovništva, pri čemu se mora imati na umu da su poticaji koje daju jedinice lokalne samouprave samo dio rješenja kompleksnog problema demografskog pustošenja Slavonije i Baranje.

Ključne riječi: lokalna samouprava, demografske mjere, novčane potpore

Ključna poruka rada: Proaktivne lokalne vlasti ključ su demografskog oporavka Slavonije i Baranje.

ULOGA UDRUGA U REVITALIZACIJI URBANIH PODRUČJA: PRIMJER GRADA OSIJEKA

Jelena ĐURKIN BADURINA

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska

jelenad@fthm.hr

Lorena DADIĆ FRUK

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska

lorena.dadic@fthm.hr

Daniel DRAGIČEVIĆ

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska

daniel@fthm.hr

Sažetak

Civilno društvo odnosno civilni sektor zajednički je naziv za građane koji se aktivno i slobodno uključuju u sve sfere društvenog djelovanja i na taj način doprinose promjenama svojoj lokalnoj zajednici i društvu kao cjelini. Udruge predstavljaju dominantni oblik organizacija civilnog društva i njihova je uloga vrlo važna jer svojim aktivnostima izravno kanaliziraju potrebe i interese građana, a mnoge svojim kontinuitetom djelovanja i legitimitetom u lokalnoj zajednici predstavljaju važne partnere (a ponekad i protutežu!) organizacijama iz javnog i privatnog sektora. Rad se bavi analiziranjem doprinosa udruga građana kao organizacija civilnog društva revitalizaciji i kvaliteti života u lokalnoj zajednici. Prvi dio rada iznosi i obrazlaže važnost i utjecaj udruga na povećanje kvalitete života stanovnika područja u kojima te udruge djeluju te naglašava važnost učinkovitih mehanizama financiranja djelovanja udruga. Za empirijski dio rada odabran je grad Osijek kao sjedište Osječko-baranjske županije, četvrti po veličini grad u Hrvatskoj te grad s kontinuiranim padom broja stanovnika od 1991. do sada. U empirijskom dijelu rada analizirani su opći podaci o civilnom sektoru na području grada Osijeka te je posebna pozornost posvećena analizi podataka prikupljenih u *online* anketnom istraživanju provedenom među udrugama na području Osijeka. Istraživanjem su prikupljeni podaci pedeset udruga s područja Osijeka i ti podaci analizirani su u kontekstu profila i područja djelovanja, ali i aktivnosti kojima se bave, a koje utječu na kvalitetu života i revitalizaciju područja. U analizu je uključen i osvrt na suradnju anketiranih udruga s javnim i privatnim sektorom, kao i struktura njihova financiranja. Rezultati rada demonstriraju važnost i utjecaj koji udruge imaju na revitalizaciju i kvalitetu života građana Osijeka i ukazuju na potrebu za dodatnim naporima u svrhu osiguravanja kontinuiranog financiranja onih udruga koje ostvaruju značajne pozitivne učinke za lokalnu zajednicu. Na temelju teorijskog i empirijskog dijela rada moguće je zaključiti da dobro razvijen civilni sektor

predstavljen kroz djelovanje udruga može stvoriti pretpostavke za ostanak stanovništva u urbanim područjima u kojima su prisutne negativne demografske promjene i to kroz nadopunjavanje osnovnih usluga koje pruža javni sektor, ali i stvaranje novih mogućnosti u domeni kulture, zaštite okoliša, sporta i turizma.

Ključne riječi: civilni sektor, udruge, kvaliteta života, urbana područja, Osijek

Ključna poruka rada: Snažan civilni sektor kroz aktivne udruge građana može doprinijeti revitalizaciji i povećanju kvalitete života urbanih područja i doprinijeti smanjenju negativnih demografskih trendova.

KVALITETA UČENIČKE PREHRANE U ŠKOLAMA NA PODRUČJU SLAVONIJE I BARANJE

Mia FILIPOV

Filozofski fakultet u Osijeku, L. Jägera 9, Osijek, Hrvatska

mfilipov@ffos.hr

Dajana VINKOVIĆ

Filozofski fakultet u Osijeku, L. Jägera 9, Osijek, Hrvatska

dvinkovic@ffos.hr

Renata JUKIĆ

Filozofski fakultet u Osijeku, L. Jägera 9, Osijek, Hrvatska

rjukic@ffos.hr

Sažetak

Prema člancima 24. i 27. Konvencije o pravima djeteta djeca i mladi trebali bi moći živjeti tako da ostvare svoj puni tjelesni, duševni, duhovni, moralni i društveni potencijal, što uključuje pravo na kvalitetnu i nutritivno bogatu prehranu. Pravilna prehrana tijekom djetinjstva i adolescencije ima dugoročan utjecaj na zdravlje u odrasloj dobi. Kvalitetna hrana ključna je za pravilan rast i razvoj organizma, potiče očuvanje tjelesnog i mentalnog zdravlja te jača opću otpornost organizma na bolesti. Osim u obitelji djeca i mladi trebali bi i u školi imati pravo na kvalitetne obroke, na što su se obvezale države potpisnice Konvencije o pravima djeteta. Ministarstvo zdravlja Republike Hrvatske 2013. godine izdalo je Nacionalne smjernice za prehranu učenika u osnovnim školama, čiji je cilj unaprijediti i poboljšati način prehrane u osnovnim školama i time potaknuti stjecanje pravilnih prehrambenih navika u učenika. Organizirana školska prehrana predstavlja ne samo zadovoljenje egzistencijalnih potreba već je to odgojno-obrazovni proces usvajanja pravilnih higijenskih i prehrambenih navika i zdravih stilova života. Školskom prehranom omogućuje se veći stupanj socijalizacije, unaprjeđuju se međuljudski odnosi i smanjuju rizici razvoja poremećaja u prehrani. Budući da učenici većinu svog vremena provode u školi, ona može pozitivno utjecati na kvalitetu njihova života poučavajući ih kako se brinuti o vlastitom zdravlju. S obzirom na pretilost kao gorući javnozdravstveni problem u Hrvatskoj (čak 36% djece u Hrvatskoj je pretilo), ključno je progovoriti o važnosti kvalitetne školske prehrane iz pedagoške perspektive. Vodeći se Nacionalnim smjernicama za prehranu učenika u osnovnim školama, postavljena su tri istraživačka pitanja: (1) Kolika je učestalost konzumacije kuhanih obroka u organiziranoj školskoj prehrani?, (2) Kolika je stvarna učestalost pojedinih kategorija hrane s obzirom na preporučene kategorije? i (3) Kolika je učestalost konzumacije hrane koju treba rijetko konzumirati ili izbjegavati? Kako bismo odgovorile na postavljena istraživačka pitanja, analizirani su školski jelovnici

javno dostupni tijekom studenog 2023. godine u odabranim osnovnim školama Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije. Uzorak je činilo 38 matičnih škola, odnosno 30% populacije osnovnih škola na području dviju županija. Preliminarni rezultati analize pokazuju da učenici u organiziranoj školskoj prehrani učestalije konzumiraju nekuhane obroke u odnosu na kuhane, pri čemu prednjači unos ugljikohidrata (pekarski proizvodi) i hrane s velikim udjelom masti, dok se voće i povrće rijetko konzumiraju, a riba gotovo nikad. Radom želimo ukazati na važnost zdravstvenog odgoja u školama, posebno u promicanju zdravih prehrambenih navika. Tu je svrhu moguće ostvariti suradnjom između učitelja i školskih pedagoga kao nositelja odgojne funkcije škole. Jednako je važan i socijalni odgoj razvojem učeničke empatije i socijalne osviještenosti. U taj je proces nužno aktivno uključiti učenike kao partnere u izvannastavnim aktivnostima, projektima i preventivnim programima s ciljem njihova osobnog razvoja, ali i doprinosa razvoju zajednice.

Ključne riječi: kvaliteta, partnerstvo, socijalni odgoj, učenička prehrana, zdravstveni odgoj

Ključna poruka rada: Pretilost je gorući javnozdravstveni problem u Hrvatskoj, a kvalitetna školska prehrana može doprinijeti rješenoj postojećeg stanja. Preliminarni rezultati analize jelovnika pokazuju da organizirana školska prehrana ne odgovara u potpunosti Nacionalnim smjernicama za prehranu učenika u osnovnim školama. Promjene je moguće postići partnerskim odnosom učenika, učitelja i pedagoga u području zdravstvenog i socijalnog odgoja.

REGIONALNI MALOPRODAJNI LANCI: KATALIZATOR ODRŽIVOSTI LOKALNIH PROIZVOĐAČA

Zvonimir FILIPOVIĆ

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, Blage Zadre 2, Vukovar, Hrvatska
zfilipovic@vevu.hr

Slobodan STOJANOVIĆ

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, Blage Zadre 2, Vukovar, Hrvatska
stojanovic@vevu.hr

Željko SUDARIĆ

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, Blage Zadre 2, Vukovar, Hrvatska
zeljko.sudaric@vevu.hr

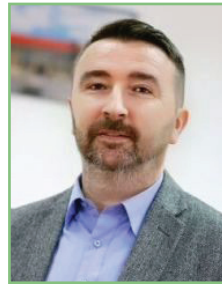
Sažetak

U kontekstu globaliziranog tržišta regionalni maloprodajni lanci zauzimaju ključnu ulogu u promicanju održivosti lokalnih proizvođača. Radom se analizira utjecaj regionalnih maloprodajnih lanaca na ekonomsku održivost lokalnih proizvođača, s posebnim fokusom na prostor istočne Hrvatske. Istraživanjem su obuhvaćeni maloprodajni lanci sa značajnim tržišnim udjelom, čiji ukupni prihodi premašuju 200 milijuna eura te koji raspoložu s više od 400 prodajnih mjesta u regiji. Empirijsko istraživanje provedeno je metodom anketiranja i intervjuja s menadžmentom maloprodajnih lanaca i lokalnih proizvođača koji posluju u istoj regiji. Rezultati istraživanja pokazuju da regionalni maloprodajni lanci imaju pozitivan utjecaj na lokalne proizvođače omogućavajući im lakši pristup tržištu, što u konačnici doprinosi njihovoj ekonomskoj održivosti. Suradnja lokalne uprave, maloprodajnih lanaca i proizvođača s ciljem provođenja proaktivnih gospodarskih politika ključna je u osiguravanju povoljnijeg poslovnog okruženja za rast i razvoj lokalnih proizvođača. Kontinuiranom interakcijom svih dionika potiče se stvaranje dugoročno održivih i otpornih regionalnih ekonomskih struktura koje su sposobne suprotstaviti se izazovima šireg globalnog tržišta. Ističe se potreba za daljnjim razvojem strategija koje će podupirati pozitivne trendove, uključujući jačanje lokalnih opskrbnih lanaca te promicanje lokalnih proizvoda kroz marketinške aktivnosti maloprodajnih lanaca. Naglašava se značaj razvijanja lokalne infrastrukture koja omogućava efikasnije lance opskrbe između proizvođača i potrošača, smanjujući time operativne troškove i povećavajući profitabilnost lokalnih proizvođača i trgovaca. Sinergijom sa svim dionicima i fokusiranjem na kvalitetu i autentičnost proizvoda maloprodajni lanci mogu pomoći u izgradnji marki lokalnih proizvoda, jačajući time njihovu konkurentnost na europskom tržištu. Rezultati istraživanja ukazuju na to da regionalni maloprodajni lanci djeluju

kao snažan katalizator održivosti lokalnih proizvođača, promičući ekonomski razvoj i stabilnost na regionalnoj razini. Jačanjem međusobne suradnje i usvajanjem proaktivnih politika moguće je značajno unaprijediti položaj lokalnih proizvođača na tržištu, čime se doprinosi općem gospodarskom napretku i demografskoj održivosti istočne Hrvatske. Ističe se važnost transparentnosti i etičkih praksi u poslovanju maloprodajnih lanaca. Jačanjem transparentnosti lokalnih opskrbnih lanaca potiče se povjerenje potrošača u lokalne proizvode, što dodatno povećava njihovu potražnju.

Ključne riječi: održivost, maloprodajni lanci, lokalni proizvođači, tržište

Ključna poruka rada: Regionalni maloprodajni lanci zauzimaju ključnu ulogu u promicanju održivosti lokalnih proizvođača u Istočnoj Hrvatskoj, omogućavajući im lakši pristup tržištu, te na taj način generiraju ekonomsku stabilnost i dugoročnu održivost lokalnih sredina s demografskog i ekonomskog aspekta.

METODOLOGIJA ZA STRATEŠKO USMJERAVANJE KREATIVNE INDUSTRIJE

Josipa FORJAN

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

josipa@efos.hr

Ivana JOBST

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

ivana.jobst@efos.hr

Sažetak

Ekonomski indikatori visoko razvijenih zemalja upućuju na strateško određenje nacionalnih i lokalnih politika usmjerenih razvoju kreativne industrije. Pioniri su takvog načina razmišljanja Australija i Velika Britanija, dok ostatak europskih i svjetskih ekonomija nastoji uspostaviti metodologije praćenja, mjerenja i poticanja kreativne industrije, njezinih sektora te kreativnih djelatnika koji su okosnica stvaralačkih i inovacijskih poslovnih potencijala. Svrha rada opisati je doprinose izgradnji metodoloških okvira za donošenje strateških dokumenata gradova i nacionalnih ekonomija koji u sebi uključuju kvantitativni i kvalitativni metodološki pristup u mjerenju kreativne industrije. Za poslovni slučaj odabran je grad Osijek gdje su u višeslojnom istraživačkom procesu sudjelovali stručnjaci iz područja kreativne industrije, mladi pojedinci obrazovanjem usmjeri na kreativnu industriju te donositelji lokalnih politika. Rad opisuje provedeni troslojni istraživački proces s četirima različitim istraživačkim strategijama za provedbu četiri istraživačke faze. Za svaku istraživačku strategiju razrađena je metodologija prikupljanja podataka prilagođena tom istraživačkom koraku (kvalitativno istraživanje: vodič za sektorske rasprave; kvantitativna istraživanja: visokostrukturirani upitnici). U prikupljanju stajališta sudionika 12 sektorskih rasprava primijenjena je kvalitativna metodologija, a u 36 mikroistraživanja primijenjena je kvantitativna istraživačka metodologija. Izgradnjom metodologije prilagođene institucionaliziranju kreativne industrije bio je cilj istražiti i utvrditi strateške odrednice potrebne za uspostavljanje, a potom i razvoj kreativne industrije grada Osijeka. Rezultati pokazuju da je ostvaren cilj rada za koji je postavljena izgradnja metodologije za donošenje strateških dokumenata kojima bi grad Osijek postao prvi grad u Hrvatskoj sa strategijom kreativne industrije. Provedene četiri istraživačke strategije postavile su temelje za izradu strateških dokumenata sukladno potrebama mladih i stručnjaka kreativne industrije u namjeri osnaživanja lokalnoga gospodarskog razvoja. Uspostavljena metodologija primjenjiva je za strateško promišljanje o kreativnoj industriji Osijeka, ali i drugih europskih urbanih prostora kao i za nacionalne ekonomije u cijelosti. Osim za istraživanja kreativne industrije metodologija je primjenjiva za potrebe

strateških istraživanja te analizu i drugih gospodarskih djelatnosti kojima je potreba prikupiti kvalitativne zaključke te ih prikazati na kvantitativan način.

Ključne riječi: kvantitativna metodologija, strateški dokumenti, kreativna industrija, kreativni djelatnici, primarni podatci

Ključna poruka rada: Izgrađenom višeslojnom metodologijom za strateško promišljanje i mjerenje razvoja kreativne industrije osigurava se razvoj gradova i industrije koja prožima sve socijalne, poslovne i gospodarske aktivnosti.

ZELENE KNJIŽNICE I ODRŽIVI RAZVOJ KROZ OČI STUDENATA

Daniela GRAČAN

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska

danielag@fthm.hr

Iva KOVAČEVIĆ

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska

ivak@fthm.hr

Romina AGBABA

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska

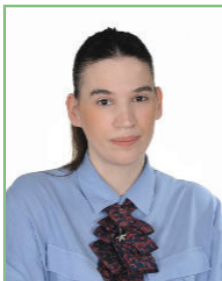
romina.agbaba@fthm.hr

Sažetak

U današnjem ubrzanom i digitalnom dobu, u kojem su različite krizne situacije sve češće, održivi razvoj nameće se kao ključan trend za budućnost sadašnjih i nadolazećih generacija. Primjena njegovih načela predstavlja imperativ za dugoročnu stabilnost društva i okoliša. Kako bi održivi razvoj u većoj mjeri bio involviran u obrazovni sustav, zadaća je upravo visokoškolskih ustanova i knjižnica u njihovu sklopu da studentima pruže adekvatna znanja i vještine kojima će konkurirati na tržištu rada. Stjecanjem navedenih sposobnosti i uključivanjem u praktični rad kroz sudjelovanje u aktivnostima kao što su ekoodbor i radionice, studenti će biti motivirani za implementaciju održivih praksi i investiranje u svoju budućnost. Radu je cilj ispitati stavove studenata u vezi njihova održivog ponašanja i upoznatosti s konceptom zelene knjižnice. Dodatno, cilj je dobiti percepciju studenata o zaposlenicima knjižnice i njihovim aktivnostima, utjecaju knjižnice na okružje te uvidjeti na koji način visokoškolske knjižnice mogu doprinijeti postizanju ciljeva održivog razvoja. Ispitivani su studenti preddiplomskih studija Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu te Menadžment održivog razvoja na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji. Za potrebe istraživačkog dijela u Google Formsu koncipiran je upitnik kojem su studenti pristupali preko poveznice ili QR kodom prikazanom na prezentaciji u okviru predavanja. Odgovori su se prikupljali od ožujka do lipnja 2024. godine. Testiranje podataka provedeno je u statističkom softveru IBM SPSS. Glede aktivnosti kod kuće ili na Fakultetu, studenti često gase svjetla u prostorijama koje se ne koriste, ponovno upotrebljavaju staklene boce i obje strane papira. Nadalje, rezultati pokazuju da najveći udio studenata niti je niti nije upoznat s konceptom zelene knjižnice. U okviru okolišnih izazova studenti najveću važnost pridaju pravilnom odlaganju smeća i recikliranju otpada. Kao najznačajnije izazove pri transformaciji u zelenu knjižnicu navode adekvatni budžet i ponašanje organizacije. Većina studenata smatra da knjižnica Fakulteta redovito organizira događanja ekološke tematike.

Ključne riječi: održivi razvoj; zelene knjižnice; studenti

Ključna poruka rada: Radom se želi ukazati na važnost stjecanja i teorijskih i praktičnih znanja o održivom razvoju, sljedeći njegove ciljeve i načela.

STATISTIKA STEČAJEVA U HRVATSKOJ I EUROPSKOJ UNIJI KROZ UČINKE PRIKRIVENIH GUBITAKA

Zdravko GRUBEŠA

Grubeša d.o.o., Franje Račkog 95, Đakovo, Hrvatska

grubesz@gmail.com

Ivo MIJOČ

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

ivo.mijoc@efos.hr

Dražen ČUČIĆ

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

drazen.cucic@efos.hr

Sažetak

Institut stečajna kroz povijest se ubrzano razvijao, a danas predstavlja nezaobilazni čimbenik makroekonomske neravnoteže svakog gospodarstva. Stvaranje što povoljnije slike društva nužno je zbog privlačenja investitora, povećanja tržišne vrijednosti društva, povećanja cijene dionica te odobravanja bankovnih kredita. Zbog tih razloga primjena kreativnog računovodstva sve je češća, što dovodi do malverzacija financijskih izvještaja različitih intenziteta. Naime, manipuliranje financijskim izvještajima postalo je pravilo, a ne iznimka te se na taj način obmanjuju društvo, država i investitori. Navedene malverzacije lako je uočiti upravo stečajnim postupkom s obzirom na to da se knjigovodstvena vrijednost iskazuje po tržišnim vrijednostima. Stoga se u radu nastoji uspostaviti veza između uobičajenih makroekonomskih pokazatelja u odnosu na gubitke proizašle iz stečajnog postupka. Ipak, ekonomski učinak stečajnog postupka nije lako mjeriti jer veličina zemlje, razvijenost gospodarstva, BDP ili pripadnost određenim organizacijama nemaju jasnu povezanost s glavnim makroekonomskim indikatorima. Stoga prikazivanje statističkih vrijednosti stečajnih postupaka, u mikro i makrookružju, predstavlja racionalno i alternativno rješenje. Pregledom i analizom javno dostupnih i objavljenih podataka o stečaju potvrđuje se slaba zastupljenost podataka u javnom prostoru, što dodatno pridonosi nerazumijevanju ionako suviše slojevitog stečajnog postupka. Sekundarno, radom se nastoje analizirati učinci prikrivenih gubitaka u stečajnom postupku zbog čega su obrađena tri društva iz Slavonije pod nadležnosti Trgovačkog suda u Osijeku. Detaljnom analizom poslovnih knjiga odabranih društava vidljivo je nerealno iskazivanje imovine i obveza što je, u konačnici, dovelo do nemogućnosti namirivanja vjerovnika i prestanka poslovanja. Analizirani slučajevi jasno iskazuju značajno precjenjivanje vrijednosti ukupne imovine stečajnog dužnika te precijenjene obveze čime se uveliko

utjecalo na financijski rezultat poslovanja. Osim što je navedena situacija nezakonita, takvim radnjama ugrozila se stabilnost poslovanja društva što je rezultiralo otvaranjem stečajnog postupka i prestankom svih radnih odnosa. Provedenom analizom cilj je bio ukazati na važnost procjene vrijednosti dugotrajne imovine, vrijednosnog usklađenja sumnjivih i spornih potraživanja, otpisa obveza te njegova priznavanja kao prihoda.

Ključne riječi: stečaj, statistički podatci, Hrvatska, Europska unija, prikriveni gubici

Ključna poruka rada: Stečajevi neminovno dovode do narušavanja makroekonomske ravnoteže u ekonomskom smislu, ali i temeljne supstance društva – općenito odražavajući se kroz smanjenje regionalne produktivnosti te demografski kontekst Slavonije i Baranje.

IZAZOVI DEMOGRAFSKE REVITALIZACIJE SLAVONIJE I BARANJE

Martina HARC

*Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku,
F. Kuhača 29/I, Osijek, Hrvatska*

harc@mazu.hr

Sažetak

Demografske promjene na području istočne Hrvatske ne utječu samo na socijalnu, teritorijalnu i međugeneracijsku koheziju Slavonije i Baranje s ostalim dijelovima Republike Hrvatske nego i na konkurentnost i regionalnu nejednakost. Unatoč posljednjim podacima o vanjskoj i unutarnjoj migraciji stanovništva Republike Hrvatske za 2023. godinu koji ukazuju na promjenu trenda, odnosno na ukupan rast broja stanovnika, podatci za regiju istočne Hrvatske, odnosno pet slavonskih županija ukazuju na još uvijek negativan trend rasta broja stanovništva, osim Brodsko-posavske županije za 2023. godinu. Iako su najveći demografski izazovi Republike Hrvatske upravo na području Slavonije i Baranje, demografska revitalizacija prepoznata je kao ključno nacionalno pitanje i jedno od četiri razvojna smjera Republike Hrvatske. Uzimajući u obzir da nepovoljni demografski trendovi u Republici Hrvatskoj nisu samo posljedica unutarnjih socijalnih i ekonomskih politika nego i europskih, odnosno globalnih procesa, Republika Hrvatska tijekom predsjedanja Vijećem Europske unije u 2020. godini pokrenula je raspravu o demografskoj problematici i na europskoj razini te utjecala na donošenje i izradu zaključaka Vijeća Europske unije *Demografski izazovi – put naprijed* (8668/20). Zaključci Vijeća sadržavaju mjere koje su neophodne pri kreiranju demografskih politika za suočavanje s demografskim promjenama. Nadalje, u Zaključcima iz lipnja 2023. (EUCO 7/2023) Europsko vijeće pozvalo je Komisiju na donošenje paketa instrumenata za rješavanje demografskih izazova. Europska komisija je u Komunikaciji iz listopada 2023. godine *Demografske promjene u Europi: paket instrumenata za djelovanje* (COM (2023) 577) predstavila niz instrumenata politike koji su državama članicama na raspolaganju za upravljanje demografskim promjenama i njihovim utjecajem na društvo i gospodarstvo Europske unije. U prosincu 2023. Vijeće Europske unije u svojim zaključcima o *Upravljanju demografskim promjenama u Europi* (16472/23) naglasilo je potrebu za daljnjim djelovanjem s ciljem upravljanja demografskim promjenama u Europi. Slijedeći zaključke i smjernice Europske komisije i Vijeća te ciljeve održivog razvoja Programa Ujedinjenih naroda (UN Agenda 2030), Republika Hrvatska u ožujku 2024. godine donijela je opsežnu *Strategiju demografske revitalizacije Republike Hrvatske do 2033. godine*, kao strateški odgovor na demografske izazove. U ovom radu analiziraju

se instrumenti politika Europske unije i Republike Hrvatske u planiranju i poticanju demografske revitalizacije s naglaskom na Slavoniju i Baranju. Analizom demografskih mjera s demografskim učinkom pet slavonskih županija u razdoblju od 2020. do 2024. godine pružen je uvid u efekte mjera donesenih s namjerom pokretanja pozitivnog rasta broja stanovnika u analiziranim jedinicama lokalne i područne samouprave.

Ključne riječi: demografska revitalizacija, demografski izazovi, Slavonija i Baranja, Republika Hrvatska

Ključna poruka rada: Demografske mjere jedinica lokalne i područne samouprave utječu na promjenu broja stanovništva u pet slavonskih županija.

IZAZOVI UMJETNE INTELIGENCIJE

Marijan HERCEG

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kneza Trpimira 2B, Osijek, Hrvatska

marijan.herceg@ferit.hr

Petra PEJIĆ

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kneza Trpimira 2B, Osijek, Hrvatska

petra.pejic@ferit.hr

Mario VRANJEŠ

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kneza Trpimira 2B, Osijek, Hrvatska

mario.vranjes@ferit.hr

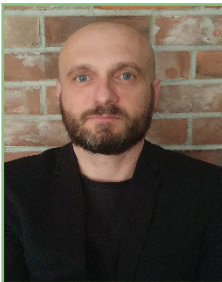
Sažetak

Integracija algoritama umjetne inteligencije (UI) u naše svakodnevne živote dovodi do značajnih promjena trenutnih paradigmi, rezultirajući sve većim zahtjevima za povećanjem učinkovitosti i kvalitete usluge u različitim područjima. Korištenje sve većeg broja usluga zasnovanih na UI pokrenulo je novu eru povezanu s različitim izazovima i ograničenjima koji zahtijevaju pažljivo razmatranje. U ovom radu opisuju se i raspravljaju izazovi koji proizlaze iz širokog prihvaćanja UI. Najvažniji među njima odnose se na etička razmatranja, zabrinutost zbog gubitaka radnih mjesta, pravni okviri, potrošnja energije, privatnost podataka, financijski troškovi, infrastrukturni zahtjevi i imperativ transparentnosti. Kroz dubinsku analizu spomenutih izazova, ovaj rad ima za cilj pružiti razumijevanje prepreka koje stoje na putu usvajanja tehnologije UI, istovremeno nudeći uvid u potencijalne strategije za njihovo ublažavanje i rješavanje. Etička razmatranja su vrlo važna za integraciju tehnologija UI jer takve tehnologije sve više donose odluke koje utječu na pojedince i društvo u cjelini. Nadalje, utjecaj UI na gubitak radnih mjesta mogao bi biti velik jer UI automatizira zadatke koje tradicionalno obavljaju ljudi, što dovodi do zabrinutosti oko povećanja nezaposlenosti i ekonomske nejednakosti. Osim toga, stvaranje odgovarajućih pravnih okvira ključno je za rješavanje složenog pravnog okvira vezanog za korištenje UI, uključujući odgovornost za odluke koje donosi UI i prava intelektualnog vlasništva. Potrošnja energije predstavlja jedan od najvećih izazova korištenja algoritama zasnovanih na UI, koji zahtijevaju značajne računalne resurse, što dovodi do razmatranja ekološke održivosti. Istodobno, zaštita privatnosti podataka postaje iznimno važna jer se algoritmi zasnovani na UI uvelike oslanjaju na ogromne količine podataka, što povećava strah od zlorabe podataka i neovlaštenog pristupa. Financijski troškovi povezani s razvojem, uvođenjem i održavanjem tehnologija UI predstavljaju izazov, posebno za manje

tvrtke i zemlje u razvoju. Osim toga, ispunjavanje infrastrukturnih zahtjeva za korištenje UI, uključujući robusnu računalnu infrastrukturu i internetsku povezanost velike brzine, predstavlja logistički problem. Transparentnost se pojavljuje kao rješenje za mnoge od ovih izazova, budući da promiče povjerenje u sustave UI. Stjecanje uvida u procese donošenja odluka UI, osiguravanje objašnjivosti ishoda i olakšavanje provjerljivosti ključni su za stjecanje povjerenja javnosti. Interdisciplinarna suradnja i angažman svih dionika integracije i razvoja tehnologija UI ključni su u suočavanju s novim složenim izazovima, što naglašava potrebu za višestranim pristupom za učinkovito rješavanje izazova i iskorištavanje prilika koje pruža korištenje tehnologija UI.

Ključne riječi: integracija, izazovi, umjetna inteligencija, implementacija, transparentnost

Ključna poruka rada: Integracija algoritama umjetne inteligencije u naše svakodnevne živote dovodi do značajnih promjena trenutačnih paradigmi, što rezultira sve većim zahtjevima u različitim područjima. To proširenje označava novu eru povezanu s raznim izazovima i ograničenjima koja zahtijevaju pozorno razmatranje. Rad opisuje i raspravlja o problemima koji proizlaze iz širokog prihvaćanja umjetne inteligencije.

KRETANJE BROJA STUDENATA SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU: POVIJEST I PERSPEKTIVE

Igor JOSIPOVIĆ

Filozofski fakultet Osijek, Lorenza Jägera 9, Osijek, Hrvatska

ijosipovic@ffos.hr

Nemanja SPASENOVSKI

Filozofski fakultet Osijek, Lorenza Jägera 9, Osijek, Hrvatska

nspasenovski@ffos.hr

Sažetak

Sveučilište u Osijeku ustrojeno je 31. svibnja 1975. godine, nakon što je Sabor SR Hrvatske 26. ožujka 1975. dao suglasnost za osnivanje novog sveučilišta. Tim korakom nastavljena je tri stoljeća stara tradicija visokog obrazovanja u gradu Osijeku, koja je počela 22. siječnja 1735. godine kada su na stupanj generalnih visokoškolskih učilišta prvog razreda – Studium Generalae Theologicum Prime Classis uzdignuta učilišta Studium Philosophicum Essekini (osnovan 1707. godine) te Studium Theologicum Essekini (osnovan 1724. godine). Istraživanje je prilog dugoj tradiciji i povijesti visokoškolskog obrazovanja u Slavoniji i Baranji, u kojem se istražuje i kontekstualizira dinamika promjene broja studenata na osječkom sveučilištu od njegova osnutka 1975. godine do 2024. godine. Cilj je rada analizirati i sistematizirati povijesne trendove u kretanju broja studenata od osnivanja Sveučilišta do 2024. godine, i u skladu s tim razmotriti potencijalnu perspektivu Sveučilišta kao važnog faktora koji utječe na demografsku revitalizaciju Slavonije i Baranje. Analizirajući povijesne trendove u kretanju broja studenata, istraživanje ukazuje na potencijalne perspektive koje se otvaraju za kreiranje obrazovnih politika koje mogu odigrati važnu ulogu u pokušaju demografske obnove i revitalizacije Slavonije i Baranje. Prateći kretanje broja studenata, autori su opisali razvoj Sveučilišta te analizirali kako su društvene, ekonomske i političke promjene utjecale na fluktuacije u broju studenata. Rad također istražuje perspektive budućeg razvoja Sveučilišta i njegova utjecaja na demografske trendove Slavonije i Baranje. Razmatrajući potencijalne strategije, poput razvoja novih studijskih programa, ulaganja u infrastrukturu i promociju sveučilišnog života, moguće je kreirati obrazovne politike na način kojim bi se privuklo veći broj studenata i potaknulo demografski rast.

Ključne riječi: Sveučilište J. J. Strossmayera, broj studenata, perspektive visokog školstva, Slavonija i Baranja, povijest visokog školstva

Ključna poruka rada: Cilj je rada analizirati i sistematizirati povijesne trendove u kretanju broja studenata od osnivanja Sveučilišta do 2024. godine i u skladu s tim razmotriti potencijalnu perspektivu Sveučilišta kao važnog faktora koji utječe na demografsku revitalizaciju Slavonije i Baranje.

TRANSFORMACIJA LOKALNE ZAJEDNICE USLIJED GOSPODARENJA NEMATERIJALNOM KULTURNOM BAŠTINOM

Antonija JOZIĆ

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska

antonija.jozic@yahoo.com

Jasna HORVAT

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

jasna.horvat@efos.hr

Sažetak

Upravljanje nematerijalnom kulturnom baštinom povezano je sa zaštitom, očuvanjem i gospodarenjem temeljenim na tezi da je nematerijalna kulturna baština neiscrpan gospodarski resurs. Pritom posebnu vrijednost imaju oni nematerijalni kulturni resursi koji su upisani na UNESCO-v svjetski popis zaštićene nematerijalne kulturne baštine, a sukladno Konvenciji iz 1972. i 2003. godine. Upisivanjem nematerijalne kulturne baštine na UNESCO-v svjetski popis mijenja se odnos prema nematerijalnoj kulturnoj baštini, ali i prema prostoru u kojemu se ona interpretira. Interpretiranje nematerijalne kulturne baštine poslovni je pothvat koji dovodi do transformacije prostora na kojemu se gospodari nematerijalnom kulturnom baštinom, najčešće u turističkom i obrazovnom poslovanju. Cilj rada istražiti je pretpostavke upisa nematerijalne kulturne baštine na UNESCO-v svjetski popis, načine gospodarenja nematerijalnom kulturnom baštinom uvedenom na UNESCO-v popis s naglaskom na interpretiranje nematerijalne kulturne baštine te transformacije lokalne zajednice do kojih dovodi interpretiranje zaštićene nematerijalne kulturne baštine i uporaba u turističkom poslovanju. U radu je primijenjena metaanaliza teorijskih spoznaja, analiza dostupnih sekundarnih podataka te studija slučaja. Metaanalizom teorijskih spoznaja uspoređuju se postojeće spoznaje o pretpostavkama i ograničenjima UNESCO-va svjetska popisa nematerijalne kulturne baštine, dok se analizom sekundarnih podataka raspravlja o nalazima metaanalize te ih se potkrepljuje. Riječ je o javno dostupnim sekundarnim podatcima koji govore o dinamici upisa nematerijalnih kulturnih dobara na UNESCO-v svjetski popis, razlikama u brojniosti upisanih dobara po izabranim kriterijima kakvima su pripadnost zemljopisnom području i ekonomska razvijenost države ili područja. Posebno se analiziraju nematerijalna kulturna dobra Republike Hrvatske upisana na UNESCO-v svjetski popis i dinamika njihova upisa. U studiji slučaja analizira se izabrano nematerijalno kulturno dobro Republike Hrvatske upisano na UNESCO-v svjetski popis nematerijalne kulturne baštine kao i učinci interpretacijskoga centra posvećenog izabranom nematerijalnom kulturnom

dobru na lokalnu zajednicu. U zaključnim razmatranjima utvrđuju se učinci UNESCO-va svjetskog popisa nematerijalne kulturne baštine na turističke i druge gospodarske poticaje za lokalnu zajednicu u kojoj je interpretirana nematerijalna kulturna baština. Uz poticajne učinke u zaključnim razmatranjima navode se prijetnje usmjerene gubitku autentičnosti i uvriježenih gospodarskih djelatnosti lokalne zajednice te se navode preporuke nositeljima javnih politika.

Ključne riječi: UNESCO, bečarac, interpretacijski centar, turizam, održivost

Ključna poruka rada: Nematerijalna kulturna baština kapitalni je resurs, a njezinim upisivanjem na UNESCO-v svjetski popisa nematerijalne kulturne baštine povećava se njezina kulturna i gospodarska vrijednost. U radu se analiziraju i iznose pozitivni i negativni učinci koji se u lokalnoj zajednici ostvaruju interpretiranjem nematerijalne kulturne baštine, posebice u turizmu i s turizmom povezanim djelatnostima.

SEMIOTIKA MARKE

Dinko JUKIĆ

Trgovačka i komercijalna škola "Davor Milas", Ivana Gundulića 38, Osijek, Hrvatska

dinkojukic.phd@gmail.com

Sažetak

U ovoj znanstvenoj studiji istražuje se identitet i imidž marke s interdisciplinarnog aspekta, tj. u kontekstu semiotike, marketinga i kulturoloških studija. Istražuje se tržišna vrijednost marke utemeljena na potrošaču prema teoriji K. L. Kellnera i komparira se s konstruktom heksagona identiteta marke prema teoriji J. N. Kapferera. Raspravlja se o identitetu Slavonije i Baranje s aspekta imidža marke te se identitet marke analizira prema Kapfererovu modelu. Također, istražuje se fenomen marke u sociološkom, kulturološkom i marketinškom kontekstu. Uz to, u studiji se upotrebljava četverokut A. J. Greimasa za dublju semiotičku analizu marke Slavonije i Baranje, istražujući suprotnosti poput tradicionalnog i modernog, ruralnog i urbanog. Kroz analizu rad istražuje kako se identitet Slavonije i Baranje manifestira kroz šest elemenata Kapfererova heksagona, kao i kako potrošači percipiraju marku kroz četiri razine Kellerova modela CBBE. U tom smislu znanstveni rad predstavlja sveobuhvatnu analizu semiotike marke koristeći se različitim metodama, uključujući analizu sadržaja znanstvenih radova, interpretaciju, dedukciju, indukciju, dekonstrukciju te primjenu teorija Kapferera, Kellera i Greimasa. Rad započinje analizom sadržaja relevantne literature teorije marke, s posebnim naglaskom na semiotiku marketinga. Ta analiza omogućuje identifikaciju ključnih tema i trendova u području semiotike marke. Zatim se interpretacijom, dedukcijom, indukcijom, dekonstrukcijom, semiotikom i fenomenološkim pristupom dublje razumijevaju simboli i znakovi koji čine identitet Slavonije i Baranje. Metode omogućuju dekodiranje značenja simbola i razumijevanje kako znakovi doprinose ukupnom identitetu i imidžu marke. Greimasov četverokut koristi se za semiotičku analizu marke, istražujući kontraste unutar marke. Kroz sveobuhvatnu analizu rad pruža dublje razumijevanje semiotike marke i nudi uvide koji mogu pomoći u daljnjem razvoju i poboljšanju marke. Zaključeno je da su interpretacija, dedukcija, indukcija, dekonstrukcija i primjena Kapfererove, Kellerove i Greimasove teorije ključne metode za razumijevanje semiotike marke. Doprinosi rada očituju se u primjeni teorije koje pružaju dublji uvid u semiotiku marke. Kapfererov heksagon identiteta marke i Kellerov model CBBE pružit će okvir za razumijevanje kako se marka percipira i kako se ta percepcija može poboljšati. Greimasov četverokut omogućiti će istraživanje suprotnosti unutar marke i bolje razumijevanje njegove kompleksnosti.

Ključne riječi: identitet, imidž, marka, potrošač, semiotika

Ključna poruka rada: Znanstveni rad „Semiotika marke“ predstavlja interdisciplinarnu studiju koja istražuje identitet i imidž marke s aspekta marketinga, semiotike i kulturnih teorija. Naglasak je na dubljem razumijevanju konstrukta modela CBBE imidža marke kao i na analizi heksagona identiteta marke.

KORISTI ZAJEDNIČKE POLJOPRIVREDNE POLITIKE ZA STANOVNIKE REPUBLIKE HRVATSKE I ODABRANIH DRŽAVA EUROPSKE UNIJE

Jana KATUNAR

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Ivana Filipovića 4, Rijeka, Hrvatska

jana.katunar@efri.uniri.hr

Sažetak

Proizvodnja i sigurnost hrane strateško je pitanje svake države. Sve države članice Europske unije dio su Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) s ciljem održivog upravljanja prirodnim resursima, osiguravanja stanovnicima stabilne opskrbe hranom po prihvatljivim cijenama, a poljoprivrednicima osiguravanja prihoda i razvoja ruralnih područja. ZPP nije kreirana samo za poljoprivrednike, već za sve stanovnike Europske unije. Od svog osnutka 1962. godine pa do danas ZPP je prošao šest velikih reformi s ciljem prilagodbe novim izazovima s kojima se Europska unija suočava. Dok je reforma iz 2013. godine, koja se odnosila na razdoblje 2014. – 2020., bila usmjerena na sveobuhvatniji i integriraniji pristup, reforma kojom je utvrđen ZPP za razdoblje 2023. – 2027. usmjerena je boljem položaju poljoprivrednika u prehrambenom lancu, povećanju konkurentnosti i pravednom dohotku, zaštiti okoliša i klimatskim promjenama, razvoju ruralnih područja, kvaliteti hrane te poticanju znanja i inovacija. Razvoj ruralnih područja, kao jedan od ciljeva ZPP-a, važan je za Istočnu Hrvatsku zbog izazova s kojima se susreće u kontekstu potrebe za tehnološkim inovacijama i razvojem, povećanjem dohotka i pregovaračkim pozicijama poljoprivrednika, povećanjem konkurentnosti poljoprivrednika. S obzirom na to da su učinci reforme ZPP-a vidljivi tek nakon nekoliko godina, u ovom radu želi se istražiti i analizirati mišljenje stanovnika Republike Hrvatske i odabranih država članica EU-a o koristima ZPP-a za poljoprivrednike i za stanovnike. Istraživanje je provedeno na temelju podataka specijalnog Eurobarometra SP520 (European Data, 2023) i Eurobarometra 97.1 (European Commission, 2023) na ukupnom uzorku od 26511 ispitanika. U okviru istraživanja autorica se usredotočuje na mediteranske države zbog sličnih problema i interesa poljoprivrednika i stanovnika. U radu je, koristeći se modelom logističke regresije, napravljen model utjecaja ZPP-a na stanovnike i poljoprivrednike Republike Hrvatske i odabranih mediteranskih država. Rezultati provedene analize mogu poslužiti kao osnova za kvalitetnije donošenje javnih politika s ciljem revitalizacije i daljnjeg razvoja poljoprivrede Slavonije i Baranje, a što je pak i kroz odgovore hrvatskih ispitanika specijalnog Eurobarometra prepoznato kao osnova za kreiranje radnih mjesta i zaustavljanje iseljavanja.

Ključne riječi: Zajednička poljoprivredna politika, korist za stanovnika, razvoj ruralnih područja, logistička regresija

Ključna poruka rada: Povećanje konkurentnosti poljoprivrednika, pravednija raspodjela dohotka i primjena tehnoloških inovacija ključ su opstanka poljoprivrede. Programi ZPPa jedan su od najvažnijih alata za poticanje navedenoga, a korištenje ovisi o spremnosti korisnika za prihvaćanje ZPPa.

ENERGETSKE ZAJEDNICE I DIJELJENJE ENERGIJE

Goran KNEŽEVIĆ

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kneza Trpimira 2b, Osijek, Hrvatska

goran.knezevic@ferit.hr

Danijel TOPIĆ

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kineza Trpimira 2b, Osijek, Hrvatska

danijel.topic@ferit.hr

Nemanja MIŠLJENOVIC

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kineza Trpimira 2b, Osijek, Hrvatska

nemanja.misljenovic@ferit.hr

Sažetak

Dosadašnji pasivni kupci električne energije integracijom elektrana na obnovljive izvore energije (OIE) u njihovu vlasništvu postaju kupci s vlastitom proizvodnjom, odnosno postaju aktivni kupci. Proizvodnja električne energije iz većine elektrana na OIE uglavnom je promjenjiva i uzrokuje teškoće u planiranju pogona elektroenergetskog sustava aktivnog kupca. Veća fleksibilnost pogona može se postići dodavanjem stacionarnog sustava za pohranu električne energije ili uporabom baterije električnog vozila. Optimizacijom pogona energetskeg sustava aktivnog kupca uz integraciju električnog vozila kao upravljivog elementa nastoji se omogućiti smanjenje troškova aktivnog kupca zadržavajući zadovoljavajuću razinu komfora. Uz to, smanjuju se nesigurnost predviđanja proizvodnje električne energije iz elektrane na OIE koja je u vlasništvu aktivnog kupca i predviđanja potrošnje elektroenergetskog sustava aktivnog kupca. Dodatnu mogućnost za smanjenjem troškova aktivni kupci mogu ostvariti osnivanjem energetskeg zajednica koje predstavljaju novi koncept koji potiče aktivne kupce na suradnju omogućavajući time zajedničku uporabu energetskeg usluga kao što su proizvodnja, potrošnja i pohrana energije. Uz ostvarivanje financijske dobiti ciljevi osnivanja energetskeg zajednica također su okolišna i socijalna korist za članove zajednice ili lokalna područja na kojima zajednica djeluje. Hrvatsko zakonodavstvo definira dva osnovna tipa energetskeg zajednica: energetske zajednice građana (EZG) i zajednice obnovljivih izvora energije (ZOIE). ZOIE se usredotočuje na širenje i lokalnu uporabu obnovljivih izvora električne i toplinske energije, dok se EZG-ovi fokusiraju na uspostavljanje novog sudionika na tržištu električne energije i pružanje šireg spektra usluga u odnosu na ZOIE. U radu se analizira optimalno

upravljanje energetske sustavom aktivnog kupca koji posjeduje električno vozilo i fotonaponsku elektranu s ciljem minimizacije troška aktivnog kupca koji se odnosi na plaćanje mjesečnog računa za električnu energiju. Također, razmatra se dobrobit aktivnog kupca u slučaju formiranja energetske zajednice i razmjene energije unutar zajednice. Uz to, analizira se i dobrobit formiranja lokalnog tržišta na kojemu više energetskih zajednica može međusobno trgovati električnom energijom. Nadalje, analizira se i utjecaj energetskih zajednica na ugljični otisak (engl. carbon footprint) aktivnog kupca.

Ključne riječi: aktivni kupci, energetske zajednice, dijeljenje energije, optimalno upravljanje energetske sustavom, ugljični otisak

Ključna poruka rada: U radu se analizira optimalno upravljanje energetske sustavom aktivnog kupca koji posjeduje električno vozilo i fotonaponsku elektranu s ciljem minimizacije troška koji se odnosi na plaćanje mjesečnog računa za električnu energiju. Također, razmatra se dobrobit aktivnog kupca u slučaju formiranja energetske zajednice i razmjene energije unutar zajednice.

MOŽE LI SE PRIJATELJSTVO MJERITI? – PRIJATELJSKI MEĐUVRŠNJAČKI ODNOSI U RAZREDNOJ/ŠKOLSKOJ HIJERARHIJI

Ante KOLAK

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Ivana Lučića 3, Zagreb, Hrvatska
akolak@ffzg.hr

Aleksandra KRAMPAČ-GRLJUŠIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Cara Hadrijana 10, Osijek, Hrvatska
a.krampac@yahoo.com

Maja BRUST NEMET

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Cara Hadrijana 10, Osijek, Hrvatska
mbrust@foozos.hr

Sažetak

Prva je i najznačajnija zajednica kojoj pripadamo obitelj, a njezin organiziran i koherentan sustav determiniran svojom strukturom u školskom razdoblju djelomično preuzima škola kao odgojno-obrazovna ustanova. Razredni odjel, učitelji i vršnjaci preuzimaju kompenzirajuću, zaštitničku i socijalizacijsku ulogu obitelji. Odnosi s vršnjacima u učenika imaju značajnu ulogu u razvoju socijalne kompetencije, slike o sebi i životnom zadovoljstvu. Siromašni odnosi s vršnjacima jedni su od glavnih čimbenika rizika za razvoj višestrukih problema ponašanja, osjećaja usamljenosti, izoliranosti i odbačenosti. Radu je cilj neempirijskom teorijskom analizom prikazati različite pristupe detektiranja međuvršnjačkih odnosa. Problematizira izazove u procjeni i mjerenju prijateljskih međuvršnjačkih odnosa u razrednoj i školskoj hijerarhiji, izdvajajući dva dominantna pristupa – sociometrijsko ispitivanje i model osobno usmjerenog planiranja Krugovi prijatelja. Sociometrija kao kvantitativna istraživačka metoda u društvenim znanostima ispituje međusobne odnose razlikujući sociometriju prosudbenog i afektivnog karaktera. Koristi se različitim tehnikama (nominacijom, rangiranjem, usporedbom, skalama procjene) i utvrđuje statuse izoliranosti, popularnosti, odbačenosti, kontroverznosti i prosječnosti. Analizom znanstvenih radova utvrđeni su oni autori koji su usmjereni na kritiku sociometrije kao sveprisutne metode mjerenja odnosa među učenicima u društvenim skupinama kao što su razredni odjeli, kao i oni autori koji pridonose revitalizaciji potencijala sociometrije. Krugovi prijatelja osmišljeni su s ciljem utvrđivanja vršnjačke uključenosti u mrežu podrške i prijateljstava za učenike koji imaju siromašnu socijalnu mrežu, a u svojoj osnovi imaju socijalno i emocionalno učenje. Model Krugovi prijatelja čine četiri koncentrična kruga koji prikazuju kvalitetu i bliskost odnosa sudionika koji je u fokusu istraživanja. Sudjelovanje u toj vrsti osobno usmjerenog planiranja smatra

se učinkovitom intervencijom jer se kroz socijalne interakcije omogućava socijalni i obrazovni napredak učenika. Uvidi u mjerenje prijateljskih odnosa na socijalnim mrežama učenika i njihovih statusa u međuvršnjačkim odnosima imaju funkciju prevencije i intervencije. Konačni je cilj utvrđivanja društvenog statusa učenika, smanjivanje socijalne izolacije i segregacije, poticanje razvoja prijateljskih odnosa, povećanje prilika učenika za sudjelovanje u aktivnostima koje pozitivno utječu na prijateljske odnose, razvoj socijalnih kompetencija učenika, osjećaj pripadnosti, kao i status uvažnosti.

Ključne riječi: društveni odnosi, Krugovi prijatelja, prijateljstvo, sociometrija, škola

Ključna poruka rada: Radu je cilj neempirijskom teorijskom analizom prikazati različite pristupe detektiranja međuvršnjačkih odnosa. Problematizira izazove u procjeni i mjerenju prijateljskih međuvršnjačkih odnosa u razrednoj i školskoj hijerarhiji, izdvajajući dva dominantna pristupa – sociometrijsko ispitivanje i model osobno usmjerenog planiranja Krugovi prijatelja.

STRUKTURA MEĐUNARODNOG POSLOVANJA PODUZEĆA SLAVONIJE I BARANJE

Tihana KOPRIVNJAK POPOVIĆ

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

tihana.koprivnjak.popovic@efos.hr

Mirna LEKO ŠIMIĆ

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

lekom@efos.hr

Sažetak

Za mala i otvorena gospodarstva, poput hrvatskoga, poslovne aktivnosti na međunarodnom tržištu ključ su ekonomskog rasta i razvoja. S druge strane, međunarodno poslovanje većina hrvatskih poduzetnika smatra puno rizičnijim i zahtjevnijim od poslovanja na domaćem tržištu, te je u Republici Hrvatskoj evidentan vrlo nizak udio poduzeća koja svoje poslovne aktivnosti usmjeravaju na međunarodno tržište (oko 15%). Osim toga, većina poduzeća koja su aktivna na međunarodnom tržištu uglavnom odabiru izvoz kao oblik ulaska na strana tržišta, ne koristeći se drugim mogućnostima. Cilj je istraživanja analizirati koje su to karakteristike poduzeća koje pridonose njihovu povećanom angažmanu u aktivnostima na međunarodnom tržištu. U tu svrhu provedeno je empirijsko istraživanje gdje se visoko strukturiranim intervjuom obradilo 52 poduzeća s područja Slavonije i Baranje koja posluju na međunarodnom tržištu. Rad je baziran na deskriptivnoj statistici te Fischer's Exact testu, a statistička analiza provedena u programu IBM SPSS Statistics. Većina promatranih poduzeća u uzorku su poduzeća koja se bave proizvodnjom (75%), a manji dio uslugama (25%). Ukupno 65,4% ispitanih poduzeća jesu mikro, mala i srednja poduzeća. Značajan udio poduzeća (47,9%) polovicu svojih prihoda ostvaruju od međunarodnog poslovanja, a kod čak 88,5% ispitanih poduzeća udio međunarodnog poslovanja raste u posljednje tri godine. Kada je u pitanju dodana vrijednost proizvoda, pronađena je statistički značajna razlika između djelatnosti i dodane vrijednosti proizvoda koji se plasiraju na međunarodno tržište. Poduzeća koja se bave proizvodnjom uglavnom imaju proizvode niske i srednje dodane vrijednosti, dok poduzeća koja se bave uslugama karakterizira visoka dodana vrijednost. Također, zanimljiva je povezanost između starosti poduzeća i sofisticiranosti njihovih proizvoda ili usluga, gdje je uočeno da mlađa poduzeća imaju visoku dodanu vrijednost svojih proizvoda ili usluga, dok dugovječnija poduzeća uglavnom imaju proizvode niske ili srednje dodane vrijednosti. Na temelju provedenih analiza dobiven je detaljni uvid u povezanost vrste djelatnosti, veličine poduzeća, starosti poduzeća te razine sofisticiranosti ključnih izvoznih proizvoda i udjela i vrste međunarodnih poslovnih aktivnosti. Na taj način identificirane su ključne karakteristike značajne za rast i razvoj međunarodnog poslovanja poduzeća Slavonije i Baranje.

Ključne riječi: gospodarstvo, međunarodno poslovanje, karakteristike poduzeća, Slavonija i Baranja

Ključna poruka rada: Cilj je istraživanja analizirati koje su to karakteristike poduzeća koje pridonose njihovu povećanom angažmanu u aktivnostima na međunarodnom tržištu. Na temelju provedenih intervjua s 52 poduzeća aktivna na međunarodnom tržištu dobiven je detaljni uvid u povezanost vrste djelatnosti, veličine poduzeća, starosti poduzeća te razine sofisticiranosti ključnih izvoznih proizvoda i udjela i vrste međunarodnih poslovnih aktivnosti.

KUĆE OD NABIJENE ZEMLJE: TRENUTAČNO STANJE U HRVATSKOJ I PERSPEKTIVA ZA ODRŽIVA STAMBENA RJEŠENJA

Ivan KRAUS

Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek, Vladimira Preloga 3 Osijek, Hrvatska
ikraus@gfos.hr

Mirela RAVAS

Ministarstvo kulture i medija, Konzervatorski odjel u Osijeku, Kuhačeva 27, Osijek, Hrvatska

mirela.ravas@min-kulture.hr

Ivana BRKANIĆ MIHIĆ

Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek, Vladimira Preloga 3 Osijek, Hrvatska
ibrkanic@gfos.hr

Jelena KALUĐER

Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek, Vladimira Preloga 3 Osijek, Hrvatska
jkaluder@gfos.hr

Lucija KRAUS

Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek, Vladimira Preloga 3 Osijek, Hrvatska
lucija@gfos.hr

Sažetak

Dostupni podaci pokazuju da oko 40% svjetske populacije živi u zemljanim kućama, dok zemljane građevine čine 15% kulturnih dobara na UNESCO-ovu popisu svjetske baštine. Tlo kao građevinski materijal (tj. zemlja) ima zanemariv utjecaj na okoliš. Moguće ga je vratiti u prirodno stanje nakon prestanka uporabe građevine i lokalno je dostupno. Primjenom tla za građenje kuća minimiziraju se potrebe za transportom i emisije CO₂ građevinskih projekata, doprinoseći Ciljevima održivog razvoja. Tradicijske zemljane kuće dio su graditeljske baštine Hrvatske. Iako čine veći dio stambenog fonda sela istočne Hrvatske te svjedoče o majstorskim vještinama ruralnog graditeljstva, danas svjedočimo njihovu nestajanju zbog suvremenih zakona o graditeljstvu i nedostatka nacionalnih normi za njihovo projektiranje. Mnoge tehnološki napredne države imaju razvijene norme za projektiranje zemljanih konstrukcija, pa se posljednjih godina mogu pronaći moderne zemljane konstrukcije. U Hrvatskoj danas nije dopušteno projektiranje novih građevina od zemlje, a provedene sanacije uglavnom su upitne kvalitete. Važan korak prije planiranja građenja novih zemljanih kuća zasigurno je očuvanje postojećih, što je jedino moguće kroz potpuno razumijevanje materijala i postojećih konstrukcija. Rad je podijeljen na četiri dijela uz naglasak na građenje tehnikom nabijene zemlje. Prvi dio rada daje osvrt na tradicijsko zemljano graditeljstvo u Hrvatskoj. Bavi se razvojem

i prostornim širenjem do početka 21. stoljeća, a sve kroz primjenu lokalnih materijala, pravila i uredbi za građenje i konačno, tehnologija građenja. Opisan je i postupak uvođenja novih materijala i tehnologija građenja te posljedično, nestanak majstora u primjeni tradicijskih tehnologija građenja zemljom. Drugi dio rada bavi se smještajem zemljanih kuća u istočnoj Hrvatskoj te njihovim trenutačnim stanjem. Usto, daje prikaz arhitekture tradicijskih zemljanih kuća s naglaskom na osnovne arhitektonske elemente. Treći dio bavi se pregledom istraživanja provedenih u okviru projekta RE-forMS. U okviru projekta provedena su terenska istraživanja na području istočne Hrvatske koja su rezultirala opisom rubnih uvjeta zidova od nabijene zemlje te izvornog materijala uporabljenog za njihovo izvođenje. Prikazani su i rezultati eksperimentalnih istraživanja provedenih na modelima zidova od nabijene zemlje koji su podvrgnuti djelovanju simuliranih potresnih sila mogućih za istočnu Hrvatsku. Četvrti dio bavi se pregledom modernih tehnologija građenja zemljom te svjetskih normi za projektiranje zemljanih građevina u potresno aktivnim područjima. Usto, dan je i pregled stanja područja uz usporedbu osnovnih fizikalnih i mehaničkih svojstava zemlje, uz isticanje prednosti i nedostataka zemlje kao materijala za projektiranje kuća u potresno aktivnim područjima.

Ključne riječi: zemljana kuća, nabijena zemlja, Ciljevi održivog razvoja, istočna Hrvatska, kulturna baština

Ključna poruka rada: Rad naglašava važnost građenja zemljanih kuća radi očuvanja kulturnog identiteta i ekološke održivosti, uz istovremeno suočavanje s izazovima suvremenih građevinskih normi za projektiranje. Rad se fokusira na povijesni razvoj, tradicijske i moderne tehnologije građenja te potrebu za normama za projektiranje zemljanih kuća otpornih na potrese, posebice u kontekstu istočne Hrvatske.

REGIONALNE I LOKALNE EKONOMSKE NERAVNOTEŽE NA PODRUČJU SLAVONIJE I BARANJE

Marinela KRSTINIĆ NIŽIĆ

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska
marikn@fthm.hr

Zvonimira ŠVERKO GRDIĆ

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska
zgrdic@fthm.hr

Sažetak

Na području Republike Hrvatske postoje značajne regionalne neravnoteže, osobito ako se uzme u obzir ekonomska razvijenost. Posljednji dostupni podaci indeksa razvijenosti od 2010. do 2022. godine ukazuju na produblјivanje regionalnih razlika. U radu će se analizirati indeks razvijenosti koji uključuje više pokazatelja: stopu nezaposlenosti, dohodak po stanovniku, proračunske prihode jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku, opće kretanje stanovništva, stopu obrazovanosti i indeks starenja. Osim same analize postojećih ekonomskih neravnoteža na regionalnoj i lokalnoj razini cilj je rada ukazati na određene razvojne probleme, koji su mogući uzrok nastalih neravnoteža. Doprinos rada očituje se u analizi uzroka i posljedica regionalnih i lokalnih neravnoteža na području Slavonije i Baranje što može ponukati znanstvenike na daljnja istraživanja, ali i donositelje odluka na nužnost uvođenja interventnih mjera ekonomske politike u cilju osiguranja dobrobiti stanovništva i oživljavanja gospodarstva na istraženom području. Autorice zaključuju da bi proaktivne mjere ekonomske politike svakako utjecale na ujednačen regionalni i lokalni razvoj.

Ključne riječi: regionalne i lokalne ekonomske neravnoteže, indeks razvijenosti, Slavonija i Baranja

Ključna poruka rada: Rad se bavi regionalnim i lokalnim ekonomskim neravnotežama na području Slavonije i Baranje.

POČETNO STALEŠKO I STRUČNO UDRUŽIVANJE UČITELJA NA PROSTORU SLAVONIJE U DRUGOJ POLOVICI 19. STOLJEĆA

Ivan LENARD

Osnovna škola Ladimirevci, Đuke Maričića – Munje 21, Ladimirevci, Hrvatska
ivan.lenard@skole.hr

Mirko LUKAŠ

Filozofski fakultet Osijek, L. Jägera 9, Osijek, Hrvatska
mlukas@ffos.hr

Sažetak

U drugoj polovici 19. stoljeća na povijesnim prostorima Slavonije dolazi do značajnih promjena u području školstva. Zakonske odredbe toga razdoblja propisuju održavanje učiteljskih susreta najmanje jednom godišnje na razini županije pod predsjedanjem županijskog školskog nadzornika. Uz zakonsku obvezu i na inicijativu pojedinaca hrvatski učitelji počinju se sami okupljati i udruživati. Stoga se mogu prepoznati staleške i strukovne udruge učitelja na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Organiziranjem skupština i učiteljskih društava dolazi do zamjetnog poboljšanja stručnog usavršavanja i započinje se s raspravama o staleškom položaju i ugledu te mogućnostima unapređivanja učiteljske profesije. Raspravlja se o raznim temama iz područja pedagogije i metodika nastave, kao i općenitom podizanju ugleda učiteljskog poziva u društvu, razini njihova obrazovanja, pa i odgoja i obrazovanja svekolikog hrvatskog puka. Vjetar u leđa procesima udruživanja dogodio se 1885. godine osnutkom Saveza hrvatskih učiteljskih društava koje postaje krovno udruženje na tadašnjim prostorima Hrvatske i Slavonije, čija je temeljna zadaća povezati hrvatske učitelje i osnažiti pučko školstvo. Radom se razmatraju aktivnosti pučkih učitelja tijekom navedenog povijesnog razdoblja u Srijemskoj, Virovitičkoj i Požeškoj županiji. Tijekom druge polovice 19. stoljeća navedene su županije bile teritorijalno ustrojene i podijeljene na podžupanije te na manje oblasti i kotare. Primjenom hermeneutičkog diskursa u metodološkom pristupu radom se istražuje i analizira staleško i stručno udruživanje i djelovanje pučkih učitelja s navedenih prostora Slavonije. Analizom sadržaja dostupne pedagoške literature sintetiziraju se i interpretiraju spoznaje o sadržajima njihove pedagoške prakse i organiziranosti te staleškom udruživanju. Za potrebe rada kao istraživački uzorak upotrebljavaju se sadržaji pedagoške periodike i dostupna izvješća održanih skupština i izvješća o radu učiteljskih udruga objavljenih u časopisu Napredak u razdoblju od 1875. do 1895. godine. Analizom sadržaja periodike pronalaze se izvješća za dvije skupštine Srijemske županije održane u Vukovaru, deset izvješća skupština Virovitičke županije održanih u Đakovu, Orahovici, Osijeku, Virovitici,

Slatini i Voćinu te devet izvješća skupština Požeške županije održanih u Slavonskom Brodu i Požegi. Sintetiziraju se pregledi rada ustrojenih učiteljskih društava na području Srijemske županije za kotareve Županja, Vukovar i Ilok te na području Virovitičke županije rad učiteljskih društava kotareva Osijek, Đakovo, Našice i Donji Miholjac, a u Požeškoj županiji rad učiteljskih društava brodsckoga okružja i društva požeške doline. Dobiveni pokazatelji omogućuju bolje razumijevanje početnog staleškog i stručnog okupljanja učitelja Slavonije, njihova društvenog i materijalnog statusa u promatranom povijesnom razdoblju i pružaju temelje za oblikovanje suvremenog školstva, prava učitelja, pedagoške prakse i obrazovnih politika. Analizirane teme i rasprave učiteljskih skupština, kao i aktivnosti društava, ukazuju na intenzivno i srčano djelovanje slavonskih pučkih učitelja na razvoj pučke škole, bolje obrazovanja učenika i općenito puka te djelovanje na osobnom i stručnom usavršavanju, a time i podizanju pedagoške kulture cijelog slavonskog prostora.

Ključne riječi: ogledna predavanja, organiziranost učitelja, Slavonija, skupštine, učiteljski stalež, udruge

Ključna poruka rada: Rad se bavi proučavanjem početnih staleških udruživanja pučkih učitelja s prostora Slavonije u drugoj polovici 19. stoljeća.

GEOGRAFSKO-KULTUROLOŠKA OKOSNICA KAO UMJETNIČKA INSPIRACIJA

Igor LOINJAK

Filozofski fakultet u Osijeku, L. Jägera 9, Osijek, Hrvatska

loinjakigor@gmail.com

Sažetak

Geografske posebnosti nekoga kraja odavno privlače pozornost umjetnika potičući ih da u svojim djelima analiziraju proživljenu vizualnu vizuru određenoga prostora. Slavonija i Baranja svojim su prirodnim ljepotama bile česta tema vizualnim umjetnicima privlačeći ih ne samo svojim pejzažnim karakteristikama nego i onim identitetskim, etnografskim, povijesnim ili socijalnim. Od vremena osječke risarske škole čiji je djelovanje ostavilo traga u drugoj polovici 19. stoljeća do suvremenih dana, umjetnici su u slavonsko-baranjskoj geografiji pronalazili nadahnuće i inspiraciju. Ponekad je ona bila isključivo larpurlartistički uvjetovana, dok je neke umjetnike vodio kritički i društveno-angažirani odnos prema sredini u kojoj žive. U članku će se naglasak staviti na analizu različitih umjetničkih pristupa temi Slavonije i Baranje koje se može naći u okviru suvremenih umjetničkih djela. Koristeći se metodologijom komparativne analize, cilj je pokazati kako fenomen geografije spojem s kulturno-identitetskim elementom na različite načine može poslužiti kao poticaj umjetničkome stvaranju. Osim estetske dimenzije koju umjetnička djela u sebi nosi, važna je ona sociološka kroz koju umjetnički izričaj može progovoriti kritičkim tonom. Iz toga će se razloga u metodološkom pristupu razmatranom materijalu autor služiti i tezama iz područja kulturne geografije kako bi se pokazalo da određeni geografski prostor uz prirodu čine i brojni drugi, društveno i politički uvjetovani elementi protkani povijesnom memorijom prostora. Za analizu i potkrepljenje teze da umjetnost svojim angažiranim pristupom može doprinijeti razvijanju svijesti i osjetljivosti za aktualne društvene probleme nekoga geografskog prostora poslužiti će djela umjetnika poput Josipa Alebića, Josipa Brandisa, Marija Čaušića, Ivana Faktora, Tomaža Jelenca Grahovca, Gorana Kujundžića, Kristine Marić, Branka Marića, Marija Matokovića, Mile Nekića, Marijana Sušca ili Marinka Topića koji su na direktan ili indirektan način u vlastitim umjetničkim djelima progovarali o aktualnim problemima prostora u kojem žive i koji predstavlja važan poticaj njihovu umjetničkom stvaralaštvu.

Ključne riječi: Baranja, kulturna geografija, likovna umjetnost, memorija, Slavonija

Ključna poruka rada: Prirodne ljepote Slavonije i Baranje spojene s kulturnoidentitetskim elementom mogu poslužiti kao poticaj umjetničkome stvaranju. Vizualni umjetnici na taj način svojim djelima progovaraju o suvremenim problemima prostora u kojem žive koristeći geografski prostor kao impuls njihovu umjetničkom stvaralaštvu.

LOKALNO DJELOVANJE ZA GLOBALNE CILJEVE – LOKALNE AKCIJSKE GRUPE I ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA KAO POKRETAČI ODRŽIVOG RAZVITKA SLAVONIJE I BARANJE

Igor MAVRIN

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
imavrin@aukos.hr

Damir ŠEBO

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
dsebo@aukos.hr

Sunčica KNEŽEVIĆ

Udruga za kreativni razvoj SLAP, Ulica Otokara Keršovanija 31, Osijek, Hrvatska
sunstojanovic@gmail.com

Sažetak

Države članice Ujedinjenih naroda u rujnu 2015. usvojile su program pod nazivom Transformacija našeg svijeta: Agenda za održivi razvitak do 2030. godine, kojim su definirale sedamnaest globalnih ciljeva održivog razvitka (SDG17), ujedno se obvezujući postići ih do 2030. godine. Globalni ciljevi održivog razvitka međusobno su povezani i daju odgovor na prepoznate globalne izazove u različitim područjima. Održivi je razvitak u suvremenom kontekstu podijeljen na tri jednako važne komponente: održivost životne sredine, ekonomsku održivost i društveno-političku održivost, koje su obuhvaćene definiranim ciljevima Agende 2030. Civilno društvo kao značajan element cjelokupnog globalnog razvitka prepoznato je u četverostrukim i peterostrukim helix modelima sustava inovacija, ravnopravno s državom, akademskom zajednicom, industrijom te okruženjem. Legitimni su predstavnici civilnog društva formalne zajednice – organizacije civilnog društva (OCD), nositelji neprofitnog, odnosno trećeg sektora, a njihovo djelovanje u velikoj je mjeri usmjereno prema zajedničkim ciljevima održivog razvitka. Značajnu ulogu u ostvarenju zajedničkih ciljeva održivog razvitka imaju i lokalne akcijske grupe (LAG), orijentirane prema unapređenju lokalnog okruženja te ispravljanju nejednakosti, a u Republici Hrvatskoj pravno su organizirane kao OCD-i, koji okupljaju predstavnike javnog, privatnog i civilnog sektora. U radu se istražuje na koji su način lokalne akcijske grupe i organizacije civilnog sektora s prostora Slavonije i Baranje angažirane na postizanju globalnih ciljeva održivog razvitka. Za potrebe istraživanja postavljene su tri hipoteze: H1: Lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) i organizacije civilnog društva (OCD-i) svojim djelovanjem pridonose ostvarivanju globalnih ciljeva za održivi razvitak (SDG17). H2:

Lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) i organizacije civilnog društva (OCD-i) na području istočne Hrvatske fokusirane su na realizaciju svih 17 globalnih ciljeva za održivi razvitak. H3: Misija i strateški ciljevi lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova) i organizacija civilnog društva (OCD-a) u skladu su s globalnim ciljevima održivog razvitka. Istraživanje je provedeno intervjuiranjem lidera četiriju lokalnih akcijskih grupa te šesnaest organizacija civilnog društva, a rezultati dobiveni istraživanjem pokazuju da se organizacije civilnoga društva koje djeluju u navedenim LAG-ovima trude direktno ili indirektno pridonijeti realizaciji većine od 17 globalnih ciljeva za održivi razvitak, kao i da su njihove misije i strateški ciljevi usklađeni s globalnim ciljevima održivog razvitka.

Ključne riječi: četverostruki helix, peterostruki helix, globalni ciljevi održivog razvitka (SDG17), urbani razvitak, ruralni razvitak

Ključna poruka rada: Lokalne akcijske grupe i organizacije civilnog društva u Slavoniji i Baranji značajno pridonose postizanju globalnih ciljeva održivog razvitka, usklađujući svoje misije i strategije s Agendom 2030.

MEDIJSKA PERCEPCIJA I IMIDŽ GRADA: IMPLIKACIJE NA ZADRŽAVANJE STANOVNIŠTVA

Martina MIKRUT NAĐSOMBAT

Pravni fakultet Osijek, Stjepana Radića 13, Osijek, Hrvatska

martina.mikrut@pravos.hr

Davorin TURKALJ

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

davorin.turkalj@efos.hr

Ivan KELIĆ

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

ivan.kelic@efos.hr

Sažetak

Vodeći medijski izdavači i platforme društvenih medija igraju ključnu ulogu u oblikovanju percepcije destinacije. Istraživanja ukazuju da masovni mediji i usmena predaja pozitivno utječu na imidž destinacije, a posljedično i na stav prema destinaciji. Fenomen depopulacije u gradskim područjima predstavlja značajan izazov s dalekosežnim implikacijama na urbanu održivost, ekonomsku vitalnost i društvenu koheziju. Oblikovanje pozitivnog brend imidža destinacije/grada kroz upravljanje procesa izvještavanja i kreiranja sadržaja značajno utječe na različite aspekte održivosti grada, poput zadržavanja stanovništva i regionalnog razvoja. Učinkovitim implementiranjem strateškog planiranja, angažmana dionika i dubokog razumijevanja identiteta i vrijednosti grada, gradovi mogu planiranim i sustavnim komuniciranjem utjecati na retenciju stanovništva, ali i na privlačenje novih stanovnika, tvrtki i turista, što u konačnici pridonosi ukupnom razvoju i prosperitetu regije. Primjena analize medijskog sadržaja na napore brendiranja grada može pružiti vrijedne uvide za strateško donošenje odluka i pomoći gradovima da izgrade i održe snažan identitet. Osim same deskriptivne analize, korelacija između različitih pokazatelja kao što su doseg, sentiment, angažman i ostali, osvjetljava međusobnu povezanost čimbenika i omogućuje mjerenje utjecaja na ukupnu percepciju i brendiranje grada, što može pomoći u identificiranju ključnih pokretača pozitivne percepcije brenda. Općenito, mjerenje korelacija između pokazatelja u analizi medijskog sadržaja za brendiranje grada pruža vrijedan uvid u čimbenike koji utječu na percepciju grada te pomaže u izradi učinkovitih strategija brendiranja za poboljšanje imidža i konkurentnosti grada. Ovaj rad bavi se istraživanjem percepcije grada Osijeka u digitalnim masovnim medijima. Za analizu sadržaja prikupljene su objave na web stranicama i društvenim mrežama za pojam Grad Osijek za jednogodišnje razdoblje, od 1. 8. 2023. do 1. 8. 2024., ukupno

10.508 objava. Podaci su kodirani, a nakon deskriptivne statistike za razumijevanje distribucije podataka provedena je korelacijska analiza s ciljem mjerenja odnosa između različitih pokazatelja. Poseban uvid tiče se tema koje mogu imati značajne implikacije na zadržavanje stanovništva. Stoga su u interpretaciji medijske vidljivosti korišteni i stvarni ključni pokazatelji grada vezano za navedeni period kao što su mogućnosti zapošljavanja, kvaliteta života, troškovi života, društvene pogodnosti, sigurnost, obrazovanje i zdravstvena skrb, a neke od korištenih varijabli su broj zaposlenih, broj nezaposlenih, broj novih radnih mjesta, broj novorođene djece i broj upisane djece u vrtić. Istraživanje je pokazalo kako negativne vijesti lakše postižu veće dosege, ali pozitivne vijesti kada su konkretne i utemeljene na stvarnim podacima donose snažniji utjecaj. Rezultati istraživanja potvrđuju kako je dosljedna afirmativna medijska refleksija identiteta grada važna u procesu brendiranja grada.

Ključne riječi: mediji, analiza medijskih sadržaja, percepcija, imidž destinacije, brendiranje grada

Ključna poruka rada: Digitalni mediji igraju važnu ulogu u oblikovanju percepcije destinacije, a učinkovito korištenje medijskih kanala može značajno utjecati na imidž i uspjeh destinacije te zadržavanje stanovništva. Analiza medijskog sadržaja na primjeru grada Osijeka potvrđuje kako je dosljedna afirmativna medijska refleksija identiteta grada važna karika u procesu brendiranja grada.

PLAĆE U ZDRAVSTVU, IZAZOVI DE LEGA LATA I DE LEGE FERENDA

Sanja MIŠEVIĆ

Odvjetničko društvo Mišević i Jarić d.o.o., Lorenza Jagera 24, Osijek, Hrvatska

odv.sanja.misevic@gmail.com

Anja DRAŽENOVIĆ

Odvjetničko društvo Mišević i Jarić d.o.o., Lorenza Jagera 24, Osijek, Hrvatska

adrazenovic10@gmail.com

Sažetak

Autorice u radu problematiziraju tematiku obračuna plaća u javnim službama s posebnim osvrtom na zdravstveni sektor, odnosno liječnike koji su nastavili akademsko obrazovanje. Unatoč činjenici da je sustav obračuna plaća dugi niz godina uređivan raznim zakonskim i podzakonskim propisima te izmjenama i dopunama različitih zakona i podzakonskih akata, ključne odredbe u odnosu na pravilnu isplatu plaća nikada nisu bile regulirane u dovoljnoj mjeri, što je posljedično iznjedrilo brojna pogrešna pravna tumačenja. Zbog nedorečenih rješenja zakonodavca bio je otvoren prostor nepravilnom obračunu dodataka na plaću za prekovremeni rad liječnicima s najvišim stupnjem obrazovanja, a što potencijalno vodi do neizravnog oblika diskriminacije na osnovu obrazovanja, izrijeckom zabranjenog Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o suzbijanju diskriminacije. Tako (ne)uređen sustav obračuna plaća doveo je do velikog broja sudskih sporova diljem Republike Hrvatske. U radu će se na osnovi znanstvenog istraživanja metodom analize sudske prakse dati prikaz obračuna plaća u zdravstvenom sektoru za liječnike koji su nastavili akademsko obrazovanje, a istraživanje će odgovoriti na dvojbu o neizravnoj diskriminaciji na osnovu obrazovanja. Zakonodavac je donošenjem novog Zakona o plaćama u državnoj službi i javnim službama, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2024. godine, ciljao uvesti red u sustav, no činjenica da su nove odredbe donesene u vrlo kratkom roku i na netransparentan način ostavlja prostor za različita, a posljedično i pogrešna tumačenja novih normativnih rješenja. Cilj je rada ukazati na moguću diskriminaciju na osnovi obrazovanja do koje dolazi zbog pogrešnog tumačenja prijašnjih važećih propisa o plaćama u javnim službama, s posebnim osvrtom na aktualna zakonodavna rješenja i potencijalne nepravilnosti do kojih može doći.

Ključne riječi: plaća, liječnici, akademski stupanj, neizravna diskriminacija na osnovi obrazovanja, Zakon o plaćama u državnoj i javnim službama

Ključna poruka rada: Cilj je rada kroz provedeno istraživanje ukazati na postojanje neizravne diskriminacije na osnovi obrazovanja do koje dolazi zbog pogrešnog tumačenja prijašnjih važećih propisa o plaćama u javnim službama.

PODUNAVSKI TRADICIJSKI ČAMAC - ČIKLA - PROJEKT U OKVIRU DIREKTIVE 2013/53/EU

Darko MRKONJIĆ

*Društvo za interpretaciju baštine u turizmu istočne Hrvatske, Ivana Zajca 9, Osijek,
Hrvatska*

dmrkonjic1@gmail.com

Sažetak

Predmet je rada istraživanje mogućnosti i prilagodba podunavskog tradicijskog ribarskog čamca – čikla (čiklje, čikle), kao vrijedne kulturne baštine, europskim normama. Cilj je očuvanje i revitalizacija umijeća gradnje te njegovo priznavanje kao nematerijalnog kulturnog dobra, odnosno upis na popis zaštićene kulturne baštine Ministarstva kulture RH te UNESCO-a, što uz sustav za prijenos tradicijskog znanja (umijeća, prakse) podrazumijeva i njegovu funkcionalizaciju. Daljnji su ciljevi održivi ruralni razvoj stavljanjem kulturne baštine u funkciju turizma te zapošljavanje u proizvodnji plovila izrađenog od ekološkog materijala iz obnovljivih izvora za tržište. Zahtjev je izrada izvedbenog projekta, gradnja i ispitivanje prototipa te europska certifikacija (CE) modela u okviru Direktive 2013/53/EU. Naime, europsko zakonodavstvo prepoznaje povijesna plovila građena prije 1950-e godine, odnosno njihove replike građene pretežno od izvornih materijala, te su izuzeta od važećih europskih normi kad se rabe za osobne potrebe. No, ako se takva plovila proizvode u komercijalne svrhe i za javnu namjenu, podliježu pravilima za certifikaciju brodica u skladu s Direktivom, što podrazumijeva izradu projekta – nacrtu i opisa materijala te metode gradnje, tehničke dokumentacije, nadzora gradnje prototipa koji provodi ovlašteno tijelo, konkretno Hrvatski registar brodova, i konačno praktično ispitivanje plovidbenih svojstava. Pritom, prilagodba europskoj normi odnosno standardu ISO 12217-3 postavlja zahtjeve u odnosu na minimalnu dubinu korita i slobodno nadvođe, najveći dopušteni nagib pod opterećenjem, neprevrtljivost i nepotonjivost plovila. To nameće potrebu prilagodbe tradicijskog koncepta gradnje i izvedbe pojedinih dijelova, koju je autor predmetnim projektom težio svesti na najmanju moguću mjeru kako ne bi narušio njegov tradicijski oblik, funkcionalnost i estetsku vrijednost. Zadatak je ostvaren kompilacijom različitih varijeteta čikla, primjerice u pogledu odnosa širine i dužine, čamaca istog tipa namijenjenih transportu robe, dok su prilagodbe koje ne pripadaju tradicijskoj gradnji, kao što su uzgonski elementi, skrivene. U radu se iznosi detaljan opis plovila, čikla model „Marko 560“ izrađenog za potrebe naručitelja i javnu namjenu, s podacima koji moraju biti obuhvaćeni dokumentacijom, nacrt i tablica izračuna težišta s težinama i težištima svih dijelova te rezultat konačnog ispitivanja stabilneta prototipa.

Ključne riječi: povijesna plovila, kulturna baština, europske norme, registar brodova, ISO 12217-3

Ključna poruka rada: Izvedbeni brodograđevni projekt čikla s europskom certifikacijom (CE) Hrvatskog registra brodova omogućava upotrebu tog povijesnog plovila za javnu namjenu, stavljanje na tržište i u funkciju turizma, što je odlučujuće za održivu zaštitu kulturne baštine. Pritom prilagodbom sigurnosnim zahtjevima standarda ISO 12217-3 nije narušen njegov tradicijski oblik, funkcionalnost i estetska vrijednost.

ULOGA UMJETNE INTELIGENCIJE U LIJEČENJU PSIHIJATRIJSKIH POREMEĆAJA

Anamarija PETEK ERIC

Klinika za psihijatriju, KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

ana5ek@gmail.com

Ivan ERIC

Klinika za kirurgiju, KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

ivaneric982@gmail.com

Ivana PAVLIČEVIĆ TOMAS

Klinika za psihijatriju, KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

pavlicevic1987@gmail.com

Ivan POŽGAIN

Klinika za psihijatriju, KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

pozgain.ivan@kbco.hr

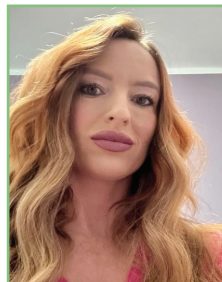
Sažetak

Primjena umjetne inteligencije (UI) donijela je izvjesnu revoluciju u različite javne sektore, uključujući zdravstvo. U području psihijatrije UI nudi obećavajući pristup za poboljšanje strategija liječenja i upravljanja psihijatrijskim poremećajima. Sažetak istražuje višeslojnu ulogu UI-ja u psihijatrijskoj skrbi i njegovu primjenu u kliničkim uvjetima. Algoritmi umjetne inteligencije odlični su u obradi ogromnih količina podataka i identificiranju složenih uzoraka, čineći ih neprocjenjivim alatima za psihijatrijska istraživanja. Tehnike strojnog učenja analiziraju različite izvore podataka, od genetskih markera i neuroslikovnih podataka do elektroničkih zdravstvenih zapisa i ishoda koje prijavljuju pacijenti. Integrirajući te podatke, UI olakšava identifikaciju biomarkera, predviđanje reakcija na liječenje i personalizirane intervencije prilagođene individualnim pacijentima. Jedna značajna primjena umjetne inteligencije u psihijatriji jest razvoj prediktivnih modela za rano otkrivanje i intervenciju. Ti modeli koriste se podatcima iz različitih izvora kako bi identificirali osobe s rizikom razvoja psihijatrijskih poremećaja, omogućujući pravovremene intervencije radi sprječavanja ili ublažavanja napredovanja simptoma. Osim toga, instrumenti za probir temeljeni na UI-ju pomažu kliničarima u preciznoj dijagnozi psihijatrijskih stanja analizirajući obrasce govora, izraza lica i druge ponašajne znakove. Također, digitalne terapije pokretane umjetnom inteligencijom nude

skalabilne i dostupne intervencije za osobe s psihijatrijskim poremećajima. Simulacije virtualne stvarnosti, „chatbotovi“ (platforme za razgovor) i aplikacije za pametne telefone pružaju psihoterapiju, kognitivno-bihevioralnu terapiju (KBT) i intervencije bazirane na svjesnosti, nadopunjujući tradicionalne modalitete liječenja. Te digitalne platforme pružaju kontinuiranu podršku, prate napredak simptoma i prilagođavaju intervencije u stvarnom vremenu na temelju povratnih informacija korisnika, čime se poboljšava terapijska suradljivost i ishodi liječenja. U kliničkim postavkama dinamični sustavi umjetne inteligencije u pružanju podrške pri odlučivanju pomažu kliničarima u planiranju liječenja i upravljanju medikamentoznom terapijom. Algoritmi obrade prirodnog jezika (engl. neurolinguistic patterns – NLP) analiziraju kliničke bilješke i podatke o pacijentima kako bi generirali preporuke za liječenje usklađene s praksama temeljenima na dokazima i preferencijama pacijenata. Takvi sustavi podrške odlučivanju poboljšavaju učinkovitost liječenja, smanjuju nuspojave i smanjuju troškove zdravstvene skrbi optimizacijom uporabe resursa. Unatoč svojim potencijalnim koristima, implementacija umjetne inteligencije u psihijatrijsku skrb predstavlja nekoliko izazova. Etička razmatranja u vezi s privatnošću podataka, pristranosti algoritama i autonomijom pacijenata zahtijevaju posebnu pozornost kako bi se osigurala odgovorna upotreba tehnologija UI-ja. Osim toga, integracija UI-ja u postojeće zdravstvene infrastrukture zahtijeva prevladavanje tehničkih prepreka, osiguranje interoperabilnosti i pružanje adekvatne obuke zdravstvenim stručnjacima. Zaključno, umjetna inteligencija ima ogroman potencijal za transformaciju pejzaža psihijatrijske skrbi omogućavajući rano otkrivanje, personalizirane intervencije i pristupe liječenju temeljene na podacima. Iskorištavanjem snage UI-ja kliničari mogu poboljšati ishode liječenja, unaprijediti iskustva pacijenata i unaprijediti naše razumijevanje psihijatrijskih poremećaja. Međutim, uspješna integracija UI-ja u kliničku praksu zahtijeva rješavanje etičkih, tehničkih i regulatornih izazova kako bi se osigurala sigurna i učinkovita implementacija.

Ključne riječi: umjetna inteligencija, psihijatrijski poremećaji, strategije liječenja, personalizirane intervencije, prediktivno modeliranje

Ključna poruka rada: Integracija algoritama UI omogućuje personalizirane intervencije, ranu detekciju i prediktivno modeliranje, mijenjajući i unaprjeđujući psihijatrijsku skrb putem pristupa vođenih podacima.

EUROPSKI PROSTOR ZA ZDRAVSTVENE PODATKE KAO RJEŠENJE JAVNOZDRAVSTVENIH PROBLEMA?

Tunjica PETRAŠEVIĆ

Pravni fakultet Osijek, Stjepana Radića 13, Osijek, Hrvatska

tpetrase@pravos.hr

Dunja DUIĆ

Pravni fakultet Osijek, Stjepana Radića 13, Osijek, Hrvatska

dduic@pravos.hr

Veronika SUDAR

Pravni fakultet Osijek, Stjepana Radića 13, Osijek, Hrvatska

vsudar@pravos.hr

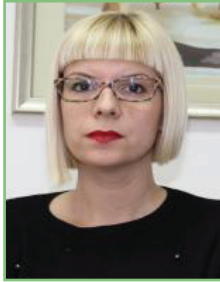
Sažetak

Europska unija djeluje u okviru komplementarne nadležnosti u području zdravstva, ograničavajući svoje djelovanje na potporu, koordinaciju i nadopunjavanje postupaka država članica. Članak 35. Povelje europske unije o temeljnim pravima jamči građanima Europske unije pristup preventivnoj zdravstvenoj zaštiti i liječenju, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i praksom, a istovremeno potvrđuje inicijativu Europske unije za održavanje visokog standarda zaštite ljudskog zdravlja kroz sve politike i aktivnosti. Zdravstvenoj je politici Europske unije cilj poboljšati zdravlje stanovništva, zaštititi javno zdravlje i osigurati pristup zdravstvenoj skrbi svim građanima Europske unije. Obuhvaća različita područja kao što su prevencija i kontrola zaraznih bolesti, pružanje zdravstvene skrbi, istraživanje i inovacije te sigurnost hrane i okoliša. Temeljni je cilj osigurati dostupnost zdravstvene zaštite za sve građane Europske unije, uz financijsku potporu i međudržavnu suradnju. Europska unije aktivno promiče suradnju i razmjenu informacija među državama članicama radi zajedničkog suočavanja s izazovima poput pandemije. Inicijative kao što je EU digitalna COVID potvrda primjer su takve suradnje, služeći ne samo interesima javnog zdravlja već i olakšavajući slobodu kretanja tijekom krize COVID-19. Osim toga, prijedlog Uredbe o uspostavi Europskog prostora za zdravstvene podatke ima za cilj omogućiti građanima pristup i razmjenu svojih zdravstvenih podataka elektroničkim putem s pružateljima zdravstvenih usluga, i u zemlji i među državama članicama. Europski prostor za zdravstvene podatke predstavlja obećavajuće rješenje za rješavanje složenih i višestranih izazova u javnom zdravstvu diljem država članica. Radom se nastoji istražiti potencijal europskog prostora za zdravstvene podatke u poboljšanju pružanja zdravstvene skrbi, unaprjeđenju istraživanja i poticanju inovacija za ublažavanje prevladavajućih javnozdravstvenih kriza. Cilj je rada kritički analizirati zdravstveno

zakonodavstvo Europske unije, s posebnim osvrtom na predloženu Uredbu o uspostavi Europskog prostora za zdravstvene podatke. Štoviše, autori istražuju predstavlja li ta inicijativa značajno proširenje nadležnosti Europske unije u području javnog zdravstva, potencijalno mijenjajući granice uključenosti Europske unije u to područje.

Ključne riječi: Europska unija, Europski prostor za zdravstvene podatke, javno zdravlje, zdravstvo

Ključna poruka rada: Može li Europski prostor za zdravstvene podatke biti rješenje za sprječavanje javnozdravstvenih kriza?

ZAPOŠLJAVANJE KAO PREDUVJET DEMOGRAFSKE REVITALIZACIJE SLAVONIJE I BARANJE

Anton PETRIČEVIĆ

Pravni fakultet Osijek, Stjepana Radića 13, Osijek, Hrvatska

apetrice@pravos.hr

Sažetak

Danas u tzv. globaliziranom svijetu suočeni smo s izazovima koji predstavljaju veliki problem Republici Hrvatskoj glede iseljavanja i odlaska mladih obitelji u druge zemlje gdje im se pružaju bolji uvjeti za život i rad. Demografske promjene vezane za odlazak mladih, mijenjanje starosne strukture stanovništva značajno je vidljivo u Slavoniji i Baranji odakle su puni autobusi mladih radno sposobnih ljudi odlazili u druge zemlje. U svjetlu tih izazova cilj je revitalizirati gospodarstvo, otvoriti nova radna mjesta, investirati u obrazovanje i stručno osposobljavanje kroz cjeloživotno obrazovanje, ostaviti mogućnost slobodnog useljavanja radno sposobnog stanovništva iz drugih zemalja i time uspostaviti povoljno okruženje za poslovne investicije. Treba poticati razvoj novih sektora globaliziranog svijeta, kao što su automatizacija i digitalizacija rada, ali ne treba zanemariti ni tradicionalne sektore vezane za proizvodnju zdrave hrane u velikoj žitnici. Potrebno je napraviti nove programe zapošljavanja kroz stručna osposobljavanja i prekvalifikacije, stjecanje novih vještina kroz nove vidove obrazovanja. Cilj je osigurati jednake mogućnosti za sve mlade ljude koji žele raditi i osigurati im ulazak na tržište rada pod jednakim i pravednim uvjetima, osigurati im rad bez diskriminacije, jednaku plaću za jednak rad i rad jednake vrijednosti, omogućiti inkluziju osoba s invaliditetom na tržište rada i njihovu socijalnu integraciju. Slavonija i Baranja treba osigurati socijalnu sigurnost svojim radnicima, poticati zapošljavanje i zaštititi prava građana kako bi oni mogli ostvariti svoj potencijal, kvalitetno živjeti i osjećati se zaštićeno. Osobito treba voditi brigu o tome da nema strukturne neusklađenosti na tržištu rada, što će reći da treba raditi na ciljanom obrazovanju prema potrebama regije. Istraživanje je provedeno na temelju metode anketiranja ključnih čimbenika radi evaluacije sadašnjeg stanja i kontinuiranog praćenja i iznalaženja novih mjera i pozitivnih rezultata u smanjenju stope nezaposlenosti u Slavoniji i Baranji i zaustavljanju negativnog trenda nezaposlenosti i demografske slike te regije.

Ključne riječi: demografska slika, novi programi zapošljavanja, revitalizacija tržišta rada

Ključna poruka rada: Cilj je otvaranje novih radnih mjesta kroz revitalizaciju gospodarstva, investiranje u obrazovanje i stručno osposobljavanje kroz cjeloživotno obrazovanje te slobodno useljavanje radno sposobnog stanovništva iz drugih zemalja i stvaranje uvjeta za poslovne investicije u Slavoniji i Baranji.

ULOGA PROJEKTA SURADNJE TVRTKE UNIKOM I FAKULTETA ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI U STRUČNOM OSPOSOBLJAVANJU STUDENATA

Ana POPOVIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Cara Hadrijana 10, Osijek, Hrvatska
apopovic@foozos.hr

Antonija HULJEV

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Cara Hadrijana 10, Osijek, Hrvatska
ahuljev@foozos.hr

Irella BOGUT

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Cara Hadrijana 10, Osijek, Hrvatska
ibogut@foozos.hr

Sažetak

Od siječnja do početka travnja 2023. godine Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku ostvario je suradnju s gradskom tvrtkom Unikom d. d. u okviru projekta Eko City Legosi. Suradnički tim i 18 studentica Ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja, podijeljenih u tri tima, osmislili su i proveli edukacijske radionice na temu razvrstavanja otpada za učenike prvih razreda u 20 osnovnih škola u Osijeku. Rad se bavi vrednovanjem provedbe projekta s obzirom na njegov doprinos stručnom osposobljavanju studentica koje su u njemu sudjelovale. Opći je cilj istraživanja utvrditi koliko je projekt doprinio stručnom osposobljavanju studentica za obavljanje poslova odgojitelja predškolske djece u izvanobiteljskim uvjetima, a posebni su ciljevi dobivanje uvida u opće zadovoljstvo studentica sudjelovanjem u projektu, utvrđivanje kompetencija koje su studentice razvile provedbom projekta i definiranje smjernice za poboljšanje sličnih projekata u budućnosti. Istraživanje je provedeno kvalitativnom metodom fokus grupa, pri čemu je svaki tim jedna fokus grupa s kojom je provedeno strukturirano vezano intervjuiranje prema unaprijed konstruiranom protokolu intervjuiranja. Odgovori sudionika pretipkani su nakon završetka istraživanja, kodirani te tematski podijeljeni prema odgovorima. Sudionici su pitani o korisnosti provedenoga projekta, dok su ključnim pitanjima pitani o korisnosti projekta s obzirom na cilj trenutačno pohađanoga studija. Također, sudionici su se izjašnjavali o poboljšanju ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje definiranih Preporukom Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije usvojenom 2006. godine o ključnim kompetencijama za održivi razvoj definiranim UNESCO-ovim dokumentom iz 2018. godine te općim i

specifičnim kompetencijama za zanimanje koje sudionik istraživanja stječe završetkom Prijediplomskoga sveučilišnoga studija ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja, odnosno, poslovima za koje je osposobljen sveučilišni prvostupnik/prvostupnica definiranim studijskim programom. Isto tako, sudionici su istraživanja bili ispitivani o specifičnim kompetencijama definiranim u ishodima kolegija studijskoga programa s kojima je provedba projekta bila povezana: Glazba s praktikumom, Lutkarstvo i Ekološki odgoj u dječjem vrtiću. Zaključna su se pitanja odnosila na procjenu zadovoljstva projektom te sugestije za poboljšanje sličnih projekata u budućnosti. Sudionici su redom procijenili da je projekt bio izrazito koristan s obzirom na njihovo buduće zanimanje, uz mala odstupanja u procjeni koje su kompetencije i na koji način poboljšale projektom te su iznijeli sugestije za poboljšanje praktičnih i organizacijskih okolnosti provedbe u potencijalnim budućim projektima takve vrste. Rezultati istraživanja pokazali su visok stupanj zadovoljstva sudionika projekta što predstavlja dobru motivacijsku osnovu u prijavi i provedbi sličnih stručnih projekata u budućnosti.

Ključne riječi: fokus-grupa, ključne kompetencije za cjeloživotno učenje, ključne kompetencije za održivi razvoj, suradnja s gospodarskim subjektima, kompetencije odgojitelja predškolske djece

Ključna poruka rada: Projektna nastava izravno doprinosi stjecanju temeljnih i specifičnih kompetencija studenata, budućih odgojitelja. Zadovoljstvo sudionika projekta pokazuje poželjnost za provedbu sličnih projekata u budućnosti.

EVALUACIJA METODE PREDIKCIJE POGODNOSTI POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA ZA UZGOJ SOJE UPORABOM K-NEAREST NEIGHBORS METODE STROJNOG UČENJA

Dorijan RADOČAJ

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
dradocaj@fazos.hr

Mladen JURIŠIĆ

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
mjurisic@fazos.hr

Sažetak

Utvrdjivanje pogodnosti poljoprivrednog zemljišta za uzgoj poljoprivrednih kultura glavni je korak u prilagodbi povećanih zahtjeva za hranom uzrokovanim rastom stanovništva, klimatskim promjenama i onečišćenjem okoliša. Najsuvremenije metode određivanja pogodnosti zemljišta za uzgoj poljoprivrednih kultura najčešće se temelje na višekriterijskoj analizi temeljenoj na geografskom informacijskom sustavu (GIS), u kombinaciji s naprednim postupcima ponderiranja kriterija. Međutim, ta metoda ima neke izrazite nedostatke, od kojih je najočitiji pretjerano oslanjanje na korisnikovu subjektivnu procjenu odabira i ponderiranja kriterija. Cilj je studije evaluirati predloženi novi pristup predviđanja pogodnosti poljoprivrednog zemljišta za uzgoj soje primjenom metode K-nearest neighbors (KNN). Takav pristup potencijalno nadilazi ograničenja konvencionalne višekriterijske analize GIS povećanjem računalne učinkovitosti, točnosti i objektivnosti predikcije. Metoda predikcije pogodnosti poljoprivrednog zemljišta validirana je za uzgoj soje unutar dva podskupa 50 x 50 km lociranih u kontinentalnoj biogeoregiji Hrvatske u četverogodišnjem razdoblju tijekom 2017. – 2020. Dva biofizička svojstva vegetacije – indeks lisne površine (LAI) i udio apsorbiranog fotosintetski aktivnog zračenja (FAPAR) – upotrebljavana su za trening i testiranje KNN modela strojnog učenja. Ti podatci, izvedeni iz satelitske misije srednje rezolucije PROBA-V, bili su glavni pokazatelji pogodnosti poljoprivrednog zemljišta za uzgoj soje, s visokom korelacijom sa zdravljem usjeva, prinosom i biomasom u prethodnim studijama. Različite kovarijate klime, tla, topografije i vegetacije upotrebljavane su za uspostavljanje odnosa s uzorcima za obuku, s ukupno 119 kovarijati koje su upotrebljavane po godišnjem predviđanju prikladnosti. KNN je omogućio visoku razinu točnosti predikcije za sve klase pogodnosti po standardu Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (FAO). Visoko pogodna klasa pogodnosti za uzgoj soje S1 FAO određena je na rijetko uporabljenom

podskupu A, dok je intenzivno kultivirano poljoprivredno zemljište proizvelo samo manji dio iste klase pogodnosti u podskupu B. Analiza osjetljivosti pokazala je snažan odnos vrijednosti prikladnosti zemljišta za usjeve za soju uzgoja u blizini šuma, što bi moglo ukazivati na koncept agrošumarstva kao novog pristupa gospodarenju poljoprivrednim zemljištem u Hrvatskoj.

Ključne riječi: FAO, okolišne kovarijate, geografski informacijski sustav

Ključna poruka rada: Utvrđivanje pogodnosti poljoprivrednog zemljišta za uzgoj poljoprivrednih kultura glavni je korak u prilagodbi povećanih zahtjeva za hranom. Evaluirani pristup temeljen na strojnom učenju i podacima daljinskih istraživanja nadilazi ograničenja konvencionalne višekriterijske analize GIS povećanjem računalne učinkovitosti, točnosti i objektivnosti predikcije.

SVEUČILIŠNI STUDIJ GLAZBE I NJEGOV UTJECAJ NA GLAZBENI ŽIVOT SLAVONIJE I BARANJE

Antoaneta RADOČAJ-JERKOVIĆ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
antoaneta.radocaj-jerkovic@aukos.hr

Berislav JERKOVIĆ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
bjerkov@yahoo.com

Sažetak

Visokoškolsko glazbeno obrazovanje na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku započinje osnivanjem četverogodišnjeg dodiplomskog studija Glazbene kulture akademske godine 1984./1985. na Pedagoškom fakultetu u Osijeku. Implementacijom Bolonjskog procesa u hrvatsko visoko obrazovanje studij mijenja strukturu iz četverogodišnjeg dodiplomskog u četverogodišnji prijediplomski i jednogodišnji diplomski studij te mijenja naziv u studij Glazbene pedagogije. Navedena izmjena kolidira i s osnivanjem Umjetničke akademije u Osijeku 2004. godine. Štoviše, studij Glazbene kulture poslužio je kao temelj za osnivanje i pokretanje ostalih umjetničkih studijskih programa u okviru navedene nove umjetničke visokoškolske ustanove (Pjevanja, Klavira, Likovne kulture te Glume i lutkarstva), a čije je djelovanje u nadolazećim godinama znatno unaprijedilo umjetničku djelatnost Sveučilišta. Na studiju Glazbene kulture/pedagogije od osnutka do danas diplomiralo je više od 400 glazbenih stručnjaka koji aktivno djeluju kao nastavnici glazbe u osnovnim i srednjim, općeobrazovnim i umjetničkim školama, ali i kao oblikovatelji glazbenog života te promicatelji glazbene umjetnosti u svojim sredinama, radeći najčešće u izvaninstitucionalnom okružju s glazbenim ansamblima kao što su pjevački zborovi, tamburaški, odnosno puhački orkestri, ustanove kulture, mediji, glazbeni festivali, vjerske zajednice te kulturno-umjetnička društva. Program studija Glazbene kulture sadrži brojne elemente koji osnažuju upravo izvođačke i izvođačko-organizacijske kompetencije diplomanata kroz sudjelovanja u umjetničkim kolegijima kao što su Dirigiranje, Zbor, Priređivanje za ansamble, Sviranje partitura i drugi. Tijekom povijesti studija te su kolegije izvodili uvaženi umjetnici, dirigenti i skladatelji koji su ostavili trag na određenom broju diplomanata koji danas djeluju kao predvodnici glazbenog života i promicatelji glazbene kulture Slavonije i Baranje. Cilj je istraživanja bio utvrditi postoji li utjecaj sveučilišnog glazbenog obrazovanja na napredak glazbenog života regije te u kojim je modalitetima glazbene i stručne djelatnosti takav utjecaj najočitiiji. Provedenim istraživanjem identificirani su pojedinci koji su svoje sveučilišno obrazovanje stekli na

studiju Glazbene kulture (kasnije Glazbene pedagogije) na osječkom sveučilištu, a koji se na temelju umjetničkih i stručnih postignuća izdvajaju iz prosjeka, te ih se može smatrati predvodnicima glazbenog života Slavonije i Baranje. Polustrukturiranim intervjuom istraženi su stavovi ispitanika o eventualnoj povezanosti između obrazovanja stečenog na studiju Glazbene kulture (Glazbene pedagogije) i kasnijih ostvarenja u njihovoj uspješnoj glazbenoj karijeri. Kao značajni izdvojili su se sadržaji i kolegiji usmjereni prema razvijanju reproduktivnih i organizacijskih kompetencija glazbenika koje su ispitanici prepoznali kao posebno utjecajnim za svoj kasniji glazbeni i profesionalni razvoj.

Ključne riječi: visokoškolsko glazbeno obrazovanje, glazbeni život Slavonije i Baranje, reproduktivna umjetnost, zbarsko pjevanje.

Ključna poruka rada: Visokoškolsko glazbeno obrazovanje započeto akademske godine 1984./1985. na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku generiralo je razvoj i unaprjeđenje glazbenog života Slavonije i Baranje kroz umjetničko djelovanje u području reproduktivnih i organizacijskih aktivnosti istaknutih aluminja.

POVEZANOST IZMEĐU RADNE ONESPOSABLJENOSTI I TJELESNE AKTIVNOSTI MEĐU MLADIM LJUDIMA

Paula RAJKOVIĆ

Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Crkvena ulica 21, Osijek, Hrvatska

paula144.rajkovic@gmail.com

Zvonimir TOMAC

Kineziološki fakultet, Drinska 16a Osijek, Hrvatska

ztomac@kifos.hr

Ivan PERIĆ

Kineziološki fakultet, Drinska 16a Osijek, Hrvatska

iperic@kifos.hr

Sažetak

Posljednjih desetljeća sjedilački način života postao je ozbiljan problem koji se pogoršao uvođenjem novih tehnoloških izuma koji su povećali populacijsku neaktivnost. Procjene govore da gotovo trećina svjetske populacije u adolescentskoj dobi nije dovoljno aktivna. Takav način života povećava rizik za nastanak mišićno-koštanih bolesti, raznih bolesti iz spektra metaboličkog sindroma, pretilosti, gubitka koncentracije i raznih mentalnih poremećaja. Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji tjelesna je aktivnost bilo koji pokret tijela koji proizvode skeletni mišići, a koji rezultira potrošnjom energije većom od potrošnje u mirovanju. Obuhvaća svaki oblik kretanja, a preporučuje se minimalno 150 minuta umjerene ili 75 minuta intenzivne tjelesne aktivnosti tjedno. Cilj je istraživanja ispitati povezanost načina života s pojavom boli u donjem dijelu leđa te u kojoj mjeri takvo stanje utječe na radnu onesposobljenost u mladim ljudima. U istraživanju je sudjelovao 71 ispitanik prosječne starosne dobi 23,18 godina, od čega 40 žena i 31 muškarac. Za ispitivanje vrste svakodnevnih tjelesnih aktivnosti, kao i vremena provedenog u njihovu obavljanju, uporabljena je duža verzija Međunarodnog upitnika o tjelesnoj aktivnosti. Za procjenu stupnja onesposobljenosti uporabljen je Oswestryjev upitnik za procjenu boli u lumbalnom dijelu leđa. Antropometrijske mjere su izračunate uz pomoć Langeova antropometra i digitalne vage Omron. Rezultati studije ukazuju da mladi ljudi dnevno provedu u sjedećem položaju 4 sata i 26 minuta, dok su prosječno tjelesno aktivni te na tjednoj bazi njihov prosječan metabolički utrošak energije iznosi 2235,99 MET minuta. Prosječna razina indeksa tjelesne mase za oba spola iznosi 23,99 kg/m² što je u granicama normalnih vrijednosti, međutim, muški ispitanici izlaze iz tih okvira te prema normativima s 25,26 kg/m² imaju generalno prekomjeran indeks tjelesne mase. Dodatno rezultati ukazuju da je 12,70% mladih ispitanika iz istraživanja umjereno onesposobljeno za rad

zbog sjedilačkog načina života koji moguće uzrokuje pojavu bolnosti u lumbalnom dijelu leđa. Postojanost umjerene radne onesposobljenosti i prosječne tjelesne aktivnosti među mladima kao generalni zaključak naglašava važnost promicanja zdravih navika tjelesne aktivnosti kako bi se smanjio rizik od radne onesposobljenosti u toj populaciji, a time i smanjili rizici i prevenirali na pogoršanje zdravstvenog stanja u kasnijoj životnoj dobi. Zdrav način života treba promicati među svim dobnim skupinama, jer što se takva navika ranije usvoji, veća je vjerojatnost da će postati uobičajen obrazac ponašanja i življenja.

Ključne riječi: tjelesna aktivnost, mladi, radna onesposobljenost

Ključna poruka rada: Rad je usmjeren na povezanost i utjecaj tjelesne aktivnosti na radnu nesposobnost, osobito među mlađom populacijom.

ARHAIZMI U NAZIVIMA POLJOPRIVREDNIH ORUĐA: DIJALEKTOLOŠKA ANALIZA I NJIHOVA SUVREMENA PRIMJENA

Marija RAŠIĆ

doktorandica na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku, Cara Hadrijana 10, Osijek, Hrvatska

marija.rasic.prof@gmail.com

Emina BERBIĆ KOLAR

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Cara Hadrijana 10, Osijek, Hrvatska

ebkolar@gmail.com

Daniel RAŠIĆ

Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Vinkovačka cesta 63c, Osijek, Hrvatska

daniel.rasic@hapih.hr

Sažetak

Ovome znanstvenom radu cilj je istražiti uporabu arhaizama u nazivima starih poljoprivrednih oruđa te njihovu suvremenu primjenu u kontekstu poljoprivrede. Kombinirajući dijalektološki pristup s proučavanjem poljoprivredne prakse, istražuje se kako se tradicionalni nazivi oruđa očuvani u lokalnim dijalektima rabe u suvremenim uvjetima. Promjene u trendovima poljoprivrede često dovode do inovacija u dizajnu i funkcionalnosti poljoprivrednih alata i oruđa. Kako se tehnologija razvija i prilagođava potrebama suvremene poljoprivrede, mijenjaju se i nazivi i jezik koji se upotrebljavaju za opisivanje tih alata. Uvođenje novih tehnoloških rješenja poput automatizacije, robotike ili precizne poljoprivrede zahtijeva nova imenovanja alata kako bi se odrazile njihove funkcije i performanse. Globalizacija poljoprivredne industrije dovodi do integracije stranih terminologija i naziva, što dodatno mijenja jezik poljoprivredne prakse. Taj dinamičan odnos razvoja tehnologije, prilagodbe poljoprivrednih alata i promjena u jeziku odražava evoluciju same poljoprivredne djelatnosti te naglašava važnost kontinuiranog praćenja i prilagođavanja jezičnih obrazaca u skladu s promjenama u poljoprivrednom sektoru. U prvom dijelu rada analiziraju se arhaizmi u nazivima poljoprivrednih alata i oruđa koji su se upotrebljavali u prošlim vremenima te se istražuje njihova povijest i semantičke promjene kroz vrijeme. Naglasak se stavlja na lokalne dijalekte štokavskoga narječja i regionalne varijante naziva, istražujući njihovu raznolikost i kulturnu važnost. Proučavajući povijesni razvoj naziva oruđa i semantičke promjene kroz vrijeme, istražujemo kako su lokalni dijalekti i regionalne varijante naziva oblikovali poljoprivredni vokabular. Analiza omogućuje uvid u bogatstvo jezičnog nasljeđa i njegovu povezanost s kulturnim identitetom i tradicijom. U drugom dijelu istražuje se kako su

se ti arhaizmi očuvali ili modificirali u suvremenom poljoprivrednom vokabularu. Kroz primjere iz prakse na OPG-ovima Osječko-baranjske županije anketom se analizira kako i koliko se tradicionalni nazivi oruđa rabe u suvremenom kontekstu poljoprivredne tehnologije i prakse, istražujući njihovu funkcionalnost i semantičku prilagodbu. Kroz interdisciplinarnu analizu rad doprinosi razumijevanju veze jezičnih fenomena, kulturne baštine i praktične primjene u poljoprivredi. Osim toga, ističe se važnost očuvanja lokalnih dijalekata i tradicionalnih naziva u suvremenom svijetu kako bi se očuvala kulturna raznolikost i bogatstvo jezičnog nasljeđa.

Ključne riječi: dijalektologija, mehanizacija, poljoprivreda, poljoprivredni alati

Ključna poruka rada: Promjene u trendovima poljoprivrede dovode do inovacija poljoprivrednih alata. Kako se tehnologija prilagođava potrebama suvremene poljoprivrede, mijenja se i jezik koji se rabi za opisivanje tih alata. Rad prikazuje arhaizme u nazivima poljoprivrednih alata koji su se upotrebljavali u prošlosti te istražuje njihovu primjenu i semantičke promjene kroz vrijeme.

UTJECAJ VISOKOFREKVENCIJSKOG ELEKTROMAGNETSKOG POLJA NA KLIJAVOST SJEMENA

Slavko RUPČIĆ

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kneza Trpimira 2B, Osijek, Hrvatska

slavko.rupcic@ferit.hr

Vanja MANDRIĆ

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kneza Trpimira 2B, Osijek, Hrvatska

vanja.mandric@ferit.hr

Miroslav LISJAK

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska

miroslav.lisjak@fazos.hr

Vinko ŽOLDIN

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kneza Trpimira 2B, Osijek, Hrvatska

vinko.zoldin@ferit.hr

Sažetak

Elektromagnetsko (EM) zračenje nalazi se svuda oko nas i utječe na biljni i životinjski svijet koji se pod njegovim utjecajem mijenjao i razvijao, a tijekom evolucijskog procesa i prilagodio parametrima (intenzitetu i frekvenciji) elektromagnetskog polja nastalog uslijed prirodnih izvora. Ta polja zajedno s ostalim okolišnim parametrima (vlaga, temperatura, izloženost sunčevoj energiji, i drugi) predstavljaju okruženje u kojem se živi svijet razvija. Ako je to okruženje „ugodno“ (optimalni uvjeti), tada je i razvoj poticajan. Odstupanje od optimalne razine zračenja uzrokuje stres i utječe na daljnji razvoj organizama. Sjeme biljaka početna je faza razvoja biljke koja je prva pod utjecajem tog zračenja. Kvaliteta sjemena poljoprivredne kulture jedan je od važnijih čimbenika formiranja prinosa jer u velikoj mjeri određuje rast, razvoj i prinos biljaka. Različite kemijske, fizikalne i fiziološke metode rabe se u svrhu poboljšanja kvalitete sjemena. Utjecajem na biokemijske i fiziološke procese u sjemenkama može se pridonijeti ranijem klijanju, boljem zdravlju sadnica te bržem rastu i razvoju u kasnijoj fazi razvoja biljaka. Elektromagnetsko zračenje sjemena visokofrekvencijskim (VF) monoharmonijskim signalom pripada fizikalnim metodama tretiranja čiji su optimalni uvjeti još uvijek nepoznati. Polazna je hipoteza istraživanja da elektromagnetsko zračenje utječe na ukupnu klijavost, energiju klijanja te masu klijanca. U istraživanju se nastoje utvrditi optimalni elektromagnetski uvjeti rasta i razvoja biljaka na nivou klijavosti sjemena. U tu svrhu provedena su tretiranja sjemena

suncokreta (*Helianthus annuus* L.) sorte „Luka“ (proizvođač: Poljoprivredni institut Osijek) monoharmonijskim signalom definiranog intenziteta u frekvenzijskom opsegu 0,8 – 8 GHz. Sjeme nije predtretirano niskim temperaturama ni tretirano protiv patogena pri sjetvi. Nakon četvrtog dana eksperimenta najbolji rezultat ostvaren je zračenjem od 60 minuta pri frekvenciji 1 GHz, snagom zračenja –10 dBm, gdje je kod 63,12% klijanaca utvrđeno visokorazvijeno sekundarno korijenje. Drugi statistički najznačajniji rezultat dobiven je u trećoj varijanti gdje je pri frekvenciji 2 GHz i snazi zračenja –3 dBm u trajanju od 30 minuta zabilježeno 60,97% klijanaca s razvijenim sekundarnim korijenjem. Nadalje, nakon desetog dana eksperimenta kod već navedenog uzorka s 63,12% visokorazvijenog sekundarnog korijenja, utvrđena je i najveća masa korijena klijanaca od 0,0988 g, premda se ona nije statistički značajno razlikovala od kontrolnog uzorka. S obzirom na rezultate pri frekvenciji 1 GHz, u idućem ciklusu odabran je frekvenzijski spektar 0,8 – 1,15 GHz i intenziteta zračenja $-3,5 \pm 0,5$ dBm u trajanju od 30 minuta. Nakon četvrtog dana čak sedam od osam zračenih uzoraka imalo je više od 44% klijanaca s razvijenim sekundarnim korijenjem. Desetog dana eksperimenta utvrđena je najveća masa korijena klijanaca od 0,0987 g pri frekvenciji 1 GHz sa statistički značajnom razlikom naspram kontrolnog uzorka. Rezultati ukazuju na to da predtretiranje sjemena VF elektromagnetskim poljem može značajno utjecati na klijavost, brži razvoj sekundarnog korijenja te povećanje njegove mase, što može rezultirati bržim razvojem biljke u njezinu prirodnom okružju zbog lakšeg dolaska do hranjivih tvari iz tla. U budućim istraživanjima ispitivat će se aktivnost enzima te konduktivnost EM poljem zračenih uzoraka (poljoprivrednih kultura). Nadalje, istraživanje će se, u budućem radu, proširiti i na druge važne poljoprivredne kulture (npr. pšenica, kukuruz, uljana repica i druge).

Ključne riječi: klijavost, sjeme, elektromagnetsko polje, sekundarni korijen, poljoprivredna kultura

Ključna poruka rada: Elektromagnetsko zračenje utječe na ukupnu klijavost, energiju klijanja te masu klijanca sjemena poljoprivrednih kultura. U istraživanju se nastoje utvrditi optimalni elektromagnetski uvjeti rasta i razvoja biljaka na nivou klijavosti sjemena. U tu svrhu provedena su tretiranja sjemena suncokreta (*Helianthus annuus* L.) monoharmonijskim signalom definiranog intenziteta u frekvenzijskom opsegu 0,8 – 8 GHz.

OD PREDRASUDA DO RAZUMIJEVANJA: POVEZIVANJE STUDIJA O DISKRIMINIRANJU STARIJIH OSOBA SA STUDIJAMA STARENJA

Ljerka SEDLAN KÖNIG

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

ljerka.konig@efos.hr

Dora VRBAN

Addiko Bank d. d. Kapucinska 29, Osijek, Hrvatska

doravrbani11080@gmail.com

Sažetak

Starenje stanovništva značajan je pokretač demografskih promjena, osobito u zemljama s niskom stopom nataliteta i sve duljim životnim vijekom. Proučavanje diskriminiranja starijih osoba (engl. Ageism) i starenja tradicionalno je fragmentirano, a istraživači u područjima kao što su sociologija, psihologija, gerontologija, javno zdravstvo i ekonomija tim temama pristupaju iz različitih perspektiva. Članak naglašava međusobnu povezanost diskriminiranja po dobi s istraživanjem starenja i demografskom održivošću, zagovarajući pomak od predrasuda ka razumijevanju. Studija se bavi trima aspektima te teme: preispitivanjem koncepta starenja s naglaskom na holističkom razumijevanju predrasuda o starijim osobama; istraživanjem skrivenih učinaka diskriminacije po dobi kao prepreke postizanju optimalnog zdravlja i dobrobiti; i promišljanjem o povezanosti demografske održivosti sa starenjem stanovništva. Umjesto da se na starenje gleda kao na razdoblje propadanja, slabosti i ovisnosti, naglasak treba biti na promicanju pozitivnih iskustava starenja koja daju prednost dobrobiti, autonomiji i dostojanstvu. Diskriminacija po godinama, koja je prisutna u modernim društvima, može pridonijeti različitom pristupu zdravstvenoj skrbi i liječenju za starije osobe, utjecati na stavove pružatelja zdravstvenih usluga i odluke o liječenju te utjecati na percepciju starijih osoba o vlastitom zdravlju i dobrobiti. Baveći se problemom starenja na individualnoj, međuljudskoj i društvenoj razini, istraživači i praktičari mogu stvoriti okružja koja podržavaju zdravlje, dostojanstvo i kvalitetu života starijih osoba. Podatci za studiju prikupljeni su iz fokus-grupa koje su činili građani u dobi od 65 godina i stariji. Rezultati upućuju na to da se starije osobe osjećaju mnogo mlađe od svoje stvarne dobi, da su u prosjeku aktivnije i pokretljivije nego što to misle druge generacije, da su izrazito protiv zona za starije osobe, na primjer u trgovačkim centrima i knjižnicama, ali da očekuju iskustvo prilagođeno njihovim potrebama i preferencijama. Zalaganje za dostojanstveno starenje nije korisno samo za starije osobe nego može donijeti i značajne ekonomske koristi za zajednicu i poduzeća, kao što su: povećana produktivnost i inovativnost, dulje razdoblje zapošljivosti i manje

opterećenje za mirovinski sustav, smanjenje troškova za zdravstvenu zaštitu, veću zaradu u sektorima maloprodaje, turizma, slobodnog vremena, zabave i drugo. Studije starenja pomažu u procjeni dugoročnih implikacija demografskih trendova na održivost programa socijalne sigurnosti, sustava zdravstvene skrbi i mirovinskog sustava. Ispitivanjem čimbenika kao što su stope sudjelovanja u radnoj snazi i međugeneracijski prijenos resursa istraživači mogu procijeniti financijski i društveni utjecaj starenja stanovništva i pružiti korisne informacije politikama koje promiču međugeneracijsku jednakost i pravednost.

Ključne riječi: predrasude o starijim osobama, pozitivno starenje, diskriminacija starijih osoba, demografska održivost

Ključna poruka rada: Zalaganje za dostojanstveno starenje nije korisno samo za starije osobe nego može donijeti i značajne ekonomske koristi za zajednicu i poduzeća. Studije starenja pomažu u procjeni dugoročnih implikacija demografskih trendova, financijskog i društvenog utjecaja starenja stanovništva te mogu pružiti korisne informacije politikama koje promiču međugeneracijsku jednakost i pravednost.

KULTURNA BAŠTINA KAO IDENTITETSKA OSNOVA U TURISTIČKOJ PROMOCIJI BARANJE

Božo SKOKO

Fakultet političkih znanosti, Trg Drage Iblera 10, Zagreb, Hrvatska

bskoko@fpzg.hr

Damir JUGO

Veleučilište Edward Bernays, Ulica grada Vukovara 23, 10000, Zagreb, Hrvatska

damir.jugo@bernays.hr

Dejan GLUVAČEVIĆ

Veleučilište Edward Bernays, Ulica grada Vukovara 23, 10000, Zagreb, Hrvatska

dejan.gluvicevic@bernays.hr

Sažetak

Identitet Baranje oblikovan je bogatom kulturno-povijesnom baštinom koja je nastala pod utjecajem društveno-političkih čimbenika tijekom vremena, što ga ujedno čini kompleksnim i višeslojnim. Kao takva, kulturno-povijesna baština Baranje promatra se kroz materijalne i nematerijalne elemente baranjske kulture, tradicije, običaja, umjetnosti, arhitekture, gastronomije, ali i prirodnih znamenitosti, a koji su sve češći elementi upotrebljavani u turističkoj promociji. S obzirom na to da je turizam jedan od najglasnijih kanala promocije destinacija, a ujedno i jedan od elemenata konkurentnog identiteta (Anholt, 2009), autori postavljaju istraživačko pitanje kako bi ustanovili koliku ulogu ima kulturna baština, kao identitetska osnova, u turističkoj promociji Baranje, ali i njezini potencijali u turističkoj promociji. Odnosno u kolikoj je mjeri kulturna baština strateški zastupljena pri komunikaciji i strateškoj promociji regije. Stoga je cilj rada utvrditi ulogu, ali i zastupljenost kulturne baštine u strateškom promišljanju i komunikaciji o Baranji u kontekstu turističke promocije. S ciljem dobivanja odgovora na postavljena istraživačka pitanja autori se koriste kvantitativnim i kvalitativnim istraživačkim metodama. Za potrebe rada kvantitativna istraživačka metoda oslanja se na analizu sadržaja dokumenata objavljenih na internetskoj stranici TZ Baranje te Instagram profila te turističke zajednice, dok se kvalitativna metoda oslanja na polustrukturirane dubinske intervju s relevantnim ispitanicima s područja regije i šire. Na temelju dobivenih rezultata istraživanja autori postavljaju niz preporuka za poboljšanje integracije kulturne baštine u turističkoj promociji Baranje.

Ključne riječi: Baranja, identitet, kulturna baština, turizam, promocija

Ključna poruka rada: Bogata i raznolika kulturno-povijesna baština Baranje, oblikovana kroz niz društveno-političkih utjecaja, predstavlja temelj identiteta regije te nudi značajan potencijal za turističku promociju, ali isto tako kako bi ispunila svoj potencijal njezina uloga mora biti od strateške važnosti u daljnjim komunikacijskim aktivnostima.

RAZVOJ ODRŽIVIH DESTINACIJA KROZ EUDAJMONISTIČKA TURISTIČKA ISKUSTVA

Daniela SOLDIĆ FRLETA

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska
danielas@fthm.hr

Sažetak

U današnjem užurbanom, digitaliziranom i potrošačkom svijetu primjećuje se sve veća udaljenost među ljudima, što rezultira povećanom potrebom za dubljim i smislenijim iskustvima, posebno u putovanjima. Destinacije se moraju prilagoditi tom novom trendu tražeći načine kako bi (su)kreirale turističke proizvode koji će posjetiteljima osigurati autentična i smislena iskustva. Turistička iskustva koja se temelje na eudajmonističkim vrijednostima, usmjerena na osobni razvoj, postizanje potencijala i razvoj vrlina predstavljaju inovativan pristup koji može obogatiti turističku ponudu i privući posjetitelje željne transformativnog iskustva. Navedena ideja posljednjih je godina potaknula mnoga istraživanja u turizmu, a cilj je ovog rada istražiti koristi koje proizlaze iz usmjerenosti turističkih doživljaja na eudajmonizam, ali i utvrditi kako takav pristup može pozitivno utjecati na kontinentalne destinacije, lokalne zajednice i njihovu održivost. Kada se uzme u obzir uže značenje eudajmonizma koje postavlja sreću zajednice kao etički cilj života, usmjerenost na stvaranje eudajmonističkih turističkih iskustava može donijeti brojne koristi svim sudionicima. Kreiranje autentičnih, dubokih i smislenih turističkih doživljaja može privući zahtjevne turiste, istaknuti regiju kao destinaciju visoke vrijednosti te rezultirati povećanjem njezine turističke atraktivnosti, produljenjem boravka turista i rastom prihoda od turizma. Taj pristup može potaknuti ekonomski razvoj, stvaranje novih radnih mjesta te promicanje i očuvanje lokalne kulture i tradicije. Stvaranje turističkih doživljaja koji potiču osobni rast, dobrobit posjetitelja te poštuju lokalno stanovništvo i okoliš, može osigurati dugoročnu održivost i doprinijeti demografskoj revitalizaciji regije. S obzirom na rastuću potražnju za autentičnim i obogaćujućim turističkim iskustvima, kontinentalna Hrvatska ima priliku prilagoditi turizam suvremenim zahtjevima turista kroz stvaranje eudajmonističkih turističkih iskustava koja mogu postati njezina konkurentna prednost. U tom se kontekstu predlaže kreiranje turističkih programa koji omogućavaju dublje upoznavanje s lokalnim načinom života, običajima i vrijednostima, kao i organiziranje aktivnosti koje potiču osobni razvoj i ostvarenje potencijala posjetitelja. To mogu biti edukacijski programi, radionice samospoznaje, meditacija u prirodi ili volonterski programi koji povezuju posjetitelje s lokalnom zajednicom. Kontinentalna Hrvatska, s bogatom kulturnom baštinom, prirodnim ljepotama i gostoljubivošću lokalnog stanovništva, ima potencijal za stvaranje eudajmonističkih turističkih doživljaja

koji će posjetiteljima omogućiti osobni rast i transformaciju, a destinacijama donijeti konkurentsku prednost i osigurati održivi razvoj.

Ključne riječi: turizam, eudajmonizam, turistički doživljaj, održivost, kontinentalna Hrvatska

Ključna poruka rada: Razvoj eudajmonističkih turističkih doživljaja koji poštuju lokalne zajednice i okoliš podržava osobni rast posjetitelja, a destinacijama donosi konkurentsku prednost i osigurava održivi razvoj.

DEMOGRAFSKI IZAZOVI FERTILITETA U SLAVONIJI I BARANJI: ANALIZA TRENDOVA I UTJECAJA ISELJAVANJA

Izv. prof. dr. sc. Marin STRMOTA

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Trg J. F. Kennedyja 6, 10000 Zagreb

mstrmota2@net.efzg.hr

Sažetak

U posljednjih nekoliko desetljeća područje Slavonije i Baranje suočava se s izrazitim demografskim padom, pri čemu je smanjenje fertiliteta jedno od ključnih obilježja tog procesa. Ovaj rad analizira trendove fertiliteta u pet istočnih županija (Vukovarsko-srijemska, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Virovitičko-podravska i Brodsko-posavska) uzimajući u obzir utjecaj iseljavanja mladih koji predstavljaju vitalni dio fertile populacije, kao i šire socioekonomske čimbenike. Fokus je na razdoblju od početka 21. stoljeća, s posebnim osvrtom na posljednje godine, tijekom kojih je demografska kriza postala još izraženija. Istraživanje se temelji na demografskim statistikama, podacima o migracijama te postojećim analizama koje se bave povezanošću socioekonomskih uvjeta i rodnosti. Iseljavanje mladih, posebno visokoobrazovane populacije, rezultira ne samo smanjenjem radne snage već i drastičnim padom fertiliteta. Obitelji koje ostaju u regiji suočavaju se s nepovoljnim gospodarskim uvjetima, nedostatkom stabilnog zaposlenja i infrastrukturnih resursa, što dodatno smanjuje mogućnost i želju za proširenjem obitelji. Uz to, promjene u društvenim normama, odgađanje roditeljstva i promjene u rodnim ulogama doprinose daljnjem smanjenju broja novorođenih. Komparativna analiza fertiliteta u Slavoniji u odnosu na druge dijelove Hrvatske te ruralno-urbane razlike unutar regije omogućuje bolji uvid u specifične izazove s kojima se Slavonija suočava, ali i u potencijalne strategije koje bi mogle pridonijeti rješavanju ovih problema. Poseban naglasak stavljen je na mogućnosti koje nude pronatalitetne politike i mjere koje bi mogle poboljšati demografske trendove, poput poticanja povratka iseljenih, olakšanja u zapošljavanju mladih te unapređenja uvjeta za osnivanje obitelji. Zaključak rada ističe kako su integrirane demografske i gospodarske mjere nužne za dugoročno usporavanje demografske erozije u Slavoniji i Baranji, ali je potrebno i rebrandiranje društvenog života te repositioniranje gospodarstva tog dijela Hrvatske kako bi postao atraktivniji za stanovništvo u radnoj i fertilnoj dobi. Inovativne gospodarske grane, bolje obrazovne mogućnosti i modernizacija socijalne infrastrukture ključne su za zaustavljanje odlaska stanovništva i stvaranje uvjeta koji potiču stabilizaciju fertiliteta i održivi razvoj regije.

Ključne riječi: fertilitet, iseljavanje, demografske promjene

Ključna poruka rada: Integrirane demografske i gospodarske mjere, inovativne gospodarske grane, bolje obrazovne mogućnosti i modernizacija socijalne infrastrukture nužne su za dugoročno usporavanje demografske erozije u Slavoniji i Baranji.

KREATIVNOST I INOVATIVNOST U PODUČAVANJU STRANOG JEZIKA STRUKE

Antonija ŠARIĆ

Prehrambeno-tehnološki fakultet Osijek, Franje Kuhača 18, Osijek, Hrvatska

antonija.saric@ptfos.hr

Lahorka BUDIĆ

Prehrambeno-tehnološki fakultet Osijek, Franje Kuhača 18, Osijek, Hrvatska

lahorka.budic@ptfos.hr

Sažetak

Poučavanje engleskog jezika struke na nematičnim sveučilištima dio je gotovo svakog akademskog programa. Kada studenti upišu određeni fakultet, sa sobom donose znanje stranog jezika stečeno kroz formalno obrazovanje i neformalna iskustva. Međutim, čest je slučaj da je njihovo predznanje iz područja stranog jezika, najčešće engleskog, manjkavo, što uvelike otežava profesorima stranog jezika struke kvalitetno provođenje nastave. Stoga je kreativnost i inovativnost profesora jezika te poticanje studenata na kreativno rješavanje zadataka iznimno važno za usvajanje stranog jezika struke, što je ujedno i bila premisa za ovo istraživanje. Uvođenje raznolikog medijskog sadržaja u nastavu jezika ne samo da olakšava studentima usvajanje sadržaja i tematski raspon već ih potiče i na samostalno istraživanje sadržaja izvan okvira kurikuluma, čime unapređuju svoje znanje i vještinu govorenja engleskog jezika. Cilj je rada predstaviti rezultate upitnika provedenog među studentima diplomskoga studija Prehrambeno-tehnološkoga fakulteta i prijediplomskoga studija kemije o metodama učenja jezika koje smatraju najučinkovitijima. Nadalje, rad će predstaviti i praktične ideje za motiviranje studenta kako bi poboljšali svoje vještine uporabe engleskog jezika, posebno u govoru i komunikaciji. Osim toga, uloga tehnologije olakšava uvođenje inovativnih metoda u poučavanje stranog jezika struke. Naime, većina studenata smatra da se u poduci jezika treba koristiti multimedijalnim izvorima (videoisječci, podcasti, kvizovi) ili debatirati na zadanu temu u svrhu poboljšanja komunikacijskih vještina. Isto tako, većina studenata smatra da je razvijanje kritičkog mišljenja u procesu učenja jezika vrlo važno te da profesori jezika često potiču studente da iznesu svoje mišljenje te kritički promišljaju o temama relevantnim za njihovu struku. Međutim, iako studenti uviđaju važnost kreativnosti i inovativnosti u poučavanju jezika, većina ih ipak smatra tradicionalne nastavne metode (predavanja i vježbe) najučinkovitijima i daje prednost tradicionalnim dijaloškim vježbama s profesorom. Nešto manji broj studenata aktivno se koristi online platformama za vježbanje jezika te naglašava važnost izloženosti stranom jeziku kroz YouTube, serije, filmove. Studenti prosječno provedu između 6 i 10 sati tjedno koristeći se medijima na stranom jeziku. Provedenim istraživanjem dolazimo

do zaključka da studenti kreativne i inovativne pristupe u nastavi smatraju važnima za usvajanje stranoga jezika struke, iako daju prednost tradicionalnim metodama poučavanja koje iziskuju njihov manji angažman.

Ključne riječi: kreativnost, inovativnost, nastava jezika struke, kritičko mišljenje, multimedijски sadržaji

Ključna poruka rada: Profesori stranog jezika struke trebaju pratiti razvoj moderne tehnologije kako bi osuvremenili nastavni proces te studentima približili nastavne sadržaje. Međutim, provedenim istraživanjem dokazano je kako studenti i dalje tradicionalne metode poučavanja smatraju jednako učinkovitima.

ULOGA RODNO UVJETOVANOG NASILJA U INDIKATORIMA NEGATIVNOG MENTALNOG ZDRAVLJA

Daniela ŠINCEK

Filozofski fakultet Osijek, Lorenza Jägera 9, Osijek, Hrvatska
dsincek@ffos.hr

Marija MILIĆ

Filozofski fakultet Osijek, Lorenza Jägera 9, Osijek, Hrvatska
mmilic@ffos.hr

Jasmina TOMAŠIĆ HUMER

Filozofski fakultet Osijek, Lorenza Jägera 9, Osijek, Hrvatska
jtomatic@ffos.hr

Ana BABIĆ ČIKEŠ

Filozofski fakultet Osijek, Lorenza Jägera 9, Osijek, Hrvatska
ababic@ffos.hr

Sažetak

S obzirom na brojne izazove proteklih godina (pandemija, potresi, ekonomske nesigurnosti i ratni sukobi u relativnoj blizini), mladi, uključujući i studente, pokazuju veće izazove mentalnog zdravlja, ponajviše povišene razine depresivnosti, anksioznosti i stresa kao indikatora negativnog mentalnog zdravlja. U studentskoj populaciji kao dodatni izazov pojavljuje se i rodno uvjetovano nasilje koje može biti povezano s indikatorima negativnog mentalnog zdravlja. Stoga se u radu željelo provjeriti kako doživljavanje i činjenje rodno uvjetovanog nasilja (uživo i na internetu) doprinosi objašnjenju varijance depresivnosti, anksioznosti i stresa. U istraživanju su sudjelovali studenti hrvatskog (osječkog) i bugarskog sveučilišta koji su ispunili upitnike na hrvatskom, odnosno na bugarskom jeziku te su procijenili: a) koliko su u posljednjih godinu dana doživjeli i činili rodno uvjetovano nasilje, b) razinu vlastite depresivnosti, anksioznosti i stresa. Sudjelovalo je ukupno 250 sudionika, od toga 129 iz Hrvatske. S obzirom na rod uzorak je bio pretežno ženski (211 studentica; 84,4%). Prosječna dob iznosila je 22,95 godina (SD = 3, 72). Kako bi se provjerili doprinosi rodno uvjetovanog nasilja indikatorima negativnog mentalnog zdravlja, provedene su tri hijerarhijske regresijske analize, pri čemu su kriteriji bili redom depresivnost, anksioznost i stres. Analize su provedene u dva koraka, pri čemu su u prvom koraku uvršteni činjenje i doživljavanje rodno uvjetovanog nasilja na internetu, a u drugu korak činjenje i doživljavanje rodno uvjetovanog nasilja uživo. Modeli su objasnili 8,7% varijance depresivnosti, 12,2% varijance anksioznosti te 6,5% varijance stresa. Doživljavanje rodno uvjetovanog nasilja na internetu (RUN-I) jedini je

od četiri prediktora pridonosilo objašnjenju depresivnosti. Oni sudionici koji izvještavaju o većem doživljavanju RUN-I-ja, imaju i izraženiju depresivnost. Višoj razini anksioznosti doprinose više razine doživljavanja rodno uvjetovanog nasilja i uživo i na internetu te manje činjenje tog nasilja, ali samo na internetu. Više činjenje nasilja na internetu povezano je s nižim razinama stresa, što na prvi pogled može ukazivati na svojevrsnu katarzičnu reakciju. Ipak, indikatori multikolinearnosti ukazuju na moguću kolinearnost dvije subskale rodno uvjetovanog nasilja na internetu što također može biti objašnjenje dobivenih rezultata. Unatoč tim izazovima, rad ukazuje da i rodno uvjetovano nasilje u određenoj mjeri doprinosi indikatorima negativnog mentalnog zdravlja, ponajprije anksioznosti studenata.

Ključne riječi: rodno uvjetovano nasilje, mentalno zdravlje, depresivnost, anksioznost, stres

Ključna poruka rada: Rodno uvjetovano nasilje uživo i na internetu doprinosi indikatorima negativnog mentalnog zdravlja, odnosno depresivnosti, anksioznosti i stresu. Pri tome su najznačajniji doprinosi objašnjenju varijance anksioznosti, a značajni prediktori su doživljavanje tog tipa nasilja i uživo i na internetu te činjenje na internetu.

ULOGA TAMBURAŠKOGA ORKESTRA KAO IZVANŠKOLSKE AKTIVNOSTI U PROMICANJU KULTURNIH VRIJEDNOSTI SLAVONIJE, BARANJE I SRIJEMA

Tihana ŠKOJO

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
tihana.skojo@aukos.hr

Marko SESAR

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
marsesar@gmail.com

Dora VUJNOVIĆ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
doravujnovic1@gmail.com

Sažetak

Izvanškolske aktivnosti jesu strukturirane, organizirane aktivnosti u okviru kojih se učenici u slobodno vrijeme okupljaju kako bi zadovoljili svoje interese prema pojedinom području. Sudjelovanjem u izvanškolskim aktivnostima učenici aktivno stječu brojna znanja, razvijaju različite sposobnosti i iskustveno se obogaćuju. S obzirom na to da izvanškolske aktivnosti nisu obvezne aktivnosti i s obzirom na to da se uspjeh ne vrednuje onako kako je propisano u općeobrazovnim i glazbenim školama, pohađanje takvih aktivnosti neupitan je pokazatelj zainteresiranosti učenika, kao i volje i želje za sudjelovanjem u tako organiziranom obliku provođenja slobodnoga vremena. Tamburaški je orkestar glazbena izvanškolska aktivnost koja je primarno usmjerena na razvijanje glazbenih dispozicija učenika, odnosno na sviranje tamburaških instrumenata. U tu se umjetničku aktivnost okupljaju učenici s ciljem stjecanja glazbenih znanja i vještina, zadovoljavanja želje za skupnim muziciranjem i povezivanja s tradicijom i kulturnim glazbenim nasljeđem ponajprije svojega kraja. Poticaj su za uključivanje u tamburaški orkestar glazbeno-estetska ostvarenja učenika, kao i brojni socijalni razlozi koji podrazumijevaju želju za pripadanjem skupini, potrebu za druženjem u slobodno vrijeme kroz angažiranost u skupnoj aktivnosti. U radu će se prikazati istraživanje koje je provedeno s ciljem ispitivanja mišljenja o aktivnostima tamburaškoga orkestra kao izvanškolske aktivnosti i o ulozi tamburaškoga ansambla u pogledu promicanja kulturnih vrijednosti i tradicije Slavonije, Baranje i Srijema. Istraživanje je provedeno na uzorku od 150 učenika koji su članovi tamburaškoga orkestra u jednoj od županija istočne Hrvatske (Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Brodsko-posavska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska

županija). Iz preliminarnih je rezultata razvidno kako učenici pokazuju interes za sve aktivnosti tamburaškoga orkestra. Osim ljubavi prema tamburaškim instrumentima i muziciranju učenici ističu važnost zajedništva i pripadnosti pojedinom orkestru. Iz rezultata se iščitava kako važan pokretač za učenike predstavljaju nastupi i javne produkcije u okviru kojih se dodatno afirmiraju kao glazbenici, ali i kao pojedini tamburaški orkestar. Rezultati istraživanja pokazuju i da učenici prepoznaju važnost koju ima tradicijska glazba u formiranju kulturnoga, regionalnoga i nacionalnoga identiteta.

Ključne riječi: izvanškolska aktivnost, tamburaški orkestar, glazbena kultura, tradicija, Slavonija, Baranja i Srijem

Ključna poruka rada: Aktivnostima tamburaškoga orkestra učenici stječu znanja i vještine skupnoga muziciranja te se povezuju s tradicijom i kulturnim glazbenim nasljeđem svojega kraja. U radu će se prikazati istraživanje koje je provedeno s ciljem ispitivanja mišljenja o aktivnostima tamburaškoga orkestra kao izvanškolske aktivnosti i o ulozi tamburaškoga ansambla u pogledu promicanja kulturnih vrijednosti i tradicije Slavonije, Baranje i Srijema.

ANEMIJA U BOLESNIKA SA ŠEĆERNOM BOLESTI TIP 2 NA TERAPIJI METFORMINOM

Dunja ŠOJAT

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

Dom zdravlja Osječko-baranjske županije, Park kralja Petra Krešimira IV. 6, Osijek, Hrvatska

dunja.sojat@gmail.com

Nikolina TOMIĆ

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

nikolinatomic71@gmail.com

Tatjana BAČUN

Medicinski fakultet Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, Hrvatska

tbacun@gmail.com

Sažetak

Šećerna bolest tipa 2 kronična je metabolička bolest s visokom prevalencijom te uzlaznim trendom broja oboljelih zbog čega se smatra javnozdravstvenim problemom današnjice. U Republici Hrvatskoj i drugim zemljama zapadnoga svijeta prevalencija ubrzano raste s povećanjem životne dobi stanovništva, a bez obzira na mnoge uložene napore bolest nerijetko biva otkrivena tek nakon nastupa mikrovaskularnih i makrovaskularnih komplikacija. U osoba s tipom 2 šećerne bolesti anemija je česta, a povezuje se s primjenom metformina, najčešće propisanog antidijabetičkog lijeka, koji se uz promjenu životnog stila (prehrambenih navika i tjelesne aktivnosti), smatra prvim izborom u liječenju. Cilj ovoga presječnog istraživanja bio je utvrditi učestalost i vrstu anemije u osoba sa šećernom bolesti tipa 2, a koji su na terapiji metforminom te istražiti postoje li razlike u prevalenciji i vrsti anemije s obzirom na dob, spol i trajanje bolesti. Istraživanje je provedeno na razini primarne zdravstvene zaštite, u ambulantom obiteljske medicine, na 59 ispitanika (46% muškarca i 54% žena), prosječne dobi 68 godina, sa šećernom bolesti tipa 2, na terapiji metforminom, u razdoblju od travnja do lipnja 2023. godine. Demografski podatci, podatci o trajanju bolesti te postojanju komplikacija kao i podatci o terapiji upotrebljavanoj za liječenje tipa 2 šećerne bolesti prikupljeni su iz elektroničkih zdravstvenih kartona ispitanika. Nadalje, analizirani su laboratorijski nalazi ispitanika u sklopu redovitih kontrola kroničnih bolesnika sa šećernom bolesti tipa 2, u ambulantom obiteljske medicine. U provedenom presječnom istraživanju medijan trajanja šećerne bolesti tipa 2 u ispitanika bio je 8 godina. Čak 29% bolesnika imalo je makrovaskularne, a 17% mikrovaskularne komplikacije. Na temelju laboratorijskih nalaza u 20% ispitanika

uočeno je postojanje anemije, koja je u 42% slučajeva okarakterizirana kao blaga, a u preostalim kao umjerena. Prema morfološkoj podjeli anemije su najčešće bile normocitne i normokromne, dok su s obzirom na etiologiju najčešće definirane kao nespecifične. Provedenim istraživanjem nije uočena statistički značajna razlika u učestalosti anemije ovisno o spolu (Fischerov egzakti test, $p = 0,33$), dobi (Mann Whitney U test, $p = 0,07$), trajanju šećerne bolesti tipa 2 (Mann Whitney U test, $p = 0,62$) ni ovisno o prisutnosti makrovaskularnih (Fischerov egzakti test, $p = 0,41$) i mikrovaskularnih komplikacija (Fischerov egzakti test, $p = 0,48$). Ispitanici s normocitnom anemijom bili su značajno stariji, s medijanom dobi od 81 godinu (interkvartilni raspon 78–82) u usporedbi s bolesnicima s mikrocitnom i makrocitnom anemijom (Kruskal Wallisov test, $p = 0,04$). Iako često neprepoznata, anemija je česta komplikacija u bolesnika sa šećernom bolesti tipa 2, a i ovim je istraživanjem dokazana visoka prevalencija anemije u osoba sa šećernom bolesti tipa 2 na terapiji metforminom. Na temelju rezultata možemo zaključiti da je anemija u osoba sa šećernom bolesti tipa 2 na terapiji metforminom najčešće uzrokovana nedostatkom željeza i prisutnošću same kronične bolesti. Kako anemija može upućivati na postojanje drugih nereguliranih kroničnih stanja, ali i komplikacija, istraživanjem želimo naglasiti važnost pravovremenog evidentiranja te kontinuiranog praćenja laboratorijskih vrijednosti ključnih za otkrivanje prisutnosti i određivanja vrste anemije u sklopu redovitih kontrola bolesnika sa šećernom bolesti tipa 2, posebice na razini primarne zdravstvene zaštite.

Ključne riječi: anemija, hemoglobin, metformin, šećerna bolest tipa 2

Ključna poruka rada: Rast dobi populacije neizbježno dovodi do rasta pojave kroničnih bolesti, uključujući i šećernu bolest, u populaciji za koju skrbimo. Rad pokazuje da je učestalost anemije u tih bolesnika velika, stoga je u sklopu redovitih kontrola na razini primarne zdravstvene zaštite važno utvrditi postoji li anemija te odlučiti o daljnjem liječenju.

UTJECAJ INDUSTRIJE 4.0 NA DEMOGRAFSKI RAZVOJ

Željko ŠPOLJARIĆ

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kneza Trpimira 2B, Osijek, Hrvatska

zeljko.spoljaric@ferit.hr

Vedrana JERKOVIĆ ŠTIL

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kneza Trpimira 2B, Osijek, Hrvatska

vedrana.jerkovic@ferit.hr

Krešimir MIKLOŠEVIĆ

Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek, Kneza Trpimira 2B, Osijek, Hrvatska

kresimir.miklosevic@ferit.hr

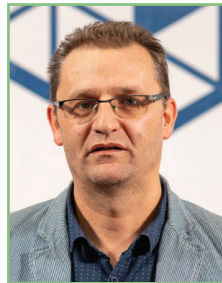
Sažetak

Zbog brzog tehnološkog napretka, povećanja tržišta, promjena zahtjeva kupaca i promjena globalne ekonomije proizvodnja prema načelima Industrije 4.0. ima velik utjecaj na trendove industrijskog razvoja. Koncept pametnih tvornica (umjetna inteligencija, engl. Artificial Intelligence – AI), autonomna robotizacija, digitalni blizanac, sustavi s više agenata (Multiagent Systems – MAS), analiza velike količine podataka) donosi veću učinkovitost, fleksibilnost i kvalitetu finalnog proizvoda, što rezultira značajnom uštedom vremena u procesu proizvodnje. Uvođenje tehnologija Industrije 4.0 također ima velik utjecaj na ekološku dimenziju u pogledu smanjene potrošnje energije kao rezultat pametnih proizvodnih tehnologija s mogućnošću uravnoteženja opterećenja, a time i smanjenja emisije CO₂. Aditivna proizvodnja također smanjuje otpadni materijal što utječe na uštedu sirovina u procesu proizvodnje. Uvođenje digitalizacije i automatizacije poslovnih procesa (npr. softver za planiranje resursa poduzeća – engl. Enterprise Resource Planning – ERP, softver za upravljanje proizvodnim operacijama – engl. Manufacturing Operation Management – MOM) daje još veći naglasak na te učinke. Tradicionalnu centraliziranu kontrolu zamjenjuje decentralizirana kontrola, tj. kontinuirana komunikacija i suradnja inteligentnih agenata. Ušteda vremena u procesu proizvodnje dovest će do transformacije tržišta rada. Može se očekivati smanjenje niskokvalificiranih radnih mjesta. S druge strane, potražnja za dobro obučanim i visokoobrazovanim zaposlenicima rast će zajedno s pojavom novih radnih mjesta. Rasprava o učinku uvođenja Industrije 4.0. i kretanjima na tržištu rada treba uzeti u obzir lokalne i globalne demografske trendove. Svjetsko stanovništvo postaje sve starije kako se očekivani životni vijek povećava, a stopa nataliteta

opada. To se posebno odnosi na regiju Slavonije i Baranje kojoj će trebati dodatna potpora da se prilagodi zahtjevima Industrije 4.0 i da iskoristi prednosti u tom novom konceptu proizvodnje, posebno u području proizvodnje hrane, rastućem IT sektoru i razvoju specijaliziranih industrija visoke tehnologije. U smislu demografskih trendova Industrija 4.0 zasigurno pruža priliku za poboljšanje socioekonomskog statusa radno sposobnog stanovništva pojedine regije kao dobru osnovu za solidan razvoj.

Ključne riječi: Industrija 4.0, pametne tvornice, tržište rada, demografski trendovi

Ključna poruka rada: Transformacija proizvodnje prema načelima Industrije 4.0. ima velik utjecaj na industrijski razvoj i trendove na tržištu rada. Uzimajući u obzir demografske prilike regije Slavonije i Baranje, Industrija 4.0 zasigurno pruža priliku za poboljšanje socioekonomskog statusa radno sposobnog stanovništva kao dobru osnovu za solidan razvoj.

RAZOTKRIVANJE ZELENIH LAŽI: PERCEPCIJA POTROŠAČA O GREENWASHINGU

Helena ŠTIMAC

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

helena.stimac@efos.hr

Sažetak

Greenwashing je praksa koju provode poslovni subjekti s ciljem predstavljanja proizvoda ili usluga na ekološki prihvatljiv način veći nego što stvarno jesu. *Greenwashing* je postala sveprisutna marketinška strategija s ciljem privlačenja većeg broja kupaca, odnosno ideja je da poslovni subjekti svojim predstavljanjem utječu na percepciju i ponašanje potrošača. Međutim, suštinski je problem s *greenwashingom* to što poslovni subjekti lažno predstavljaju svoje proizvode, usluge ili svoje poslovanje kao ekološki prihvatljive, iako zapravo ne provode značajne ekološke inicijative. Rad istražuje percepciju potrošača o *greenwashingu* kvalitativnim istraživanjem, uz pomoću fokus-grupa. Glavni su ciljevi istraživanja razumjeti na koji način potrošači prepoznaju i reagiraju na *greenwashing*, kako percipiraju ekološke tvrdnje u oglasima te kako to utječe na njihovo povjerenje u brendove i odluke o kupnji. Istraživanje će se provesti u dvjema fokus-grupama, pri čemu će ispitanici biti studenti diplomskog sveučilišnog studija. Jedna fokus-grupa obuhvatit će studente koji su se već susreli s pojmom *greenwashinga* na svojim predavanjima te su s njim upoznati, dok druga fokus-grupa nema predznanje o *greenwashingu* (odnosno njihovo predznanje nije vezano uz predavanja, dakle znanje koje su dobili na dosadašnjem studiju). Studenti su mlade generacije, a mladi su često osjetljivi na ekološke teme i skloniji su podržavanju brendova koji promiču održivost. Ispitanici će biti izloženi oglasima poslovnih subjekata koji se koriste taktikama *greenwashinga*, nakon čega će se procjenjivati njihova percepcija o *greenwashingu* i njegov utjecaj na odluke o kupnji. Očekivani rezultati istraživanja prikazat će razinu svijesti potrošača o *greenwashing*, te postaju li skeptični prema ekološkim tvrdnjama koje nisu potkrijepljene čvrstim dokazima. Percepcija vjerodostojnosti ekoloških tvrdnji analizirat će se kroz različite čimbenike, poput izvora poruke, prisutnosti ekoloških certifikata te prethodnog iskustva s brandom. Rezultati istraživanja pružit će dublji uvid u ponašanje potrošača te će pomoći poslovnim subjektima i njihovim marketinškim odjelima da unaprijede svoje ekološke komunikacijske strategije. Naglasak će biti na nužnosti transparentnosti i autentičnosti u oglašavanju i prezentaciji proizvoda i usluga, ali i samog poslovanja poslovnog subjekta. Brendovi koji teže izgraditi povjerenje u kupce trebaju transparentno komunicirati o svojem poslovanju, proizvodima i/ili uslugama. S druge strane, edukacija potrošača o *greenwashingu* ključna je kako bi razvili svoje sposobnosti njegova prepoznavanja, što bi u

konačnici trebalo utjecati na njihove odluke o kupnji. Ako se *greenwashing* ne kontrolira, može dovesti do gubitka povjerenja potrošača, posebno u mladih generacija, što će dugoročno utjecati na potrošačke navike i demografske trendove. Zaključno, istraživanje doprinosi razumijevanju percepcije potrošača o *greenwashingu* te pruža smjernice za marketinške stručnjake i regulatore kako bi se smanjila praksa *greenwashinga* i promicala istinska održivost u poslovanju.

Ključne riječi: *greenwashing*, održivi proizvodi, ekološke marketinške strategije, fokus-grupa

Ključna poruka rada: *Greenwashing*, ili lažno ekološko predstavljanje proizvoda, narušava povjerenje mladih potrošača, što može dugoročno promijeniti demografske trendove prema većoj potražnji za istinski održivim proizvodima i transparentnim poslovnim praksama. Stoga je nužna transparentnost, autentičnost ali i edukacija potrošača.

OSOBNI RAZVOJ UČENIKA GLAZBENE ŠKOLE PUTEM JAVNIH GLAZBENIH NASTUPA: STUDIJA SLUČAJA

Jasna ŠULENTIĆ BEGIĆ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
jsulentic-begic@aukos.hr

Amir BEGIĆ

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
abegic@aukos.hr

Domagoj PREMUŽIĆ

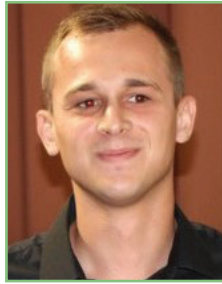
Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
dpremuzic@aukos.hr

Sažetak

Javni nastupi u glazbenim školama nezaobilazan su dio odgojno-obrazovnoga glazbenog procesa. Najčešća je emocija u kontekstu javnog nastupa strah, odnosno strah od javnog nastupa. Za razliku od straha koji je nepoželjan i smatra se socijalnom anksioznošću, trema je poželjno prirodno stanje jer potiče pojedinca na iskazivanje u svom najboljem izdanju. U okviru rada provedeno je istraživanje u vidu studije slučaja u jednoj glazbenoj školi s područja Slavonije i Baranje. Cilj istraživanja bio je anonimnim anketnim upitnikom utvrditi stavove učenika glazbene škole o javnim nastupima kao i utvrditi moguće statistički značajne razlike u stavovima učenika s obzirom na neke sociodemografske varijable (spol, glazbenu tradiciju u obitelji, uzrast). Rezultati istraživanja pokazali su da učenici imaju neutralne stavove o tome vole li ili ne vole javno nastupati, ali svakako osjećaju zadovoljstvo nakon javnog nastupa. Povoljno je što učenici ne osjećaju strah od javnog nastupa, nego imaju simptome treme. Izrazito je pozitivno što učenici smatraju da imaju podršku učitelja i roditelja tijekom javnih nastupanja. Uzevši u obzir spol, uzrast i obiteljsku glazbenu tradiciju, ne postoje statistički značajne razlike, ali svakako valja napomenuti da stariji učenici imaju simptome anksioznosti u većoj mjeri od mlađih učenika. Učestalost javnih nastupa, ali isto tako i odnos učitelja i učenika, mogu poboljšati stavove učenika o javnim nastupima i svesti negativne osjećaje na najmanju moguću mjeru. Javni glazbeni nastupi uče djecu kako pobijediti anksioznost, jačaju njihovo samopouzdanje koje im je potrebno i u svakodnevnom akademskim i neakademskim situacijama te posredno omogućuju osobni razvoj svakog pojedinog učenika.

Ključne riječi: studija slučaja, javni nastupi, učenici, glazbena škola

Ključna poruka rada: Javnim glazbenim nastupima djecu se uči kako pobijediti anksioznost koju će tijekom života doživljavati u različitim akademskim i neakademskim situacijama.

VREDNOVANJE KULTURNOG POTENCIJALA SLAVONIJE I BARANJE KROZ OZNAKU EUROPSKE BAŠTINE – PRELIMINARNI METAANALITIČKI PRISTUP

Margareta TURKALJ PODMANICKI

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Ulica kralja Petra Svačića 1f, Osijek, Hrvatska
margareta.turkalj@aukos.hr

Marija HAM

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska
marija.ham@efos.hr

Antun BILOŠ

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska
antun.bilos@efos.hr

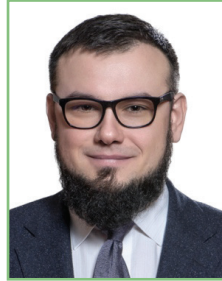
Sažetak

Rad predstavlja sveobuhvatan interdisciplinarni pristup proučavanju kulturnog značaja i ekonomskog utjecaja dodjele Oznake europske baštine/European Heritage Label (EHL) za regiju Slavoniju i Baranju. Koristeći se bibliografskom analizom prethodnih istraživanja, autori istražuju postojeće znanje kako bi kontekstualizirali potencijalni utjecaj dodjele EHL-a. Osim toga, ističe se povijesnoumjetnička perspektiva kako bi se istražila jedinstvena kulturna baština regije i njezina relevantnost za kriterije EHL-a. Rad također razmatra ekonomske i marketinške perspektive dobivanja Oznake europske baštine. S ekonomske strane, Oznaka može potaknuti turizam privlačeći posjetitelje zainteresirane za istraživanje bogate europske kulturne baštine, time potičući lokalnu ekonomiju i neizravno doprinoseći demografskoj revitalizaciji regije. Osim toga, povećava se vrijednost označenog lokaliteta ili baštinskog resursa, što može dovesti do većih mogućnosti financiranja i povećane atraktivnosti za ulaganja u lokalitet i regiju u cjelini. S marketinške strane, Oznaka služi kao potvrda i obilježje povijesnog i kulturnog značaja određenog lokaliteta i posjetiteljima i svim ostalim dionicima. Također može pružiti konkurentsku prednost na tržištu turizma i povećati vidljivost lokaliteta i regije na nacionalnom i međunarodnom tržištu, time racionalizirajući marketinška ulaganja. Na kraju, Oznaka pomaže podizanju svijesti europskih građana o transnacionalnoj europskoj dimenziji kulturne baštine i ima pozitivan utjecaj na njihov osjećaj pripadnosti tom kulturnom području i na njihov odnos prema Europi i Europskoj uniji. Rezultati istraživanja govore o vrijednosti EHL-a jer ukazuju na povećani interdisciplinarni znanstveni interes i vjerodostojnost te igraju važnu ulogu u povijesnoumjetničkim,

ekonomskim i marketinškim perspektivama. Na temelju preliminarne metaanalize rad ističe višestruke koristi i izazove dodjele EHL-a kako bi se unaprijedio bogati kulturni potencijal Slavonije i Baranje.

Ključne riječi: Oznaka europske baštine, kulturni značaj, ekonomski utjecaj, regionalna kulturna baština, Slavonija i Baranja.

Ključna poruka rada: Ispitujući kulturni potencijal Slavonije i Baranje unutar europskih inicijativa poput Oznake europske baštine (EHL), autori istražuju kako takve nagrade pojačavaju vrijednost kulturnih dobara, podižu svijest o europskoj baštini, potiču turizam i jačaju lokalno gospodarstvo, neizravno pridonoseći demografskoj revitalizaciji regije.

VISOKOŠKOLSKE USTANOVE KAO INICIJATORI RAZVITKA DRUŠTVENE ZAJEDNICE

Damir VASILJ

Sveučilište u Mostaru, Trg hrvatskih velikana 1, 88 000 Mostar, Bosna i Hercegovina

damir.vasilj@sum.ba

Milea AJDUK KURTOVIĆ

Sveučilište u Mostaru, Trg hrvatskih velikana 1, 88 000 Mostar, Bosna i Hercegovina

milea.ajduk.kurtovic@fpmoz.sum.ba

Matea TOPIĆ CRNOJA

Hrvatsko katoličko sveučilište, Ilica 242, 10 000 Zagreb, Hrvatska

matea.topic@unicath.hr

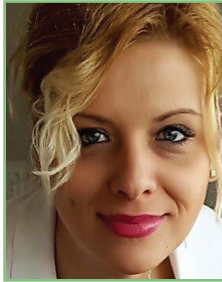
Sažetak

Zadaća visokoškolskih ustanova uglavnom se povezuje s izobrazbom studenata. Međutim, u suvremenim i razvijenim gospodarstvima, osim izobrazom studenata i znanstveno-istraživačkim radom, VŠU provode raznovrsne aktivnosti pomoću kojih nastoje inicirati pozitivne promjene u društvu. Djelovati na mikrolokaciji danas ne može biti strateški interes ijedne visokoškolske ustanove kao što se njezina aktivnost ne može ograničiti isključivo na edukaciju i izobrazbu studenata. Prema *Europskoj strategiji za sveučilišta* nužno je provoditi aktivnosti koje trebaju osigurati stvaranje uvjeta za funkcioniranje četiriju osnovnih ciljeva koji su u njoj istaknuti. To su jačanje europske dimenzije u prostoru visokog obrazovanja i istraživanja, jačanje položaja visokoškolskih ustanova kao ključnih aktera u ostvarivanju uloge i vodstva Europe na svjetskoj razini, poticanje visokoškolskih ustanova da preuzmu ulogu predvodnika europskog načina života i, na koncu, da visokoškolske institucije budu nositelji promjena u digitalnoj i zelenoj tranziciji. Visokoškolske ustanove trebaju biti ključni institucionalni faktor razvoja lokalnih zajednica zbog utjecaja koje imaju u njima. Visoko obrazovanje ne daje samo vještine koje su povezane sa zapošljivošću i stručnošću, nego su jednako tako značajan čimbenik nastajanja aktivnog građanstva. Aktivno građanstvo pak povezano je sa socijalnom mobilnosti i gospodarskim rastom. *Svjetska konferencija o visokom obrazovanju* (2009) izdvojila je područja gdje visokoškolske ustanove mogu doprinijeti razvoju zajednice: održivi razvoj, mir, blagostanje kao i ostvarivanje ljudskih prava, s posebnim naglaskom na spolnu jednakost. Među aktivnostima su u kojima se na poseban način pokazuje aktivno građanstvo: volontiranje, demokratski angažman, održivost okoliša, angažman u zajednici, globalno građanstvo. Inovativni obrazovni koncepti unutar visokoškolskih ustanova, kao što je *community service learning* (CSL), učinkovit su model stvaranja aktivnog građanstva i povezivanja s akterima lokalne zajednice. Cilj je rada ukazati na

aktivnosti koje visokoškolske ustanove mogu provoditi ako žele biti inicijatori (pozitivnih) promjena u društvenoj zajednici u kojoj egzistiraju te na koji način mogu doprinijeti društvenom i gospodarskom razvitku zajednice.

Ključne riječi: visokoškolske ustanove, lokalna zajednica, razvoj, aktivno građanstvo

Ključna poruka rada: Osim kroz obrazovanje i osposobljavanje budućih kadrova, aktivnim sudjelovanjem u društvenim projektima, VŠU mogu postati pokretači pozitivnih promjena čime doprinose društvenom i gospodarskom razvitku zajednice unaprjeđujući kvalitetu života u njoj.

ISTRAŽIVANJE PRISUTNOSTI METALA I METALOIDA U IZVORIMA I VODOTOCIMA NA PODRUČJU PARKA PRIRODE PAPUK

Marina VIDOSAVLJEVIĆ

Dom zdravlja Osječko-baranjske županije, Park kralja Petra Krešimira IV. 6, Osijek, Hrvatska

Interdisciplinarni sveučilišni poslijediplomski studij Molekularne bioznanosti, Trg sv. Trojstva 3, Osijek, Hrvatska

vidosavljevic.marina@gmail.com

Miroslav VENUS

Zavod za javno zdravstvo Sv. Rok Virovitičko-podravske Županije, Ljudevita Gaja 21, Virovitica, Hrvatska

venusmiroslav@gmail.com

Dinko PUNTARIĆ

Hrvatsko katoličko sveučilište, Ilica 242, Zagreb, Hrvatska

dinko.puntaric@unicath.hr

Vlatka GVOZDIĆ

Odjel za kemiju, Ulica Cara Hadrijana 8/a, Osijek, Hrvatska

vlatkagvozdic61@gmail.com

Mario BEGOVIĆ

Nacionalna memorijalna bolnica Vukovar, Bolnička 5, Vukovar, Hrvatska

begovicvu@gmail.com

Domagoj VIDOSAVLJEVIĆ

Odjel za kemiju, Ulica Cara Hadrijana 8/a, Osijek, Hrvatska

domagoj.vidosavljevic@mefos.hr

Sažetak

Na području Parka prirode Papuk postoji velik broj izvora vode koji nikada nisu sustavno registrirani ni analizirani. U radu su provedene analize voda iz prirodnih vodotoka i izvora s tog područja. Metodom ICP-MS određene su koncentracije sljedećih elemenata: Al, As, B, Cd, Cr, Cu, Fe, Hg, Ni, Pb, Sb, U, V i Zn. Istraživanje je obuhvatilo čitavo područje Parka prirode Papuk s obzirom na to da su uzorci vode (N = 21) uzimani s rubnih dijelova na sjevernoj, južnoj, zapadnoj i istočnoj strani parka prirode, ali i s njegova središnjeg dijela. Usporedbom dobivenih vrijednosti s onima u Pravilniku o parametrima sukladnosti vode za ljudsku potrošnju bilo je moguće zaključiti da su vrijednosti većine analiziranih elemenata u uzorcima vode bile unutar maksimalno dopuštenih koncentracija ili blago povišene kao u slučaju vanadija, antimona i olova ($c(V \text{ max}) = 5,31 \mu\text{g/L}$; $c(\text{Sb max}) = 15,45 \mu\text{g/L}$;

$c(\text{Pb max}) = 12,46 \mu\text{gL}^{-1}$). Analizom je utvrđeno da su maksimalne vrijednosti aluminija i željeza bile nekoliko puta veće od dopuštenih ($c(\text{Al max}) = 1435 \mu\text{gL}^{-1}$ i $c(\text{Fe max}) = 2422 \mu\text{gL}^{-1}$). Usporedbom rezultata s obzirom na područja uzorkovanja pronađene su veće koncentracije za gotovo sve ispitivane elemente na sjevernoj strani. Rezultati klaster-analize ukazali su na izdvajanje zasebnog klastera koji čine uzroci prikupljeni iz potoka Šumečice i njezinih pritoka. Rezultati analiza koncentracija Cr, Fe, Cu, As, Cd, U i Hg vode četiriju prirodnih izvora na širem području Parka prirode Papuk pokazale se u dva izvora koncentracije Hg veće od maksimalno dopuštenih ($c(\text{Hg max}) = 54.5 \mu\text{gL}^{-1}$ i $15 \mu\text{gL}^{-1}$). Budući da na tom području gotovo nikada nije bilo stalno naseljenih ljudi, nije bilo prisutne industrije ni ozbiljnijeg prometa, povišene koncentracije aluminija i željeza ne mogu se dovesti u vezu s antropogenim faktorima i vjerojatno su posljedica sastava, s obzirom da se područje Papuka, osim geološkom, tj. petrografskom, odlikuje i velikom geomorfološkom raznolikošću.

Ključne riječi: Park prirode Papuk, metali, voda, ICP-MS

Ključna poruka rada: Analizom izvora pitke vode na području Papuka su izmjerena značajna odstupanja – povišene vrijednosti aluminija, željeza i žive u odnosu na maksimalno dozvoljene, a što se može pripisati geološkom sastavu.

ODRŽIVI RAZVOJ I INTERNA REVIZIJA – MOGUĆNOSTI I IZAZOVI

Dubravka VLAŠIĆ

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Primorska 46, Opatija, Hrvatska

dvlastic@fthm.hr

Karmen PAOLIĆ LAGANIS

Freelancer business advisor

karmen.laganis@gmail.com

Sažetak

Održivi je razvoj postao dijelom poslovanja i njegova nezaobilazna komponenta u suvremenim uvjetima, a obuhvaća ekonomsku, društvenu i okolišnu komponentu. Poslovni sustavi u tom su smislu pod velikim pritiskom vanjskih dionika koji traže objavljivanje provjerenih informacija o održivosti u obliku izvještaja iz kojih je vidljiva usklađenost poslovanja sa zakonskim regulativama vezanim uz održivost te poboljšanje efikasnosti i efektivnosti u poslovanju u koje su uključene ekonomska, društvena i ekološka komponenta. Članak istražuje povezanost održivog razvoja poslovnog sustava i interne revizije kao savjetodavne i nadzorne funkcije koja djeluje unutar njega. Sukladno zahtjevima postojeće direktive EU-a Direktive i smjernicama ESG-a prema kojima se u narednim godinama povećava broj poslovnih sustava koji su zakonski obvezni objavljivati izvještaje o održivosti, značajna je uloga funkcije interne revizije u proaktivnom djelovanju usmjerenom u sve tri komponente održivosti što pretpostavlja širenje njezinih aktivnosti na područje održivosti na način da prepozna rizike vezane uz održivost te pruži uvjerenje o informacijama sadržanim u izvještajima o održivosti upravo onim vanjskim dionicima koji traže od poslovnih sustava da osim što svoje aktivnosti objavljuju, ujedno i revidiraju informacije o održivosti. Time interna revizija kao profesija treba prepoznati, prihvatiti i pratiti održivost kao jedan od najbrže rastućih rizika u dinamičnom poslovanju te predlagati postupke umanjavanja rizika od štetnih utjecaja poslovanja na okoliš, ponajprije na one koje utječu na neobnovljive prirodne resurse. Interna revizija u tom smislu treba prepoznati u svim aktivnostima i procesima poslovanja mogućnosti koje iz takvog poslovanja proizlaze odnosno proširiti svoje postojeće aktivnosti na one kojima će utjecati na povećanje svijesti o održivosti, ocijeniti i dati prijedloge za poboljšanje funkcioniranja sustava upravljanja održivosti, tj. efektivnosti i efikasnost djelovanja tih sustava, koordinaciju aktivnosti revizije povezanu s održivosti u dogovoru s eksternom revizijom, osigurati da poslovanje poduzeća prati zakonsku regulativu te minimizirati negativne utjecaje poslovanja. U tom je smislu profesija kao i funkcija interne revizije suočena s brojnim izazovima koji su značajni i koji će utjecati na njezin položaj u budućnosti.

Ključne riječi: izvještavanje o održivosti, informacije o održivosti, aktivnosti interne revizije, interni revizor, ESG

Ključna poruka rada: Rad povezuje održivi razvoj i internu reviziju, daje naglasak na mogućnosti i izazove kojima se interna revizija susreće, razmatra kako s obzirom na zahtjeve različitih dionika prepoznati rizike povezane uz održivost te pružiti uvjerenje o informacijama sadržanim u izvještajima o održivosti.

ISPLATIVOST ULAGANJA U NOVE NASADE VINOGRADA

Nenad VRETENAR

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Ivana Filipovića 4, Rijeka, Hrvatska

nenad.vretenar@efri.uniri.hr

Jana KATUNAR

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Ivana Filipovića 4, Rijeka, Hrvatska

jana.katunar@efri.uniri.hr

Jelena JARDAS ANTONIĆ

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Ivana Filipovića 4, Rijeka, Hrvatska

jelena.jardas.antonice@efri.uniri.hr

Sažetak

Tehnološke teorije poduzeća tumače pojam minimalnog efikasnog razmjera aktivnosti, odnosno veličine poduzeća koja omogućava opstanak u pojedinoj konkurentnoj industriji. Minimalni ekonomski razmjer aktivnosti predstavlja veličinu potrebnu da bi poduzeće moglo ostvariti troškovnu strukturu koja mu može omogućiti opstanak. Raspon aktivnosti koji to omogućava nije uvijek isti i razlikuje se od industrije do industrije, a ponekad čak i unutar industrijskih grana, ovisno o nizu drugih čimbenika. Iako je minimalni ekonomski razmjer aktivnosti teorijski jasan, pokušaji njegova empirijskog utvrđivanja uglavnom nisu davali rezultate koje je moguće poopćiti. Zbog toga je možda i najbolje opće objašnjenje minimalnog efikasnog razmjera aktivnosti određeno takozvanim principom preživljavanja kojim se tumači da poduzeća koja uspijevaju održati profitabilnost u duljem vremenskom roku, zadovoljavaju minimalni efikasni razmjer aktivnosti. Minimalni efikasni razmjer aktivnosti uobičajeno se upotrebljava kao jedna od mjera analize tržišta, međutim u kontekstu hrvatske poljoprivrede, pa posljedično i razvoja ruralnih područja, ta mjera može biti važna zbog usitnjenosti hrvatskih poljoprivrednih površina na kojima, prema javnim podacima, većina gospodarskih subjekata u poljoprivredi obrađuje površine manje od 4 hektara. Određivanje minimalnog efikasnog razvoja aktivnosti u poljoprivredi je, osim prirodnim zakonitostima i dostupnim resursima, u značajnoj mjeri određeno dostupnim tehnološkim rješenjima i vrsti tržišta na kojima se proizvedena roba prodaje. Zbog navedenog je za analizu minimalnog efikasnog razmjera aktivnosti u Slavoniji i Baranji izabrano vinogradarstvo i vinarstvo. Naime, osim što vinogradarstvo pruža široki spektar mogućnosti supstitucije rada kapitalom i obrnuto, vino kao iskustveni proizvod omogućava proizvođačima stvaranje prepoznatljivosti u većoj mjeri nego što to može većina drugih poljoprivrednih proizvoda. U radu je provedena analiza minimalnih ulaganja uključivši zemljište, strojeve i opremu te nove nasade vinograda potrebnih za

postizanje razmjera aktivnosti koji poduzetniku omogućavaju profesionalno bavljenje tom kulturom. Za prikupljanje podataka o minimalnim zahtjevima za profesionalni uspjeh upotrebljavana je metoda snježne grude, pri čemu su provedeni dubinski intervjui s četvero eksperata iz područja vinogradarstva i vinarstva. Nakon kvalitativne analize analizirane su situacije u kojima potencijalni investitor u vlasništvu nema i u kojoj već ima prikladno poljoprivredno zemljište, što je u tradicionalno poljoprivrednim dijelovima zemlje čest slučaj. Rezultati analize potvrđuju početne pretpostavke da je održivost poljoprivrede u Slavoniji i Baranji oportuno tražiti u iskustvenim dobrima koja potrošačima stvaraju dodanu vrijednost i pružaju poduzetnicima više opcija za osiguravanje dugoročnog opstanka. Kod takvih dobara mogućnost diferencijacije najveća je, pa je i minimalni efikasni razmjer aktivnosti lakše dostupan nego kod homogenih poljoprivrednih proizvoda.

Ključne riječi: minimalni efikasni razmjer aktivnosti, upravljanje operacijama, izbor tehnologije, analiza početnih ulaganja

Ključna poruka rada: Usprkos obeshrabrujućim trendovima poljoprivreda treba ostati jedna od ključnih gospodarskih aktivnosti Slavonije i Baranje. Preduvjet za njenu uspješnost je u razumijevanju i dostizanju efikasnog razmjera aktivnosti pojedine grane.

PSIHOSOCIJALNI PREDIKTORI NAMJERE STUDENATA ZA EMIGRACIJOM

Gorka VULETIĆ

Filozofski fakultet Osijek, Lorenza Jägera 9, Osijek, Hrvatska

gorka.vuletic@gmail.com

Tena BLAŽEVIĆ

tenablazevic512@gmail.com

Sažetak

Cilj istraživanja bio je istražiti psihosocijalne prediktore namjere za odlazak iz zemlje i poduzimanja konkretnih koraka za odlazak iz zemlje u studenata završnih godina studija i apsolvencata te ispitati eventualne spolne razlike, a zatim dobiti konkretnije informacije o izvorima (ne)zadovoljstva životom u Hrvatskoj. U istraživanju je sudjelovalo 356 studentica i studenata Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, u rasponu dobi od 22 do 42 godine. Rezultati su pokazali da 44,7% sudionika želi otići živjeti i raditi u inozemstvo te da postoje spolne razlike u poduzimanju konkretnih akcija ka tome – muškarci su više izjavljivali da su poduzeli korake ka nalaženju posla u inozemstvu nego što su to činile žene. Nadalje, kao statistički značajni prediktori namjere za odlazak u inozemstvo pokazale su se varijable spol, sudjelovanje u programu studentske razmjene Erasmus, broj bliskih prijatelja te razina mentalnog zdravlja. Dakle, i demografske i socijalne i psihološke varijable doprinose, ali različito, objašnjenju varijance kriterija, odnosno namjere za odlazak iz zemlje, dok je ekonomska varijabla, nakon dodavanja varijable procjena mentalnog zdravlja, prestala biti statistički značajna – razina mentalnog zdravlja medijator je između samoprocjene ekonomskog statusa i namjere za odlazak iz zemlje. Pokazalo se da su socijalne veze glavni izvor zadovoljstva, a ekonomska situacija izvor nezadovoljstva životom u Hrvatskoj.

Ključne riječi: psihosocijalni prediktori, emigracija, odljev mozгова, zadovoljstvo životom

Ključna poruka rada: Istraživanje ukazuje na važnost različitih psihosocijalnih faktora u razumijevanju namjere za emigracijom mladih visokoobrazovanih ljudi. Socijalne veze (bliske osobe, društvo općenito) najčešće su bile izvor zadovoljstva, a ekonomska situacija izvor nezadovoljstva životom u Hrvatskoj.

IMPLEMENTACIJA PALIJATIVNE SKRBI I HOSPICIJSKOG POKRETA U OSJEČKO- BARANJSKOJ ŽUPANIJI

Suzana VULETIĆ

Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, Petra Preradovića 17, Đakovo, Hrvatska
suzanavuletic007@gmail.com

Štefica MIKŠIĆ

Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Crkvena ulica 21, Osijek, Hrvatska
steficamiksic@gmail.com

Brankica JURANIĆ

Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Crkvena ulica 21, Osijek, Hrvatska
juranicbrankica@gmail.com

Ela PEJIĆ

Dom zdravlja Osječko-baranjske županije, Park kralja Petra Krešimira IV/6 Osijek, Hrvatska
elapejic17@gmail.com

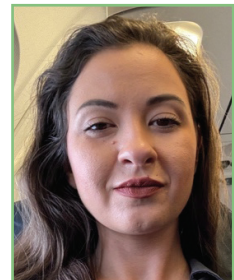
Sažetak

Zadovoljstvo kvalitetom života svakog pojedinca uvelike ovisi o dostupnosti primjereno organiziranih oblika zdravstvene zaštite, napose onih sistema koji podržavaju holistički tretman svih bioloških, psiholoških i duhovnih dimenzija osobnosti, što je svojstveno palijativnoj medicini. Ona obuhvaća totalnu skrb za bolesnika čije stanje progredirajuće bolesti više ne odgovara na mogućnost izlječenja te mu preostaje integrativna njega i palijativno ublažavanje simptoma. S obzirom na sve veću zastupljenost osoba s kroničnim bolestima pre/terminalne denotacije s predviđajućom nezaobilaznom smrću, i na globalnoj sceni i na lokalnoj razini, sve se državne regije u određenoj mjeri teško nose s brojnim izazovima palijativne skrbi. Među njima je na poseban način pogođena i Osječko-baranjska županija, pretrpanošću bolničkih intenzivnih i akutnih odjela, nepostojanošću hospicija i sa svega četiri mobilna palijativna tima naspram neproporcionalnog broja osoba potrebitih palijativne skrbi. (Ne)prepoznavanjem važnosti i ozbiljnosti palijativne medicine, (ne)pronalaženjem materijalnih resursa, (ne)ustupanjem primjerenog hospicijskog prostora, (ne)umreženošću civilnog i crkvenog sektora, (ne)organiziranošću palijativne skrbi sukladno standardima Svjetske zdravstvene organizacije, (ne)koordiniranošću subspecijalističkih grana, (ne)uvažavanjem profesionalne ingerencije svakog člana multidisciplinarnog i tima, (ne)organiziranošću multimodalnih timova, (ne)priznatošću akademskog gradusa sestrinstva u mobilnom palijativnom timu, (ne)dostatkom programa obrazovanja i osposobljavanja interdisciplinarnih članova, (ne)

uvažavanjem humanističkih medicinskih tendencija itd., mnogi bi palijativni bolesnici mogli biti oštećeni u svom dostojanstvenijem proživljavanju globalne boli i patnje. Provedbom integrativne palijativne skrbi te značajnijim razumijevanjem holističkih: bioloških, psihosocijalnih i duhovnih potreba palijativnih bolesnika i njihovih bližnjih, značajnije bi se unaprijedio humani aspekt pred/smrtnog životnog stadija; omogućila bi se podrška što aktivnijem preostalom življenju; bolje bi se razumjelo i upravljalo uznemirujućim kliničkim komplikacijama; terminalnog bi se bolesnika poštedjelo stalnih prebacivanja; zdravstvena zaštita bila bi ostvarenija, a bolesnička prava zastupljenija; zdravstveni djelatnici pružili bi optimalnu skrb kvalitete života; bolnički bi sustavi bili rasterećeniji ne/svršishodnih tretmana; konstruktivnije bi se preraspodijelila sredstva neracionalne potrošnje alokacijskih resursa; sveučilišni programi permanentne tanatološke izobrazbe bili bi primjereniji potrebama tržišta rada; političari bi tom podržanošću ostvarili bolju socijalnu osviještenost; Crkva bi bila vjerodostojnija svojem evangelizacijskom dušobrižničkom pastoralnom poslanju itd. Navedeno čini temelj strateških elemenata programa unaprjeđenja regionalnog sektora. Stoga bi donositelji zdravstvenih politika trebali prepoznati bioetičku i socijalnu vrijednost palijativne skrbi i izmijeniti postojeće zdravstvene ustanove, pravila i ciljeve kako bi se osigurao univerzalni pristup za sve potrebne bolesnike. Promidžba palijativne skrbi i revitalizacija hospicijskog pokreta ne bi predstavljali samo reformski model za inovativnu zdravstvenu i socijalnu politiku, već bi bio dio naše zajedničke civilizacijske odgovornosti, sinergijske suradnje solidarnosti i pokazatelj viših moralnih i humanitarnih stremljenja zajednice i ostvarenja plemenitijeg društva. U konačnici, i boljih uvjeta za nas same.

Ključne riječi: palijativna medicina, hospicij, holistički pristup, skrb na kraju života, ortotanazija

Ključna poruka rada: U svrhu humanizacijskog ostvarenja plemenitijeg društva, promidžba palijativne skrbi i revitalizacija hospicijskog pokreta trebala bi biti u fokusu socijalno osviještene politike civilizacijske su/odgovornosti unapređenja zdravstvene zaštite, sinergijskom umreženošću svih društvenih dionika, u solidarnoj provedbi holističkog pristupa umirućima i ožalošćenima za dostojanstvenije podnošenje egzistencijalne patnje i terminalne boli.

BAŠTINA U DŽEPU – NOVI ČUVARI PROŠLOSTI ZA TURIZAM BUDUĆNOSTI

Marija ZAVRŠKI

HRT Centar Osijek, Šamačka 13, Osijek, Hrvatska

zavrskim@gmail.com

Sažetak

Kulturna baština glavni je resurs u kulturnom turizmu koja stvara dodatnu vrijednost i dio je sveukupnog doživljaja određene turističke destinacije. Kulturni resursi predstavljaju važan dio osnovice atrakcijske osnove destinacije Slavonije (s Baranjom i Srijemom) što je utvrđeno aktualnom Strategijom razvitka marketinga Slavonije za razdoblje od 2019. do 2025. godine i popratnim strateškim dokumentima za svaku slavonsku županiju. U tom kontekstu kulturna je baština prepoznata kao strateški atribut u postizanju dugoročnih turističkih ciljeva. Pritom, učinkovito upravljanje kulturnom baštinom u turističke svrhe predstavlja značajan izazov za sve uključene dionike u svim sektorima, od jedinica regionalne i lokalne samouprave pa do baštinskih ustanova i lokalne zajednice koja primarno djeluje kroz kulturno-umjetničke i turističke organizacije u civilnom sektoru. Činjenica je da je slaba razvijenost kulturne baštine kao turističkog resursa u Slavoniji s jedne strane posljedica njezina sustavnog zanemarivanja i gospodarske zapostavljenosti. Isto tako, negativne posljedice za međusektorsku suradnju ostavilo je stihijsko (ne) provođenje kulturnih i turističkih politika, nestabilna ulaganja i općenito slabo poticanje poduzetništva u kulturi. S druge strane, poticajnim i učinkovitima pokazali su se određeni projekti revitalizacije baštine u lokalnoj zajednici. Osobito je u tom kontekstu važna angažiranost mladih u procese očuvanja i promocije lokalne kulturne baštine. Stoga je radu cilj istražiti kako mladi vide resurse kulturne baštine i uporabu njima bliskih digitalnih medija u svrhu inovativnog i kreativnog turističkog marketinga. Također, u radu se nastojalo doznati kako mladi vide vlastiti angažman u očuvanju i promociji kulturne baštine za kulturni turizam u Slavoniji. U svrhu ostvarenja postavljenih ciljeva istraživanja i testiranja hipoteza odabrana je kvantitativna metoda ankete u analizi, obradi i interpretaciji primarnih podataka. Za uzorak su, kao predstavnici skupine mladih, izabrani studenti Ekonomskog fakulteta u Osijeku. Provedeno je istraživanje, među ostalim, pokazalo da mladi imaju pozitivne stavove i mišljenja kada je u pitanju potencijal kulturne baštine u turizmu Slavonije. Stoga treba razmišljati u pravcu njihova aktivnijeg uključivanja jer su upravo mladi budući i čuvari i ambasadori baštine budućnosti.

Ključne riječi: baština, turizam, mladi, Slavonija

Ključna poruka rada: Viđenje kulturne baštine kao turističkog resursa u svrhu gospodarskog razvoja iz perspektive mladih u Slavoniji.

OBRAZOVNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA SLAVONIJE I BARANJE KAO ODREDNICA NJEZINE DEMOGRAFSKE I EKONOMSKE ODRŽIVOSTI

Dražen ŽIVIĆ

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar, Josipa Jurja Strossmayera 25, Vukovar, Hrvatska

drazen.zivic@pilar.hr

Sandra MRVICA MAĐARAC

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, Blage Zadre 2, Vukovar, Hrvatska

smrvica@vevu.hr

Višnja BARTOLOVIĆ

Sveučilište u Slavanskom Brodu, Trg Ivane Brlić Mažuranić 2, Slavonski Brod, Hrvatska

vbartolovic@unisb.hr

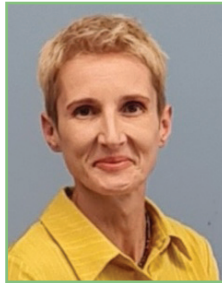
Sažetak

Uobičajeno pojam održivosti obuhvaća tri sastavnice: društvo, okoliš i gospodarstvo. Demografska održivost kao dio ukupne održivosti ima svoju kvantitativnu i kvalitativnu dimenziju. Biološka, socioekonomska i obrazovna struktura stanovništva čine kvalitativne sastavnice demografske održivosti i kao takve predstavljaju kauzalni okvir demografskom, društvenom i gospodarskom razvoju i napretku svakoga, a time i slavonsko-baranjskog prostora. S druge je strane ekonomska održivost u velikoj mjeri određena stopom zaposlenosti i nezaposlenosti, stopom ekonomske aktivnosti stanovništva, kvalifikacijskom strukturom zaposlenih, što u suvremenim uvjetima poslovanja utječe na gospodarski razvoj pojedine države. Prema brojnim demografskim i ekonomskim teoretičarima gospodarski razvoj države, u kontekstu zadovoljenja potreba na tržištu rada, u velikoj mjeri ovisi upravo o obrazovnoj strukturi stanovništva. Uspješnost nekog nacionalnog gospodarstva u najvećoj se mjeri povezuje sa stupnjem raspoložive tehnologije, stupnjem razvijenosti znanosti, kvalitetnom količinom ljudskog potencijala i njegovom obrazovnom strukturom. Obrazovna struktura stanovništva indicirana je u radu strukturom prema školskoj spremi, odnosno najvišoj razini završene škole. Prostorni okvir istraživanja čine županije: Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Virovitičko-podravska i Vukovarsko-srijemska, koje obuhvaćaju približno petinu nacionalnog teritorija i petinu stanovništva Hrvatske. Vremenski okvir istraživanja određen je trima popisima stanovništva (2001., 2011. i 2021.), što je dovoljno dugo i reprezentativno razdoblje za uočavanje temeljnih trendova u formiranju obrazovne strukture stanovništva. Relevantni

popisni podatci prikazani su i interpretirani u odnosu između pojedinih slavonsko-baranjskih županija kao i u odnosu na Republiku Hrvatsku u cjelini za stanovništvo staro 15 i više godina te po spolu. Opći je cilj rada utvrditi međuodnos između formalnih razina obrazovanja (primarno, sekundarno i tercijarno), dok je specifičan cilj rada utvrditi razinu povezanosti obrazovne strukture stanovništva i ekonomskih pokazatelja (BDP, stope nezaposlenosti i sl.). Preliminarna analiza rezultata predmetnih popisa ukazuje da se obrazovna struktura stanovništva slavonsko-baranjskih županija poboljšava, i to na način da se smanjuje relativno značenje kontingenata stanovništva bez škole te s nepotpunim i završenim primarnim obrazovanjem, dok se povećava relativno značenje kontingenata stanovništva s tercijarnim obrazovanjem. Stoga, očekivano, raste i indeks obrazovanosti. No, obrazovna struktura i dalje je nepovoljnija u odnosu na državni prosjek, napose kada je riječ o tercijarnoj razini obrazovanosti, odnosno još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini u kontekstu osiguranja preduvjeta društveno-ekonomskog napretka te demografske i ekonomske održivosti Slavonije i Baranje.

Ključne riječi: obrazovna struktura, školska sprema, demografska i ekonomska održivost, Slavonija i Baranja

Ključna poruka rada: Cilj je rada analizirati i komparirati obrazovnu strukturu stanovništva Slavonije i Baranje po županijama te utvrditi razinu povezanosti obrazovne strukture stanovništva i ekonomskih pokazatelja.

ZARAZNE BOLESTI – ZLA KOB DEMOGRAFSKOG RASTA OSIJEKA (OSVRT NA KRAJ 19. I POČETAK 20. STOLJEĆA)

Zlata ŽIVAKOVIĆ-KERŽE

Hrvatski institut za povijest, Opatička 10, Zagreb, Hrvatska

zkerze@yahoo.com

Slavko ČANDRLIĆ

Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Crkvena ulica 21, Osijek, Hrvatska

slavko.candrlic@fdmz.hr

Hrvoje PAVIĆ

Centar za podunavske studije, Braće Radića 1, Erdut, Hrvatska

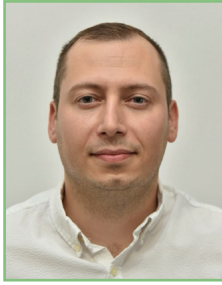
pavichrvoje@gmail.com

Sažetak

Zarazne bolesti (kolera, šarlah, trbušni tifus, tuberkuloza i druge) zla su kob demografskog rasta grada Osijeka, jer je smrtnost, većim dijelom zbog pojava i trajanja tih bolesti, bila velika. Stoga je povećanje stanovnika u gradu na Dravi krajem 19. i početkom 20. stoljeća bila posljedica useljavanja; prirodni prirast u najvećem gospodarskom središtu Slavonije u tom razdoblju bio je gotovo neznan. U radu autori analiziraju što je utjecalo na pojavu navedenih zaraznih bolesti u gradu, borbu protiv tih bolesti na gradskoj, županijskoj i višoj razini te tiskovine u kojima su donesene obavijesti, naredbe i odredbe u vezi s epidemijama te preventivni savjeti za svakodnevni život. Namjera je autora dati odgovore na sljedeća pitanja: Jesu li u sprječavanju navedenih zaraznih bolesti uzete u obzir posebnosti smještaja grada Osijeka i njegovih stanovnika bez gradskog vodovoda upućenih na rijeku Dravu i druge nehigijenske onodobne uvjete života? Prate li se u Slavoniji i gradu medicinske i javnozdravstvene inovacije i u kojoj mjeri? Na koji je način funkcioniralo javno zdravstvo u Osijeku? U zaključku se iznose posljedice koje su epidemije izravno imale, i time utjecale, na demografski rast Osijeka, na građane i njihovu svakodnevicu.

Ključne riječi: zarazne bolesti, epidemije, demografski podatci, Osijek, kraj 19. i početak 20. stoljeća

Ključna poruka rada: U radu autori prikazuju međuodnos demografskog rasta stanovništva Osijeka i zaraznih bolesti. Zarazne bolesti u velikoj mjeri usporile su prirodni rast stanovništva koji je poglavito uvjetovan migracijskim procesima.

INVAZIVNE BILJNE VRSTE NA PODRUČJU VELIMIROVCA I LILE, PRIGRADSKIM NASELJIMA GRADA NAŠICA

Tanja ŽUNA PFEIFFER

Odjel za biologiju, Ulica Cara Hadrijana 8/a, Osijek, Hrvatska

tzuna@biologija.unios.hr

Ivana DJEDOVIĆ

Gimnazija i ekonomska škola Benedikta Kotruljevića, Mikulići 133a, Zagreb, Hrvatska

ive.dje@gmail.com

Dubravka ŠPOLJARIĆ MARONIĆ

Odjel za biologiju, Ulica Cara Hadrijana 8/a, Osijek, Hrvatska

dspoljaric@biologija.unios.hr

Filip STEVIĆ

Odjel za biologiju, Ulica Cara Hadrijana 8/a, Osijek, Hrvatska

fstevic@biologija.unios.hr

Nikolina BEK

Odjel za biologiju, Ulica Cara Hadrijana 8/a, Osijek, Hrvatska

nbek@biologija.unios.hr

Sažetak

Različite ljudske aktivnosti sve više pridonose širenju invazivnih biljnih vrsta. Zbog sposobnosti brzog razmnožavanja i rasta, tolerancije na različite nepovoljne utjecaje u okolišu, kao i nedostatak prirodnih neprijatelja, invazivne vrste nepovoljno utječu na biološku raznolikost određenog područja, očuvanje staništa i ljudsko zdravlje te stvaraju velike ekonomske štete. Intenzivnije širenje invazivnih biljaka primijećeno je u blizini prometnica i poljoprivrednih površina. Stoga je glavni cilj rada bio istražiti raznolikost invazivnih vrsta u prigradskim naseljima grada Našica, Velimirovcu i Lili. Istraživanje je provedeno tijekom ljetnog razdoblja 2019. godine. Invazivne vrste pojavljivale su se uz napuštene i obradive površine te rubove kanala i šuma. Ukupno je zabilježeno 12 vrsta među kojima su četiri (*Ambrosia artemisiifolia* L., *Artemisia vulgaris* L., *Solidago gigantea* Aiton i *Urtica dioica* L.) bile prisutne na oba područja. Najveći broj vrsta pripadao je porodici Asteraceae te hemikriptofitima kojima pogoduju topla staništa umjereno bogata humusom. Na istraživanim staništima, uz invazivne, najčešće su se pojavljivale različite višegodišnje zeljaste biljne vrste. Prisutnost invazivnih biljaka na istraživanom ruralnom području ukazuje na povezanost antropogenih aktivnosti i njihova širenja. U svrhu kontrole tih vrsta nužno je provoditi kontinuirano praćenje stanja invazivnih

vrsta, poduzimati odgovarajuće mjere njihova uklanjanja te kontinuirano podizati svijest javnosti o važnosti odgovornog postupanja s invazivnim vrstama.

Ključne riječi: ruralna područja, ambrozija, divlji pelin, velika zlatnica, dvodomna kopriva

Ključna poruka rada: Antropogene aktivnosti pridonose širenju invazivnih biljnih vrsta. Te su vrste prisutne i u prigradskim naseljima i nužno je raditi na njihovu praćenju, kontroli i uklanjanju.

MEĐUNARODNA SURADNJA U ZAŠTITI RANJIVIH

Mirela ŽUPAN

Pravni fakultet Osijek, Stjepana Radića 13, Osijek, Hrvatska
 mzupan@pravos.hr

Sažetak

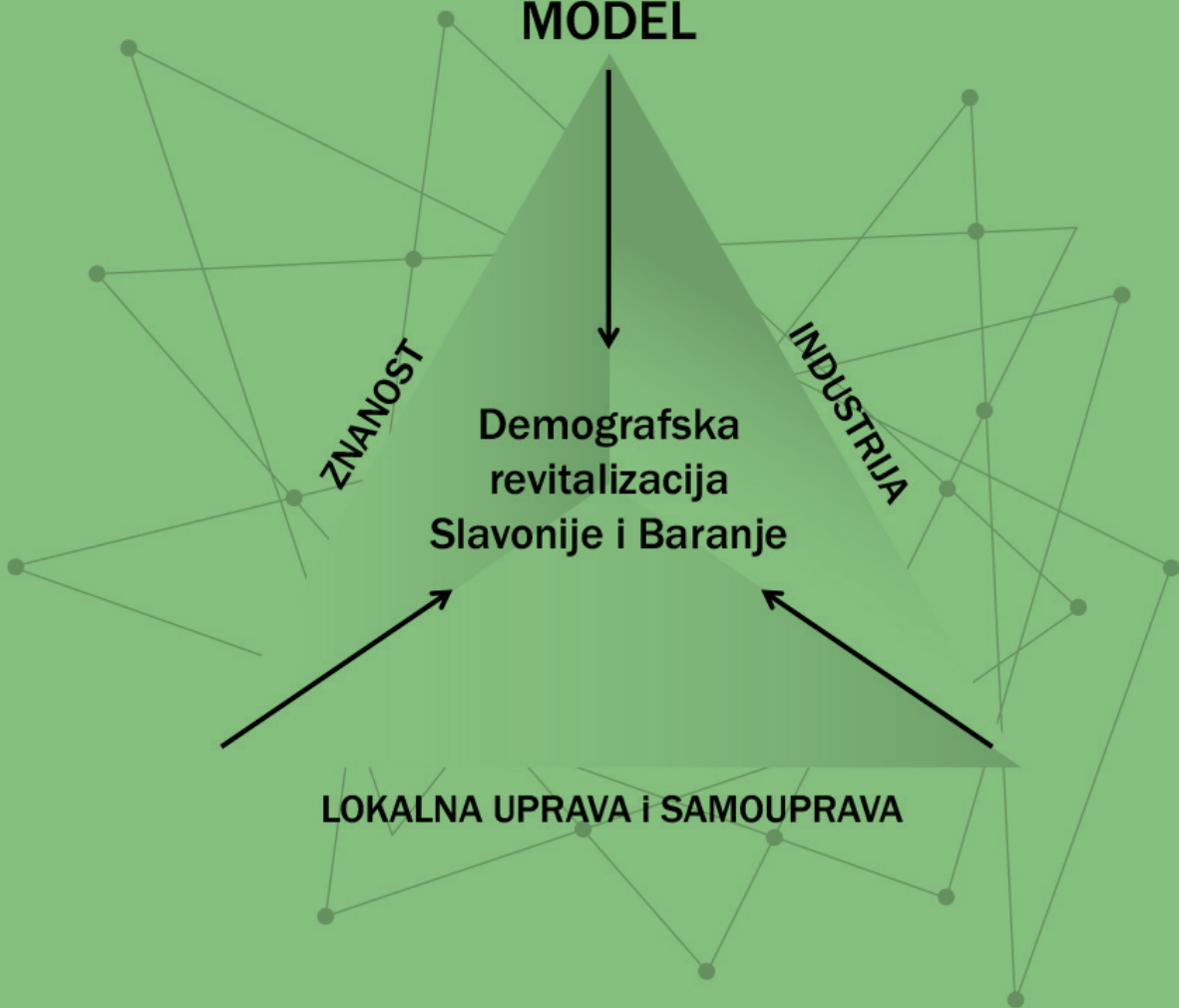
Globalizacija i otvaranje tržišta rada država članica Europske unije uzrokuje učestale migracije pojedinaca i članova njihovih obitelji. Neovisno o tome je li riječ o kratkotrajnim ili dugotrajnim migracijama ili u konačnici o iseljavanju, nepobitno su zbog njih u posljednjem desetljeću nastupile značajne demografske promjene stanovništva Slavonije i Baranje. Fokus je ovog rada u posljedicama tih trendova na pravnu sigurnost najranjivijih – djece, samohranih roditelja, ranjivih odraslih, invalida te starijih. Naime, obitelji čiji članovi žive u većem broju država ili, primjerice, iseljenici koji se u mirovini vraćaju u tuzemstvo, često se nalaze u procjepu između pravnih sustava različitih država, stoga ne uživaju dostatnu pravnu zaštitu niti u jednoj od njih. Unutar EU-a, ali i u okviru međunarodnih organizacija (Ujedinjenih naroda te Haške konferencije za međunarodno privatno pravo) razvijaju se sustavi pravosudne i administrativne suradnje koji služe kao logistika građanima koji svoje privatno-pravne zahtjeve trebaju ostvariti u inozemstvu. Pravosudna i administrativna suradnja osobito je razvijena za sporove oko roditeljske odgovornosti za djecu te radi zaštite njihovih osobnih i imovinskih prava, kao i za ostvarivanje prava djece za zakonsko uzdržavanje. U kontekstu ranjivih odraslih usmjerena je suradnja radi zaštite osobnih prava te imovine. Učinkovitost europskih propisa te međunarodnih sporazuma bitno ovisi o načinu na koji se oni prenose u nacionalni pravni sustav. Ovaj rad smjera evaluirati smisao, svrhu i domašaj prekogranične pravosudne i administrativne suradnje, s osobitim naglaskom na učinkovitost tih mehanizama u hrvatskim prilikama. Istraživanje doprinosi jačanju pravne sigurnosti i punom ostvarenju prava i interesa ranjivih, čiji je broj zbog demografskih promjena bitno povećan u Slavoniji i Baranji.

Ključne riječi: međunarodna suradnja, pravna sigurnost, djeca, invalidi, ranjivi odrasli

Ključna poruka rada: Mehanizmi međunarodne pravosudne i administrativne suradnje ustanovljeni pravom EU-a i međunarodnim sporazumima štite ranjive: djecu, invalide, starije, čije su životne okolnosti povezane s brojnim državama. Istraživanje njihove primjene u hrvatskim prilikama doprinosi jačanju pravne sigurnosti i ostvarenju prava i interesa ranjivih, čiji je broj zbog demografskih promjena u Slavoniji i Baranji povećan.

KONFERENCIJSKI MODEL

POPIS AUTORA

Agbaba, Romina
Ajduk Kurtović, Milea
Antunović, Zvonko
Baban, Mirjana
Babić Čikeš, Ana
Babić Sesar, Tena
Babić, Marin
Bačun, Tatjana
Bagarić, Lidija
Bajto, Ines
Ban, Marina
Barić-Šelmić, Snježana
Barišić, Anita
Bartolović, Višnja
Begić, Amir
Begović, Mario
Bek, Nikolina
Benaković, Ivan
Berbić Kolar, Emina
Bijakšić, Sanja
Biloš, Antun
Blažević, Tena
Bogut, Irella
Briš, Martina
Brkanić Mihić, Ivana
Brust Nemet, Maja
Budić, Lahorka
Buljubašić, Iva
Cvikić, Sandra
Čandrlić, Marija
Čandrlić, Slavko
Činčurak Erceg, Biljana
Ćučić, Dražen
Dadić Fruk, Lorena
Degmečić, Dunja
Delić, Anamarija
Djedović, Ivana
Dragičević, Daniel
Draženović, Anja
Drenjančević, Ines
Drenjančević, Zdravko
Duić, Dunja
Dujmović Bocka, Jelena
Đurkin Badurina, Jelena
Erić, Ivan
Filipov, Mia
Filipović, Zvonimir
Forjan, Josipa
Gluvačević, Dejan
Gračan, Daniela
Grubeša, Zdravko
Gvozdić, Vlatka
Ham, Marija
Harc, Martina
Herceg, Marijan
Horvat, Jasna
Huljev, Antonija
Jardas Antonić, Jelena
Jelinčić, Ivana
Jerković Štil, Vedrana
Jerković, Berislav
Jobst, Ivana
Josipović, Igor
Jozić, Antonija
Jugo, Damir
Jukić, Dinko
Jukić, Ivana
Jukić, Renata
Juranić, Brankica
Jurišić, Mladen
Kaluđer, Jelena
Katunar, Jana
Kelić, Ivan
Kibel, Aleksandar
Klir Šalavardić, Željka
Knežević, Goran
Knežević, Sunčica
Kolak, Ante

Kolobarić, Nikolina
Koprivnjak Popović, Tihana
Kovačević, Iva
Krampač-Grljušić, Aleksandra
Kraus, Ivan
Kraus, Lucija
Krstinić Nižić, Marinela
Leko Šimić, Mirna
Lenard, Ivan
Lisjak, Miroslav
Loinjak, Igor
Lukaš, Mirko
Lukšić, Đurđica
Mandrić, Vanja
Marošević, Katarina
Mavrin, Igor
Mihalj, Martina
Mihaljević, Zrinka
Mijić, Pero
Mijoč, Ivo
Miklošević, Krešimir
Mikrut Nađsombat, Martina
Mikšić, Štefica
Mikulić, Mirjana
Milić, Marija
Mišević, Sanja
Mišljenović, Nemanja
Mrkonjić, Darko
Mrvica Mađarac, Sandra
Novoselec, Josip
Pánovics, Attila
Paolić Laganis, Karmen
Pavić, Hrvoje
Pavličević Tomas, Ivana
Pejić, Ela
Pejić, Petra
Perić, Ivan
Petek Erić, Anamarija
Petrašević, Tunjica
Petričević, Anton
Popović, Ana
Požgain, Ivan

Premužić, Domagoj
Prvanović Babić, Nikica
Puntarić, Dinko
Radočaj-Jerković, Antoaneta
Radočaj, Dorijan
Raguž, Marija
Rajković, Paula
Ramljak, Jelena
Ranogajec, Ljubica
Rašić, Daniel
Rašić, Marija
Ravas, Mirela
Ristić, Tihana
Romić, Danijela
Rupčić, Slavko
Samac, Danijela
Sedlan Kőnig, Ljerka
Selthofer-Relatić, Kristina
Sesar, Marko
Skoko, Božo
Soldić Frleta, Daniela
Spasenovski, Nemanja
Stević, Filip
Stojanović, Slobodan
Strmota, Marin
Stupin, Ana
Stupin, Marko
Sudar, Veronika
Sudarić, Željko
Šantić, Andrijana
Šarić, Antonija
Šebo, Damir
Šincek, Daniela
Škojo, Tihana
Šojat, Dunja
Špoljarić Maronić, Dubravka
Špoljarić, Željko
Štimac, Helena
Šulentić Begić, Jasna
Šušnjara, Petar
Šverko Grdić, Zvonimira
Tomac, Zvonimir

Tomašić Humer, Jasmina
Tomić, Nikolina
Topić Crnoja, Matea
Topić Stipić, Davorka
Topić, Danijel
Turkalj, Davorin
Turkalj Podmanicki, Margareta
Vasilj, Damir
Včev, Ivan
Vegar, Vladimir
Venus, Miroslav
Vidanec Bandić, Iva
Vidosavljević, Domagoj
Vidosavljević, Marina
Vinković, Dajana

Vlašić, Dubravka
Vranješ, Mario
Vrban, Dora
Vretenar, Nenad
Vujnović, Dora
Vuletić, Gorka
Vuletić, Suzana
Završki, Marija
Zmaić, Krunoslav
Zucić, Ružica
Živaković-Kerže, Zlata
Živić, Dražen
Žoldin, Vinko
Žuna Pfeiffer, Tanja
Župan, Mirela

ORGANIZACIJSKI I ZNANSTVENI ODBOR ZNANSTVENOG SABORA SLAVONIJE I BARANJE

Predsjednica Organizacijskog i znanstvenog odbora: **doc. dr. sc. Martina Harc**

prof. dr. sc. Zvonko Antunović
doc. dr. sc. Domagoj Belić
prof. dr. sc. Emina Berbić Kolar
prof. dr. sc. Martina Briš
prof. dr. sc. Boris Crnković
prof. dr. sc. Robert Cupec
prof. dr. sc. Branko Dmitrović
izv. prof. dr. sc. Hrvoje Draganić
prof. dr. sc. Ines Drenjančević
prof. dr. sc. Nataša Drvenkar
izv. prof. se. sc. Dunja Duić
prof. dr. sc. Darko Dukić
prof. dr. sc. Josipa Forjan
prof. dr. sc. Vlado Guberac
prof. dr. sc. Stela Jokić
prof. dr. sc. Mirela Kopjar
prof. dr. sc. Enrih Merdić
Ivana Miličević, dipl. ing. građ.
izv. prof. dr. sc. Jasminka Najcer Sabljak
doc. dr. sc. Sanja Novak
prof. dr. sc. Tunjica Petrašević
izv. prof. dr. sc. Paula Poretti
izv. prof. dr. sc. Daniela Šincek
izv. prof. dr. sc. Ivna Štolfa Čamagajevac
Nataša Tramišak, mag. iur.
prof. dr. sc. Krunoslav Zmaić

ZNANSTVENI SABOR SLAVONIJE I BARANJE

ORGANIZATOR

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku

SUORGANIZATOR

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Znanstveni sabor Slavonije i Baranje održava se pod visokim pokroviteljstvom

VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

Pokrovitelji

**OSJEČKO-BARANJSKA
ŽUPANIJA**

**Grad
Osijek**

ZNANSTVENI
SABOR
SLAVONIJE I
BARANJE

ISBN 978-953-347-589-9

9 789533 475899 >